

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 8 en 9 – 2024

donderdag 5 september 2024

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:
(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD	1
LEESWIJZER	3
DEEL I – RECHTSPRAAK	4
Aanbesteding en overheidsopdrachten	4
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers	5
Asiel, migratie en Unieburgerschap	8
Beginselen EU-recht	13
Belastingen	14
Belastingen, accijns	17
Belastingen, btw	18
Beroepskwalificaties	21
Beschermd oorsprongsbenaming	21
Bestuursrecht	22
Brexit	23
Civiel	24
Consumenten	26
COVID-19	29
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek	30
Diensten, elektronische communicatiediensten	31
Digitalisering, social media en AI	32
Discriminatie en gelijke behandeling	34
Douane, tariefindeling, handel en antidumping	36
Eigendomsrecht	38
Energiemarkt	38
Euthanasie	40
Familielieven en familierecht	40
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie	41
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	44
Gewasbeschermingsmiddelen en biociden	44
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering	45
Godsdienstvrijheid	46
Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa	47
IE - Intellectuele eigendom	49
Insolventie	50
Institutioneel	51

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVr).

Met het **navigatievenster** (in Edge staat het icoontje “inhoudsopgave” helemaal links in de bovenbalk) is een aanklikbare lijst met rubrieken te vinden.

Kernredactie: Lizette van Bergen, Joanne Bik, Caroline ten Dam en Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Maartje Fritsche, Julia Grubben, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Chris Sillen en Nynke Veenstra.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

IPR.....	52
Kansspelen.....	55
Landbouw en visserij.....	55
LHBTI	57
Luchtvaart.....	58
Mededinging	59
Milieu, natuur, duurzame energie.....	61
Ne bis in idem.....	64
Oekraïne.....	65
Onderwijs en studenten	65
Overlevering en uitlevering	66
Prejudiciële procedure HvJ	67
Privacy en persoonsgegevens	68
Procesrecht HvJ	72
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht.....	73
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	74
Psychiatrie.....	77
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter	77
Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling	79
Rechtsstaat en rechterlijke macht	80
Slachtofferrechten	84
Staatsaansprakelijkheid	85
Staatssteun	85
Strafrecht.....	87
Tabak	91
Toegang tot documenten	91
Vennootschapsrecht.....	93
Verkiezingen en kiesrecht	94
Vervoer, reizen en rijbewijs	95
Verzekeringen	97
Vrij verkeer	98
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.....	99
Vrijheid van vereniging en demonstratierecht.....	100
Vrijheid van vestiging	100
 DEEL II – ALGEMEEN	 101
Algemeen	101
Cursus en opleiding.....	101
Nieuwsbrieven.....	102
NL zaken bij het HvJEU	103
NL prejudiciële verwijzingen.....	104
NL zaken bij het EHRM.....	104
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM	105

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.

Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-728/22 t/m C-730/22 (Anib en Play Game Ascob e.a.) – 4 juli 2024 – A-G Medina – Italië – ECLI:EU:C:2024:582 – conclusie

Richtlijn 2014/23 – Richtlijn 89/665 – Vrijheid van vestiging – Concessies – Bingoactiviteiten – ‘technische verlenging’ – Vaste maandelijkse vergoeding – Wezenlijke wijziging concessie – Discretionaire bevoegdheid aanbestedende dienst – Onvoorziene en niet aan de concessiehouder toerekenbare omstandigheden

Deze zaken bieden het Hof de gelegenheid om zich uit te spreken over de werkingssfeer van richtlijn 2014/23 en over de discretionaire bevoegdheid die aanbestedende diensten van de lidstaten eventueel moeten uitoefenen om de voorwaarden van een concessie te heroverwegen wanneer onvoorziene omstandigheden die niet aan de concessiehouders toerekenbaar zijn, het economische evenwicht van de exploitatie van een dienst verstoren. Voorts stellen zij het Hof in staat te bepalen binnen welke grenzen een concessie kan worden gewijzigd zonder een nieuwe gunningsprocedure overeenkomstig deze richtlijn. De A-G geeft het Hof over de werkingssfeer van richtlijn 2014/23/EU in overweging dat

Richtlijn 2014/23/EU aldus moet worden uitgelegd dat zij van toepassing is op concessies voor diensten als in de hoofdgedingen, die zijn gegund vóór de inwerkingtreding van deze richtlijn en die, eenmaal verlopen, na die inwerkingtreding herhaaldelijk bij wet zijn verlengd, mits de voorwaarden van de oorspronkelijke gunning wezenlijk zijn gewijzigd, hetgeen de verwijzende rechter dient te beoordelen.

Verder overweegt de A-G dat artikel 43, leden 4 en 5, van richtlijn 2014/23 aldus moet worden uitgelegd dat deze bepalingen zich verzetten tegen een nationale regeling als in de hoofdgedingen aan de orde die voorziet in de verplichting om een maandelijkse vergoeding te betalen waarin niet was voorzien bij de oorspronkelijke gunning, voor zover deze regeling de economische basisparameters van de betrokken concessies wijzigt, bijvoorbeeld door alle ondernemers in de sector dezelfde vergoeding op te leggen, ongeacht hun financiële draagkracht, en door het tarief van deze vergoeding aanzienlijk te verhogen sinds de eerste oplegging ervan. Beide bepalingen verzetten zich ook tegen deze regeling voor zover de betaling van die vergoeding als voorwaarde wordt gesteld voor de deelname aan een toekomstige aanbestedingsprocedure voor de hernieuwde gunning van de betrokken concessies.

Daarnaast geeft de A-G het Hof nog alternatieve overwegingen mee over de uitleg van artikel 43, lid 1 onder c) en leden 4 en 5 van richtlijn 2014/23, over de uitleg van richtlijn 89/665/EEG alsmede artikel 49 VWEU.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-347/24 (Team Service), verwijzing uit **Italië** over **overheidsopdrachten, Europese drempelwaarden, en werkingssfeer Europese richtlijnen inzake overheidsopdrachten**
- C-464/24 (Balneari Rimini), verwijzing uit **Italië** over **concessies** voor aan zee gelegen openbare ruimte voor toeristische en recreatieve doeleinden en de toepasselijkheid van **Richtlijn 2006/123/EG (Dienstenrichtlijn)** en **Richtlijn 2014/23/EU**

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

EHRM – ARREST – Pasquinelli e.a. t. San Marino – 29 augustus 2024 – 24622/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0829JUD002462222 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – COVID-19 – Maatregelen opgelegd aan ongevaccineerde medewerkers gezondheidszorg zijn gerechtvaardigd

Samenvatting onder: [COVID-19](#)

HvJ – ARREST – C-196/23 (Plamaro) – 11 juli 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:596 – [persbericht](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 98/59/EG – Artikelen 27 en 30 Handvest EU – Collectief ontslag – Voorlichting en raadpleging van vertegenwoordigers van werknemers – Toepassingsgebied – Beëindiging van arbeidsovereenkomsten naar aanleiding van de pensionering van de werkgever – Rechtstreekse werking richtlijnen

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen, enerzijds, acht werknemers, anderzijds, DB, handelend als universeel erfgenaam van hun voormalige werkgever FC, en het Loongarantiefonds over de beëindiging van hun arbeidsovereenkomsten naar aanleiding van de pensionering van FC.

De vraag is onder andere of artikel 1, lid 1, en artikel 2 van richtlijn 98/59, in onderlinge samenhang gelezen, aldus moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan de beëindiging van de arbeidsovereenkomsten van een groter aantal werknemers dan bedoeld in dat artikel 1, lid 1, naar aanleiding van de pensionering van de werkgever, niet als „collectief ontslag” wordt aangemerkt en dus niet leidt tot de in dat artikel 2 bedoelde voorlichting en raadpleging van de werknemersvertegenwoordigers.

Verder wordt gevraagd of het Unierecht aldus moet worden uitgelegd dat het een nationale rechter bij wie een geding tussen particulieren aanhangig is, verplicht een nationale regeling als bedoeld in punt 39 van het onderhavige arrest buiten toepassing te laten wanneer deze in strijd is met de bepalingen van artikel 1, lid 1, en artikel 2 van richtlijn 98/59. In dit verband laat het Hof zich ook uit over artikel 27 en artikel 30 van het Handvest. In een geding tussen particulieren als dat in het hoofdeding kunnen de artikelen 27 en 30 van het Handvest niet als zodanig worden ingeroepen om tot de slotsom te komen dat nationale bepalingen die niet in overeenstemming zijn met artikel 1, lid 1, en artikel 2 van richtlijn 98/59, buiten toepassing moeten worden gelaten (zie naar analogie arrest van 15 januari 2014, Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, punt 48). Ten aanzien van beide Handvestartikelen wijst het Hof erop dat deze bepalingen, opdat zij volle werking krijgen, nader moeten worden gepreciseerd in Unierechtelijke of nationaalrechtelijke bepalingen.

Hof: Artikel 1, lid 1, en artikel 2 van richtlijn 98/59/EG in onderlinge samenhang gelezen moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan de beëindiging van de arbeidsovereenkomsten van een groter aantal werknemers dan bedoeld in dat artikel 1, lid 1, naar aanleiding van de pensionering van de werkgever, niet als „collectief ontslag” wordt aangemerkt en dus niet leidt tot de in dat artikel 2 bedoelde voorlichting en raadpleging van de werknemersvertegenwoordigers.

Het Unierecht moet aldus worden uitgelegd dat het een nationale rechter bij wie een geding tussen particulieren aanhangig is, niet verplicht een nationale regeling als bedoeld in punt 1 van het onderhavige dictum, buiten toepassing te laten wanneer deze in strijd is met de bepalingen van artikel 1, lid 1, en artikel 2 van richtlijn 98/59.

- EU-Hof: de richtlijn collectief ontslag is ook van toepassing bij pensionering van de werkgever (ECER)
- The collective redundancies directive also applies in the event of the employer's retirement (persbericht)

HvJ – ARREST – C-184/22 en C-185/22 (KfH Kuratorium für Dialyse und Nierentransplantation) – 29 juli 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:637 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/54/EG – Richtlijn 97/81/EG – Raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid – Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep – Verbod van indirecte discriminatie op grond van geslacht – Deeltijdarbeid – Verbod om deeltijdwerkers minder gunstig te behandelen dan vergelijkbare voltijdwerkers – Betaling van een toeslag alleen voor overuren die door deeltijdwerkers gepresteerd worden buiten de normale voor voltijdwerkers vastgestelde arbeidstijd

Verweerder in de hoofdgedingen is een aanbieder van ambulante dialysediensten die actief is op het gehele grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland. Verzoeksters in het hoofdgeding zijn als verpleegkundigen in deeltijd in dienst bij verweerder en werken op grond van hun arbeidsovereenkomst respectievelijk 40 % en 80 % van de normale wekelijkse arbeidstijd van een voltijdwerker, die is vastgesteld op 38,5 uur.

Verzoeksters in de hoofdgedingen zijn van mening dat verweerder in de hoofdgedingen verplicht is om hun een toeslag voor de gepresteerde overuren te betalen of om in hun arbeidstijdrekening een met de verschuldigde toeslag overeenstemmend tegoed op te nemen en hebben daarom bij het arbeidsrechter beroep ingesteld tot verkrijging van een met de verschuldigde toeslag overeenstemmend tegoed en een vergoeding.

De verwijzende rechter vraagt of clause 4, punten 1 en 2, van de raamovereenkomst aldus moet worden uitgelegd dat een nationale regeling volgens welke aan deeltijdwerkers alleen een toeslag voor overuren wordt betaald voor werkuren die gepresteerd worden buiten de normale arbeidstijd voor voltijdwerkers in een vergelijkbare situatie, een „minder gunstige” behandeling van deeltijdwerkers in de zin van clause 4, punt 1, vormt en of een dergelijke behandeling kan worden gerechtvaardigd door ten eerste de doelstelling om de werkgever ervan te weerhouden werknemers buiten de individueel in hun arbeidsovereenkomsten overeengekomen arbeidstijd overuren te laten presteren en ten tweede de doelstelling om te voorkomen dat voltijdwerkers minder gunstig worden behandeld dan deeltijdwerkers.

Verder vraagt de verwijzende rechter of artikel 157 VWEU alsmede artikel 2, lid 1, onder b), en artikel 4, eerste alinea, van richtlijn 2006/54 aldus moeten worden uitgelegd dat, ten eerste, bij een nationale regeling volgens welke aan deeltijdwerkers alleen een toeslag voor overuren wordt betaald voor werkuren die gepresteerd worden buiten de normale arbeidstijd voor voltijdwerkers in een vergelijkbare situatie, sprake is van indirecte discriminatie op grond van geslacht, zelfs wanneer er onder de voltijdwerkers een aanzienlijk groter percentage vrouwen dan mannen is en, ten tweede, dat een dergelijke discriminatie kan worden gerechtvaardigd door de doelstelling om de werkgever ervan te weerhouden werknemers buiten de individueel in hun arbeidsovereenkomsten overeengekomen arbeidstijd overuren te laten presteren, alsmede de doelstelling om te voorkomen dat voltijdwerkers minder gunstig worden behandeld dan deeltijdwerkers.

Hof: Clause 4, punten 1 en 2, van de raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid, opgenomen in de bijlage bij richtlijn 97/81/EG moet aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling volgens welke aan deeltijdwerkers alleen een toeslag voor overuren wordt betaald voor werkuren die gepresteerd worden buiten de normale arbeidstijd voor voltijdwerkers in een vergelijkbare situatie, een „minder gunstige” behandeling van deeltijdwerkers in de zin van clause 4, punt 1, vormt die niet kan worden gerechtvaardigd door ten eerste de doelstelling om de werkgever ervan te weerhouden werknemers buiten de individueel in hun arbeidsovereenkomsten overeengekomen arbeidstijd overuren te laten

presteren en ten tweede de doelstelling om te voorkomen dat voltijdwerkers minder gunstig worden behandeld dan deeltijdwerkers.

Artikel 157 VWEU alsmede artikel 2, lid 1, onder b), en artikel 4, eerste alinea, van richtlijn 2006/54/EG moeten aldus worden uitgelegd dat ten eerste, bij een nationale regeling volgens welke aan deeltijdwerkers alleen een toeslag voor overuren wordt betaald voor werkuren die gepresteerd worden buiten de normale arbeidstijd voor voltijdwerkers in een vergelijkbare situatie, sprake is van indirecte discriminatie op grond van geslacht indien komt vast te staan dat deze regeling een aanzienlijk groter percentage vrouwen dan mannen benadeelt, zonder dat tevens vereist is dat de groep werknemers die niet door die regeling wordt benadeeld, te weten voltijdwerkers, uit een aanzienlijk groter aantal mannen dan vrouwen bestaat en, ten tweede, deze discriminatie niet kan worden gerechtvaardigd door de doelstelling om de werkgever ervan te weerhouden werknemers buiten de individueel in hun arbeidsovereenkomsten overeengekomen arbeidstijd overuren te laten presteren, noch door de doelstelling om te voorkomen dat voltijdwerkers minder gunstig worden behandeld dan deeltijdwerkers.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-296/24 - C-307/24 (Joux e.a.), verwijzing uit **Luxemburg** over **Verordening (EU) nr. 492/2011, vrij verkeer van werknemers en kinderbijslag**
- C-253/24 (Pelavi), verwijzing uit **Italië** over aanstelling **honorair rechter die wordt betaald per zitting, gene recht op doorbetaalde vakantie, verzoek om te worden aangemerkt als werknemer, en Raamovereenkomst arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd**
- C-293/24 (Ferreira da Silva e Brito e.a.), verwijzing uit **Portugal** over **collectief ontslag, overgang van onderneming, staatsaansprakelijkheid en verwijzingsplicht artikel 264 VWEU**
- C-356/24 (Kärntner Landesregierung), verwijzing uit **Oostenrijk** over het niet opnieuw kunnen laten vaststellen van de **'peildatum voor bevordering'** in een **arbeidscontract**, ondanks dat **eerder gewerkte buitenlandse diensttijdvakken** niet meegerekend werden
- C-357/24 (Freistaat Bayern), verwijzing uit **Kroatië** over Verordening 883/2004, en de vraag of een werkgever **schadevergoeding** kan verhalen op **verzekeringsmaatschappij** voor kosten van **tijdelijke arbeidsongeschiktheid werknemer**, die in **een andere lidstaat een ongeluk** heeft gehad
- C-374/24 (UNMLibres – II), verwijzing uit **België** over de vraag of een nationale regeling betreffende de hoogte van **zwangerschapsuitkeringen** in strijd is met **richtlijn 2010/41 en richtlijn 2006/54**
- C-402/24 (Sewel), verwijzing uit **Duitsland** over **collectief ontslag en onjuiste kennisgeving**
- C-272/24 (Tribunalul Galați), verwijzing uit **Roemenië** over **arbeidstijd, compensatie overuren van een rechter alleen met verlof en rechterlijke onafhankelijkheid**
- C-419/24 (Hôtel Plaza), verwijzing uit **Frankrijk** over **collectief ontslag, het begrip "werknemer"** en de vraag of **de ter beschikking gestelde personen mee moeten worden geteld bij het minimumaantal van vijftig personen**
- C-420/24 (Sindicatul Drumarilor „Elie Radu”), verwijzing uit **Roemenië** over de definitie van **'arbeidstijd'** in de zin van **richtlijn 2003/88**, en de vraag of reizen die gemaakt worden naar de locatie van de uitoefening van het beroep (bv de controle op bouwplaatsen), onder deze definitie vallen
- C-418/24 (Obadal), verwijzing uit **Spanje** over **openvolgende arbeidsovereenkomsten, voorkomen van misbruik en vrij verkeer van werknemers**
- C-373/24 (Ramavić), verwijzing uit **Kroatië** over de **arbeidsvoorwaarden** die van toepassing zijn op de **wachtdiensten van openbare aanklagers**, in het kader van o.a. **richtlijn 2003/88**.

OVERIG

The tide is turning for the European Social Charter: The Vilnius Declaration and the Warm-up thereto ([Strasbourg observers](#))

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – 4 juli 2024 – H.M.M. e.a. t. Letland – persbericht verwijzing

Artikel 4, Vierde Protocol EVRM – Pushbacks van Letland naar Wit-Rusland

Klagers klagen erover dat zij zijn teruggestuurd naar het grensgebied tussen Letland en Wit-Rusland zonder dat hun asielverzoek door de Letse autoriteiten is geregistreerd en onderzocht. Wit-Rusland kan ook niet worden beschouwd als een veilig derde land. Zij kregen geen toegang tot basisvoorzieningen zoals voedsel, water, onderdak of medische hulp. Ook zijn er meldingen van mishandelingen en het afnemen van persoonlijke bezittingen. Geklaagd wordt dat artikel 3 EVRM, artikel 4 van het 4^e Protocol (verbod op collectieve uitzetting van vreemdelingen) ook in samenhang met artikel 13 (recht op een doeltreffend rechtsmiddel) van het Europees Verdrag zijn geschonden.

HvJ – ARREST – C-375/23 (Meislev) – 4 juli 2024 – Denemarken – ECLI:EU:C:2024:572 – conclusie – arrest

Associatieovereenkomst EEG-Turkije – Besluit nr. 1/80 – Standstillbepaling – Werkingssfeer – Begrip ‘nieuwe beperking’ – Nationale regeling waarbij strengere voorwaarden voor de verkrijging van een permanente verblijfsvergunning worden ingevoerd

Op 27 maart 2017 heeft verzoeker in het hoofdgeding (een Turks onderdaan) bij de immigratiedienst een aanvraag voor een permanente verblijfsvergunning voor Denemarken ingediend. Verzoeker had toen al bijna vier jaar een tijdelijke verblijfsvergunning in Denemarken, vanwege zijn huwelijk met een Deens staatsburger. Ook had hij in Denemarken de status van werknemer en op grond daarvan viel hij onder de associatieovereenkomst en besluit nr. 1/80. De immigratiedienst heeft de aanvraag voor de permanente verblijfsvergunning afgewezen. De verwijzende rechter heeft de vraag voorgelegd of deze strengere voorwaarden een “nieuwe beperking” in de zin van artikel 13 besluit 1/180 vormen.

Hof: Artikel 13 van besluit nr. 1/80 moet aldus worden uitgelegd dat een regeling van een lidstaat die voor een in deze lidstaat verblijvende Turkse werknemer die onder artikel 6, lid 1, van dit besluit valt, voorziet in strengere voorwaarden voor de verkrijging van een permanente verblijfsvergunning dan die welke in die lidstaat golden bij de inwerkingtreding van dat besluit, geen „nieuwe beperking” in de zin van artikel 13 van dat besluit vormt, aangezien deze regeling voor Turkse onderdanen die legaal in die lidstaat verblijven geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om hun recht op vrij verkeer op het grondgebied daarvan uit te oefenen.

- EU-Hof: de invoering van strengere voorwaarden voor het verkrijgen van een permanent verblijfsrecht is verenigbaar met het associatierecht EU-Turkije (ECER)

HvJ – ARREST – C-112/22 (CU) en C-223/22 (ND) – 29 juli 2024 – Italië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2024:636 – conclusie – arrest

Richtlijn 2003/109/EG – Status van langdurig ingezetenen derdelanders – Maatregelen inzake sociale zekerheid, sociale bijstand en sociale bescherming – Voorwaarde van een verblijf van ten minste tien jaar – Strafbarestelling valse verklaring

CU en ND zijn derdelanders die langdurig ingezetenen in Italië zijn. CU en ND worden ervan beschuldigd valsheid in geschrifte te hebben gepleegd toen zij valselijk hebben verklaard te voldoen aan de voorwaarden voor toekenning van een basisinkomen, waaronder over de eis van een verblijf in Italië van ten minste tien jaar. CU en ND zouden daardoor ten onrechte bedragen voor het basisinkomen hebben ontvangen.

De vraag van de verwijzende rechter is of artikel 11, lid 1, onder d), van richtlijn 2003/109, gelezen in het licht van artikel 34 van het Handvest, aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat die voor sociale (inkomens)maatregelen als voorwaarde stelt dat verzoekers ten minste tien jaar in die lidstaat moeten hebben verbleven, waarvan de laatste twee jaar ononderbroken, en die elke valse verklaring betreffende die verblijfsvoorwaarde strafbaar stelt.

Hof: Artikel 11, lid 1, onder d), van richtlijn 2003/109/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat die de toegang van langdurig ingezetenen derdelanders tot een maatregel inzake sociale zekerheid, sociale bijstand of sociale bescherming afhankelijk stelt van de – ook voor de eigen onderdanen van die lidstaat geldende – voorwaarde dat zij ten minste tien jaar in die lidstaat hebben verbleven, waarvan de laatste twee jaar ononderbroken, en die elke valse verklaring betreffende die verblijfsvoorwaarde strafbaar stelt.

- Sociale bijstand: de toegang van langdurig ingezetenen derdelanders tot een maatregel inzake sociale zekerheid, sociale bijstand of sociale bescherming mag niet afhankelijk worden gesteld van de voorwaarde dat zij minstens tien jaar in een lidstaat hebben verbleven (persbericht)
- EU-Hof oordeelt over het recht op gelijke behandeling van langdurig ingezetenen derdelanders (ECER)

HvJ – ARREST – C-14/23 (Perle) – 29 juli 2024 – België – ECLI:EU:C:2024:647 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2016/801 – Artikel 47 Handvest EU – Verblijf van onderdanen van derde landen met oog op studie – Weigering visum – Redenen voor weigering – Niet-omzetting in nationaal recht – Verbod van misbruik – Procedurele autonomie van de lidstaten – Grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte

Verzoekster, een Kameroense staatsburger, heeft in België een studentenvisum aangevraagd. Die aanvraag is afgewezen omdat verzoekster niet daadwerkelijk het voornemen zou hebben om een studie te volgen. Deze conclusie baseren de Belgische autoriteiten op incoherenties in het studieplan van verzoekster.

De verwijzende rechter wil o.a. weten onder welke voorwaarden een lidstaat de aanvraag voor een verblijfsvergunning of visum voor studiedoeleinden kan afwijzen op grond dat het verblijf van de derdelander op het nationale grondgebied in werkelijkheid een ander doel dient en of deze afwijzingsgrond uitdrukkelijk moet zijn opgenomen in de nationale wetgeving.

Het Hof moet dus artikel 20, lid 2, onder f), van richtlijn 2016/801 uitleggen en zich met name buigen over de strategieën die de lidstaten kunnen volgen in de fase voordat die derdelander het nationale grondgebied betreedt, om te voorkomen dat de verblijfsvergunning of het visum voor studie wordt misbruikt. Volgens het onderzoek van het Europees Migratienetwerk (EMN) van maart 2022 hadden twaalf lidstaten, waaronder het Koninkrijk België, dergelijke strategieën vastgesteld.

In de tweede plaats wenst de Raad van State van het Hof te vernemen of een procedure volstaat waarin de rechter een onrechtmatig genomen besluit slechts kan vernietigen en dat besluit niet kan wijzigen.

Nederland, België, Luxemburg, Litouwen, Tsjechië en Hongarije hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Richtlijn (EU) 2016/801, met name gelet op artikel 3, punt 3, daarvan, staat er niet aan in de weg dat een lidstaat die artikel 20, lid 2, onder f), van die richtlijn niet heeft omgezet, op grond van het algemene Unierechtelijke beginsel van het verbod van misbruik een aanvraag om toelating tot zijn grondgebied voor studiedoeleinden weigert omdat de derdelander die aanvraag heeft ingediend zonder werkelijk het voornemen te hebben om op het grondgebied van die lidstaat te studeren.

Een dergelijke conclusie moet het resultaat zijn van een onderzoek per geval, waarbij alle specifieke omstandigheden van elke aanvraag individueel worden beoordeeld

Artikel 34, lid 5, van richtlijn 2016/801, gelezen in het licht van artikel 47 Handvest EU staat er niet aan in de weg dat het beroep tegen een besluit van de bevoegde instanties tot weigering van een aanvraag om toelating tot het grondgebied van een lidstaat voor studiedoeleinden uitsluitend bestaat in een beroep tot nietigverklaring, zonder dat de rechter bij wie dat beroep aanhangig is gemaakt bevoegd is om in voorkomend geval zijn beoordeling in de plaats te stellen van die van de bevoegde instanties of om een nieuw besluit vast te stellen, mits de voorwaarden waaronder dit beroep wordt ingesteld en, in voorkomend geval, de uitspraak op dat beroep ten uitvoer wordt gelegd, het mogelijk maken om op korte termijn een nieuw besluit te nemen dat in overeenstemming is met de beoordeling in de uitspraak waarbij de nietigverklaring is uitgesproken, zodat een voldoende zorgvuldige derdelander de volle werking kan genieten van de rechten die hij aan richtlijn 2016/801 ontleent.

- e** Vergunning tot verblijf op het grondgebied van de Europese Unie voor studiedoeleinden: een lidstaat kan in geval van misbruik een vergunning weigeren, ook al heeft hij de richtlijn die in deze mogelijkheid voorziet niet correct omgezet ([persbericht](#))
- e** EU-Hof: lidstaat kan in geval van misbruik een vergunning tot verblijf voor studiedoeleinden weigeren, ook al heeft lidstaat de richtlijn die in deze mogelijkheid voorziet niet correct omgezet ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-277/23 (Ministarstvo financija) – 4 juli 2024 – A-G Szpunar - Kroatië – ECLI:EU:C:2024:583 – [conclusie](#)

Artikel 21 VWEU – Burgerschap van de Unie – Erasmus+ beurs – Inkomstenbelasting – Berekening van de persoonsgebonden basisaftrek voor een ten laste komend kind dat steun voor mobiliteit heeft ontvangen – Steun die de in deze wetgeving vastgestelde grens overschrijdt – Discriminatieverbod

In het hoofdgeding heeft een Kroatische onderdaan, die voltijdstudent was, in het kader van het Erasmus+-programma van een Finse universiteit mobiliteitssteun ontvangen voor een studieverblijf in Finland tijdens het studiejaar 2014-2015. De ontvangst van deze steun heeft gevolgen gehad voor de berekening van de inkomstenbelasting van zijn moeder (verzoekster in het hoofdgeding), aangezien de in de nationale wettelijke regeling vastgestelde inkomensgrens werd overschreden en de moeder, die in Kroatië in loondienst werkt, als belastingplichtige haar recht verloor om gebruik te maken van de maatregel van sociaal beleid die bestaat in de verhoging van de basisaftrek voor een ten laste komend kind. Verzoekster heeft een hoger bedrag aan inkomstenbelasting moeten betalen, doordat de in de wetgeving opgenomen aftrek voor haar is geschrapt.

De vraag is of het Unierecht zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling volgens welke rekening wordt gehouden met de mobiliteitssteun die in het kader van het Erasmus+-programma is ontvangen door een kind dat ten laste komt van een belastingplichtige, wanneer dit nadelige gevolgen heeft bij de vaststelling van het bedrag van de basisaftrek waarop de belastingplichtige ouder recht heeft bij de berekening van zijn inkomstenbelasting.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 21 VWEU, gelezen in het licht van artikel 165, lid 2, tweede streepje, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat die, om het bedrag van de basisaftrek te bepalen waarop een belastingplichtige ouder recht heeft voor een ten laste komend kind, rekening houdt met de steun voor onderwijsmobiliteit die het kind heeft ontvangen in het kader van het Erasmus+-programma, met als gevolg dat bij de berekening van de inkomstenbelasting het recht op verhoging van die aftrek verloren gaat

e A-G Szpunar: toekenning Erasmus+-beurs aan kind mag niet leiden tot ongunstige fiscale behandeling van ouder ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – ABRvS – 10 juli 2024 – [persbericht](#) – ECLI:NL:RVS:2024:2829

Richtlijn 2013/32/EU – Verlenging beslistermijn

De eerdere prejudiciële vragen die de Afdeling bestuursrechtspraak op 8 november 2023 stelde aan het Europese Hof, gaan over de bevoegdheid van de minister (voorheen staatssecretaris) van Justitie en Veiligheid om op basis van de Europese Procedurerichtlijn de standaardbeslistermijn voor asielverzoeken van zes maanden met maximaal negen maanden te verlengen. De staatssecretaris had van die bevoegdheid gebruikgemaakt, omdat volgens hem sprake was van een dusdanig groot aantal asielverzoeken dat hij niet meer zorgvuldig binnen zes maanden kon beslissen. Die verlenging gold voor alle asielverzoeken waarvan de wettelijke beslistermijn nog niet was verstreken op 27 september 2022.

De staatssecretaris heeft vervolgens opnieuw de beslistermijn voor asielverzoeken verlengd met negen maanden. Deze keer voor asielverzoeken die vanaf 1 januari 2023 tot uiterlijk 1 januari 2024 zijn ingediend. Dat hij opnieuw en aansluitend gebruikmaakt van de bevoegdheid om de beslistermijn te verlengen, roept bij de Afdeling bestuursrechtspraak de navolgende aanvullende vragen op. (bron: [persbericht RvS](#)).

1. Leent artikel 31, derde lid, derde volzin en onder b, van de Procedurerichtlijn zich voor achtereenvolgende toepassing door de beslissingsautoriteit?

2. Indien vraag 1 bevestigend wordt beantwoord:

a. Onder welke voorwaarden mag de beslissingsautoriteit achtereenvolgende toepassing geven aan die bepaling en is de totale duur van de periode waarvoor de beslissingsautoriteit deze bepaling achtereenvolgend kan toepassen daarbij begrensd?

b. In hoeverre mag of moet de rechter bij de beantwoording van de vraag of de beslissingsautoriteit de beslistermijn heeft mogen verlengen volgend op, en aansluitend aan, een eerder verlengingsbesluit, rekening houden met de toename van het aantal asielverzoeken, mede ten opzichte van de periode voorafgaand aan het eerdere verlengingsbesluit, en eventuele inspanningen van de beslissingsautoriteit om de achterblijvende beslis capaciteit te vergroten om - in het licht van artikel 4, eerste lid, van de Procedurerichtlijn - een behoorlijke en volledige behandeling van asielverzoeken te kunnen waarborgen?

De afdeling heeft verzocht om toepassing van de versnelde procedure (PPA).

- Aanvullende prejudiciële vragen over verlenging beslistermijn voor asielverzoeken (RvS)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-349/24 (Nuratau), verwijzing uit **Tsjechië** over **subsidiare bescherming** en van Unierecht afwijkende **nationale bepaling**
- C-458/24 (Daraa), verwijzing uit **Duitsland** over de **Dublin III-verordening** en de beslissing van Italië om geen Dublin-terugkeerders meer op te vangen
- C-446/24 (Hansestadt Bremen), verwijzing uit **Duitsland** over het opleggen van een **inreis- en verblijfverbod voor onbepaalde tijd** vanwege het feit dat de vreemdeling een **terroristische aanslag** voorbereide en de verenigbaarheid met **richtlijn 2008/115**
- C-477/24 (Deldwyn), verwijzing uit **Ierland** over een verzoek tot een **verblijfsrecht** door een persoon die zijn rechten ontleend aan de rechten van zijn **voormalige echtgenote** en de periode van **onvrijwillige werkeloosheid**

NOOT – bij HvJ 25 april 2024, C-420/22 en C-528/22 (NW and PQ)

Similarities and differences between Strasbourg and Luxembourg on classified documents used in expulsion cases – Judgment of the CJEU in the cases of NW and PQ, compared with Muhammad and Muhammad v. Romania (Johan Callewaert)

NOOT – bij HvJ 11 juni 2024, C-646/21 (K.L.)

Beyond Protection (Verfassungsblog)

Whether and how gender-related violence can constitute a ground to claim and receive asylum has long been a subject of debate in refugee law. While feminist legal scholars have long sought to alleviate the gender-blindness of the original text of the Refugee Convention, the Court of Justice of the European Union (CJEU) only started taking some steps in this direction earlier this year. The CJEU determined in K, L, that women or specific groups of women who share a belief in an additional common characteristic — such as a belief in gender equality — may be regarded as members of a ‘particular social group’ (PSG), making them eligible for refugee status.

CONSULTATIE

Migratie en asiel — Vijfjarige Europese strategie voor asiel- en migratiebeheer (in voorbereiding) ([EC](#))

OVERIG

- The new Solidarity Mechanism: the right “insurance scheme” for the CEAS? ([EU migration law blog](#))
- Safe Third Countries: the Next ‘Battlefield’ ([EU migration law blog](#))
- Investigations of rights violations at EU borders remain ineffective ([FRA](#))
- Beperken van gezinshereniging voor subsidiair beschermde (Verblijfblog) (en meer artikelen over het Hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028)

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin” cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)

Beginnelsen EU-recht

HvJ – ARREST – 29 juli 2024 – C-623/22 (Belgian Association of Tax Lawyers e.a.) – ECLI:EU:C:2024:639 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2011/16/EU – Artikelen 7, 20 en 21 en artikel 49, lid 1, Handvest EU – Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen – BEPS – Verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies – Meldingsplicht – Subsidiaire kennisgevingsplicht – Beroepsgeheim – Recht op eerbiediging van het privéleven – Beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie – Legaliteitsbeginsel inzake straffen – Rechtszekerheidsbeginsel

Samenvatting onder: [Belastingen](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-376/23 (BALTIC CONTAINER TERMINAL) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – Letland - ECLI:EU:C:2024:616 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 952/2013 – Douane-unie – Douanewetboek van de Unie – Buiten een vrije zone brengen van goederen – Unierechtelijke verplichtingen van een houder van de douaneregeling ‘vrije zone’ – Douaneschuld bij niet-nakoming van een verplichting – Vertrouwensbeginsel – Bescherming van het gewettigd vertrouwen door een vaste administratieve praktijk – Gezag van gewijsde van een beslissing waarbij een sanctie die was opgelegd wegens niet-nakoming van douanerechtelijke verplichtingen, is opgeheven

Samenvatting onder: [Douane](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-350/24 \(Crédit agricole Corporate & Investment Bank\)](#), verwijzing uit **Frankrijk** over **Richtlijn 2006/54, Terugtrekkingsakkoord, gelijke behandeling mannen en vrouwen, Brexit, toepasselijk recht en horizontale werking richtlijnen**

Belastingen

HvJ – ARREST – 29 juli 2024 – C-623/22 (Belgian Association of Tax Lawyers e.a.) – België – ECLI:EU:C:2024:639 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2011/16/EU – Geldigheid – Artikelen 7, 20 en 21 en artikel 49, lid 1, Handvest EU – Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen – BEPS – Verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies – Meldingsplicht – Subsidiare kennisgevingsplicht – Beroepsgeheim van advocaten – Recht op eerbiediging van het privéleven – Beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie – Legaliteitsbeginsel inzake straffen – Rechtszekerheidsbeginsel

Base erosion and profit shifting (hierna: BEPS) zijn agressieve strategieën voor internationale belastingplanning waarbij gebruik wordt gemaakt van hiaten in en incongruenties tussen belastingregels teneinde winsten kunstmatig te verschuiven naar plaatsen waar daarover geen of minder belasting wordt geheven, hetgeen ertoe leidt dat er weinig of geen belasting wordt betaald en dat overheden aanzienlijke opbrengsten mislopen.

Een van de belangrijkste instrumenten die de Europese Unie in dat verband heeft vastgesteld is richtlijn 2011/16/EU (gewijzigd door richtlijn (EU) 2018/822). Bij (de gewijzigde) richtlijn 2011/16/EU is in wezen een meldingsplicht voor intermediairs en belastingplichtigen ingevoerd, in combinatie met de automatische uitwisseling van inlichtingen tussen de belastingdiensten van de lidstaten met betrekking tot mogelijk „agressieve” grensoverschrijdende fiscale constructies.

Het Hof is in deze zaak verzocht de rechtmatigheid van die meldingsplicht te toetsen. In de vijf prejudiciële vragen van het Grondwettelijk Hof (België) zijn in dat verband diverse rechtsvragen aan de orde gesteld. Een aantal daarvan heeft betrekking op specifieke aspecten van richtlijn 2011/16/EU, terwijl andere vragen zien op algemenere kwesties, waaronder met name de vraag of de inmenging in het privéleven van personen die verplicht zijn om aan de bevoegde autoriteiten relevante inlichtingen te verstrekken in strijd is met artikel 7 Handvest EU.

België, Tsjechië, Spanje en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Uit het onderzoek van het aspect waarop de eerste vraag betrekking heeft is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van richtlijn 2011/16/EU, kunnen aantasten in het licht van de beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie, alsook van de artikelen 20 en 21 Handvest EU.

Uit het onderzoek van de aspecten waarop de tweede en de derde vraag betrekking hebben is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van richtlijn 2011/16, kunnen aantasten in het licht van het rechtszekerheidsbeginsel, het in artikel 49, lid 1, Handvest EU neergelegde legaliteitsbeginsel inzake straffen, en het in artikel 7 van dit Handvest gewaarborgde recht op eerbiediging van het privéleven.

De ongeldigheid van artikel 8 bis ter, lid 5, van richtlijn 2011/16, in het licht van artikel 7 Handvest EU, die door het Hof is uitgesproken in het arrest van 8 december 2022, Orde van Vlaamse Balies e.a. (C-694/20, EU:C:2022:963), geldt enkel ten aanzien van personen die hun beroepsactiviteit uitoefenen onder een van de in artikel 1, lid 2, onder a), van richtlijn 98/5/EG.

Uit het onderzoek van de aspecten waarop de vijfde vraag betrekking heeft is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van richtlijn 2011/16, kunnen aantasten in het licht van het in artikel 7 Handvest EU gewaarborgde recht op eerbiediging van het privéleven.

- EU-Hof bevestigt in het kader van de bestrijding van agressieve fiscale planning de geldigheid van diverse bepalingen van EU-richtlijn over belastingsamenwerking ([ECER](#))
- Bestrijding van agressieve fiscale planning: het Hof bevestigt de geldigheid van diverse bepalingen van de EU-richtlijn ([Persbericht](#))
- Arrest Hof van Justitie over verhouding beroepsgeheim en DAC6-meldingsplicht ([Bijzonder strafrecht](#))

HvJ – ARREST – [C-624/22 \(BP France\)](#) – 29 juli 2024 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2024:640 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2009/28/EG – Richtlijn (EU) 2018/2001 – Richtlijn 2003/30/EG – Artikel 34 VWEU – Bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen – Duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria – Controle op de naleving van die criteria – Voor vervoer gebruikte biobrandstoffen – Productie van brandstoffen door middel van co-verwerking – Bewijs van naleving van de duurzaamheidscriteria – Massabalansmethode – Vrij verkeer van goederen

Samenvatting onder: [Energiamarkt](#)

HvJ – ARREST – [C-39/23 \(Keva\)](#) – 29 juli 2024 – Zweden – ECLI:EU:C:2024:648 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 63 VWEU – Vrij verkeer van kapitaal – Belasting over aan publiekrechtelijke pensioenfondsen uitgekeerde dividenden – Verschil in behandeling tussen ingezeten publiekrechtelijke pensioenfondsen en niet-ingezeten publiekrechtelijke pensioenfondsen – Noodzaak om het met het sociaal beleid nagestreefde doel te waarborgen – Noodzaak om een evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten te handhaven

De Zweedse Staat is vrijgesteld van alle belastingverplichtingen. Aangezien de AP-fondsen integraal deel uitmaken van de staat, zijn zij vrijgesteld van belasting over de dividenden die zij ontvangen van in Zweden gevestigde vennootschappen.

In Finland zijn alle werknemers bij wet verplicht om zich in te schrijven in een bedrijfspensioenregeling. Die regelingen worden hoofdzakelijk gefinancierd met bijdragen van werkgevers en werknemers.

Keva e.a., verzoekers, behoren tot de instellingen die het bedrijfspensioenstelsel in Finland beheren. Keva is een publiekrechtelijke rechtspersoon die in Finland is vrijgesteld van belastingen en die instaat voor het beheer van de bedrijfspensioenen van werknemers van onder meer lokale overheden en overheidsinstanties, de Evangelisch-Lutherse Kerk en de nationale bank van Finland.

Tussen 2003 en 2016 ontvingen verzoekers dividenden van in Zweden gevestigde vennootschappen. Buitenlandse rechtspersonen die dividenden op aandelen ontvangen van in Zweden gevestigde vennootschappen betalen een bronbelasting van 30 %. Dat belastingtarief wordt verlaagd tot 15 % voor rechtspersonen die zijn gevestigd in staten die partij zijn bij het multilaterale dubbelbelastingverdrag tussen Denemarken, de Faeröer, Finland, IJsland, Noorwegen en Zweden. Omdat verzoekers zijn vrijgesteld van dividendbelasting in Finland, konden zij de bronbelasting die zij in Zweden hadden betaald niet in mindering brengen op hun eventuele belastingschuld in Finland. Daardoor werd de bronbelasting op de dividenden die zij in Zweden hadden ontvangen definitief. Verzoekers vorderden terugbetaling van de belasting die de Zweedse belastingdienst had ingehouden op de dividenden die zij hadden ontvangen van in Zweden gevestigde vennootschappen.

Hof: Artikel 63 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat op grond waarvan dividenden die door ingezeten vennootschappen worden uitgekeerd aan niet-ingezeten publiekrechtelijke pensioeninstellingen, aan een bronheffing worden onderworpen, terwijl dividenden die worden uitgekeerd aan ingezeten publiekrechtelijke pensioenfondsen van een dergelijke belasting zijn vrijgesteld.

HvJ – CONCLUSIE – C-18/23 (Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – Polen - ECLI:EU:C:2024:609 – conclusie

Artikel 63 VWEU – Vrij verkeer van kapitaal – Belasting van inkomsten van instellingen voor collectieve belegging in effecten – Verschil in behandeling tussen ingezeten en niet-ingezeten instellingen voor collectieve belegging in effecten – Discriminatie door belastingvrijstelling alleen voor extern beheerde instellingen voor collectieve belegging in effecten – Indirecte discriminatie in de context van het vrije verkeer van kapitaal – Vergelijking van rechtsvormen in het internationale belastingrecht

Verzoekster, een gespecialiseerd beleggingsfonds gevestigd te Luxemburg, heeft verweerder (de directeur van de Poolse nationale belastinginformatiedienst) verzocht om een ruling waarin wordt vastgesteld dat de door haar in Polen gegenereerde inkomsten vrijgesteld zijn van belasting overeenkomstig bepalingen van de Poolse wet op de vennootschapsbelasting. Verweerder weigerde de gevraagde ruling af te geven. Ter motivering voerde hij aan dat alleen extern beheerde beleggingsfondsen aanspraak kunnen maken op een belastingvrijstelling op grond van de Poolse wet op de vennootschapsbelasting. Verzoekster voldeed als intern beheerd beleggingsfonds niet aan deze voorwaarden, aldus verweerder. Verzoekster heeft tegen het besluit beroep ingesteld bij de verwijzende rechter (de bestuursrechter in eerste aanleg).

De vraag is of artikel 63 VWEU aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de wettelijke regeling van een lidstaat volgens welke niet-ingezeten intern beheerde beleggingsfondsen vennootschapsbelasting verschuldigd zijn over hun in deze lidstaat gegenereerde inkomsten, terwijl ingezeten extern beheerde beleggingsfondsen van deze belasting zijn vrijgesteld. Verduidelijkt moet dus worden of de Poolse regelingen vanuit het oogpunt van het vrije verkeer van kapitaal leiden tot een beperking of discriminatie.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 63, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling die alleen voor extern, maar niet voor intern beheerde

beleggingsfondsen voorziet in een vrijstelling van vennootschapsbelasting voor de inkomsten van beleggingsfondsen, op voorwaarde dat in Polen en in het buitenland gevestigde beleggingsfondsen niet verschillend worden behandeld. Er is geen sprake van indirecte discriminatie wanneer het nationale beleggingsrecht de oprichting van intern beheerde beleggingsfondsen niet toestaat, waardoor de belastingplicht voor inkomsten van intern beheerde beleggingsfondsen alleen gevolgen heeft voor in het buitenland gevestigde, intern beheerde beleggingsfondsen, die dan op dezelfde wijze als alle andere vennootschappen worden belast.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – Rechtbank Gelderland – 3 juli 2024 – na prejudiciële verwijzing [ECLI:NL:RBGEL:2022:6042](#) – na HvJ [C-764/22 \(Dinkelland\)](#) – [ECLI:NL:RBGEL:2024:4150](#)

De inspecteur heeft teruggaven van omzetbelasting verleend en belastingrente vastgesteld. Belanghebbende heeft de ontvanger verzocht om vergoeding van invorderingsrente op grond van artikel 28c van de Invorderingswet 1990 (IW).

Het Hof heeft geoordeeld dat het Unierecht niet de verplichting oplegt om rente te vergoeden in verband met een teruggaaf van omzetbelasting, voor zover die teruggaaf het gevolg is van fouten in de boekhouding van de belastingplichtige.

De rechtbank oordeelt dat belanghebbende geen recht heeft op vergoeding van invorderingsrente. De teruggaven omzetbelasting als gevolg van administratieve vergissingen verplichten niet tot het vergoeden van rente wegens strijd met het Unierecht. Dit geldt ook voor zover de teruggaven zien op de wijziging van het mengpercentage, dat onder uitsluitende verantwoordelijkheid van belanghebbende is vastgesteld. Het beroep is ongegrond.

CONSULTATIE

Richtlijn bestrijding belastingontwijking (ATAD) – evaluatie, Feedback mogelijk van 31 Juli 2024 - 11 September 2024 ([EC](#))

EHRM factsheet

- [Taxation](#)

Belastingen, accijns

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-386/24 \(Centro Petroli Roma – II\)](#), verwijzing uit Italië over **belastingentrepotregeling, kwantitatieve beperkingen, intrekking vergunning, accijns en dienstenrichtlijn**

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – C-87/23 (Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija) – 4 juli 2024 – Letland – ECLI:EU:C:2024:570 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Diensten onder bezwarende titel – Begrippen belastingplichtige en economische activiteit – Vereniging zonder winstoogmerk die zich bezighoudt met door het EFRO gefinancierde projecten – Opleidingsdiensten via onderaannemers – Opneming van het subsidiebedrag in de maatstaf van heffing

Het verrichten van een dienst door een niet-belastingplichtige persoon (bijvoorbeeld een particulier) ten behoeve van een andere persoon is niet belastbaar, ook al wordt die dienst onder bezwarende titel verricht. Hetzelfde geldt voor de aftrek van voorbelasting. Dit recht kan alleen door een belastingplichtige worden uitgeoefend en alleen indien hij de handeling van een andere belastingplichtige heeft ontvangen.

De hoedanigheid van belastingplichtige is dus bepalend. In de onderhavige zaak heeft een vereniging zonder winstoogmerk, die naar nationaal recht geen winst mag maken, opleidingen georganiseerd of uitgevoerd die met subsidies zijn medegefinancierd. Aangezien deze vereniging als organisator van de projecten niet over opleiders beschikte, heeft zij ondernemingen van derden ingeschakeld. Zij heeft de vergoeding van de personen die de opleiding volgen als betaling voor een belastbare dienst behandeld, de verschuldigde belasting afgedragen en de voorbelasting over de facturen van de derden in aftrek gebracht. De belastingdienst wil het recht op deze aftrek van voorbelasting weigeren omdat er geen sprake is van een economische activiteit. De vereniging kan krachtens de wet geen winst maken en heeft de opleidingen ook niet zelf verzorgd. Aangezien volgens het toepasselijke recht alleen instellingen zonder winstoogmerk of overheidsinstanties – maar geen ondernemingen – dergelijke projecten kunnen uitvoeren, kan deze projectorganisatie per se geen economische activiteit zijn.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat door een vereniging zonder winstoogmerk gefactureerde opleidingen die in essentie aan derden zijn onderaanbesteed en waarvoor is geprofiteerd van subsidies afkomstig uit Europese fondsen die tot 70 % van het totaalbedrag van deze prestaties kunnen bedragen, diensten vormen die onder bezwarende titel zijn verricht, en dat artikel 28 van deze richtlijn daarbij niet van toepassing is indien er geen uitdrukkelijke lastgevingsovereenkomst is gesloten op grond waarvan kan worden vastgesteld dat diensten door een belastingplichtige in eigen naam en voor rekening van een ander zijn verricht.

Artikel 73 van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat de subsidies die een Europees fonds voor een concrete dienst aan de aanbieder van die dienst verstrekt overeenkomstig die bepaling, als een betaling ontvangen van een derde, binnen de maatstaf van heffing vallen.

Artikel 9, lid 1, van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat de hoedanigheid van vereniging zonder winstoogmerk er niet aan in de weg staat dat een entiteit, na een analyse waarbij rekening wordt gehouden met alle omstandigheden van haar activiteit en met name met het feit dat deze activiteit vergelijkbaar is met de typische gedraging van een marktdeelnemer uit dezelfde sector, kan worden beschouwd als een belastingplichtige die een economische activiteit in de zin van die bepaling uitoefent.

HvJ – ARREST – [C-179/23 \(Credidam\)](#) – 4 juli 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:571 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Btw – Belastbare handelingen – Verrichting van diensten onder bezwarende titel – Beheersvergoeding die een organisatie voor collectief beheer van auteurs- en naburige rechten ontvangt voor het innen, verdelen en betalen van compensaties die aan de rechthebbenden verschuldigd zijn – Compensaties die geen deel zijn van een belastbare handeling

Dit verzoek is ingediend in het kader van een cassatieberoep van de Roemeense regering en het ministerie van Financiën van Roemenië. Het is gericht tegen een uitspraak in het beroep van verzoekster tegen een besluit over een wijziging in de regelgeving waarbij de activiteit van de organisaties voor collectief beheer van auteurs- en naburige rechten met betrekking tot het innen, verdelen en betalen van compensaties die aan de rechthebbenden verschuldigd zijn, aan belasting over de toegevoegde waarde (btw) wordt onderworpen wanneer die compensaties buiten de werkingssfeer van de btw-richtlijn vallen.

De vraag is of sprake is van een dienst in de zin van artikel 24, lid 1, en artikel 25, onder c), van de btw-richtlijn in geval van activiteiten van organisaties voor collectief beheer die bestaan in de inning, verdeling en betaling van de compensatie, waarvoor deze organisaties als tegenprestatie een vergoeding ontvangen, ten aanzien van de houders van auteursrechten of naburige rechten.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder c), artikel 24, lid 1, en artikel 25, onder c), van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat een organisatie voor collectief beheer van auteurs- en naburige rechten een dienst in de zin van deze bepalingen verricht wanneer zij, ten eerste, overeenkomstig de wet compensaties int, verdeelt en betaalt die door de wettelijk bepaalde eindgebruikers aan de rechthebbenden zijn verschuldigd en, ten tweede, op deze compensaties een door deze rechthebbenden verschuldigde beheersvergoeding inhoudt ter dekking van de kosten die aan deze activiteit zijn verbonden, indien de aldus voor rekening van de rechthebbenden ontvangen compensaties geen tegenprestatie vormen voor diensten in de zin van richtlijn 2006/112 die door deze rechthebbenden ten behoeve van die gebruikers zijn verricht.

HvJ – ARREST – [C-182/23 \(Makowit\)](#) – 11 juli 2024 – Polen – ECLI:EU:C:2024:604 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Btw – Belastbare levering van goederen – Overdracht, tegen betaling van een vergoeding, van de eigendom van landbouwgrond krachtens een overheidsbesluit – Onteigening

Bij besluit van een Poolse overheidsinstantie is de eigendom van een deel van de percelen waarop het landbouwbedrijf van J.S. is gelegen, overgedragen aan de Poolse staat met het oog op investeringen voor wegenbouw. Tegelijkertijd is een procedure ingeleid tot vaststelling van de aan J.S. verschuldigde vergoeding voor de eigendomsoverdracht van de door de schatkist verworven percelen. In deze context heeft J.S. de belastingdienst verzocht om een bindende fiscale inlichting betreffende de vraag of, ten eerste, hij als btw-plichtige moet worden beschouwd voor de verkoop van de percelen die door de schatkist zijn verworven met het oog op investeringen voor wegenbouw, en ten tweede, de in dit verband ontvangen vergoeding aan btw moest worden onderworpen. In de bindende fiscale inlichting heeft de belastingdienst zich op het standpunt gesteld dat de overdracht, door middel van onteigening, van de eigendom van percelen aan de schatkist met het oog op investeringen voor wegenbouw moet worden aangemerkt als een levering van goederen onder bezwarende titel door J.S., handelend als entiteit die een economische activiteit uitoefent in de zin van artikel 15, lid 2, van de btw-wet, dat wil zeggen als btw-plichtige.

De vraag is of artikel 2, lid 1, onder a), van de btw-richtlijn, gelezen in samenhang met artikel 14, lid 2, onder a) van deze richtlijn, aldus moeten worden uitgelegd dat een handeling waarbij de eigendom van percelen landbouwgrond door middel van onteigening wordt overgedragen tegen betaling van een vergoeding aan de eigenaar van deze percelen, aan de btw moet worden onderworpen wanneer deze eigenaar een btw-plichtige landbouwer is, ook al oefent hij geen enkele activiteit van grondverkoop uit en heeft hij geen stappen ondernomen met het oog op een dergelijke overdracht.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder a), en artikel 14, lid 2, onder a), van richtlijn 2006/112/EG gelezen in onderlinge samenhang moeten aldus worden uitgelegd dat een handeling waarbij de eigendom van percelen landbouwgrond door middel van onteigening wordt overgedragen tegen betaling van een vergoeding aan de eigenaar van deze percelen, aan de belasting over de toegevoegde waarde (btw) moet worden onderworpen wanneer deze eigenaar een in die hoedanigheid handelende btw-plichtige landbouwer is, ook al oefent hij geen enkele activiteit van grondverkoop uit en heeft hij geen stappen ondernomen met het oog op een dergelijke overdracht.

HvJ – ARREST – C-184/23 (Finanzamt T II) – 11 juli 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:604 – conclusie – arrest

Zesde richtlijn (77/388/EEG) – Btw – Belastingplichtigen – Btw-groep – Binnen een btw-groep verrichte diensten

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen de Duitse belastingdienst en S, een stichting naar Duits publiekrecht, die het overkoepelende orgaan vormt van een universiteit, die tevens een universitaire faculteit geneeskunde beheert, en van de vennootschap U-GmbH, over de heffing van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) bij deze stichting voor het belastingjaar 2005. In dit geschil heeft het Hof van Justitie al eerder arrest gewezen, namelijk het arrest van 1 december 2022, Finanzamt T (Interne dienstverrichtingen binnen een btw-groep) (C-269/20, EU:C:2022:944). De verwijzende rechter acht het noodzakelijk om zich in het kader van hetzelfde geding opnieuw tot het Hof te wenden over de vraag of de diensten die onder bezwarende titel worden verricht tussen personen die deel uitmaken van eenzelfde btw-groep, overeenkomstig artikel 2, punt 1, en artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn, binnen de werkingssfeer van de btw vallen.

De vraag is of artikel 2, punt 1, en artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn aldus moeten worden uitgelegd dat dienstverrichtingen onder bezwarende titel tussen leden van een en dezelfde btw-groep aan btw moeten worden onderworpen en of er rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat de ontvanger van deze dienst geen recht heeft op aftrek van de verschuldigde of betaalde voorbelasting, op grond dat een dergelijke situatie een risico van derving van belastinginkomsten zou doen ontstaan.

Hof: Artikel 2, punt 1, en artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moeten aldus worden uitgelegd dat de diensten die onder bezwarende titel worden verricht tussen personen die deel uitmaken van een en dezelfde groep die is samengesteld uit personen die juridisch gezien wel zelfstandig zijn, doch financieel, economisch en organisatorisch nauw met elkaar verbonden zijn, en die door een lidstaat als één belastingplichtige is aangewezen, niet aan belasting over de toegevoegde waarde (btw) zijn onderworpen, zelfs niet in het geval voor de door de ontvanger verschuldigde of betaalde btw over deze diensten geen vooraf trek mogelijk is.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- C-375/24 (Keesing Deutschland), verwijzing uit **Duitsland**, over **tariefindeling sudokubboekjes en verlaagd btw-tarief**
- C-379/24 en C-380/24 (Agrupació de Neteja Sanitaria e.a.), verwijzing uit **Spanje** over **btw-vrijstelling schoonmaakdiensten**
- C-405/24 (L.), verwijzing uit **Polen** over de vraag of de **btw-vrijstelling** voor de invoer uit derde landen van **kleine zendingen goederen zonder commercieel karakter** ook van toepassing is als de goederen bestemd zijn voor personen die in een andere lidstaat wonen.
- C-257/24 (Städteregion Aachen), verwijzing uit **Duitsland** over in België wonend **gehandicapt minderjarig kind met Ierse en Duitse nationaliteit** van een **moeder met Duitse nationaliteit die in Duitsland werkt** en de afwijzing in Duitsland van aanvraag **vergoeding kosten begeleiding op een Duitse school vanwege een woonplaatsvereiste, vrij verkeer van werknemers en Unieburgerschap**
- C-392/24 (PPC Renewables Romania), verwijzing uit **Roemenië** over **interne markt voor elektriciteit, hernieuwbare energie, hoge energieprijzen, prijsplafond, aanvullende belasting, btw en schadevergoeding**
- C-409/24 C-410/24 en C-411/24 (J-GmbH e.a.), verwijzing uit **Duitsland** over de **btw-richtlijn** en **onzelfstandige nevenprestaties** bij de **kortstondige huisvesting van derden**
- C-436/24 (Lyko Operations), verwijzing uit **Zweden** over een **loyaliteitsprogramma** van een kapperszaak en de vraag of dit onder de categorie '**voucher**' valt in de zin van **richtlijn 2006/112**
- C-433/24 (Galerie Karsten Greve), verwijzing uit **Frankrijk** over de vraag of een **galerie**, als '**maker**' van een schilderij aangemerkt kan worden, in het kader van de **winstmargeregeling** die op kunstwerken getroffen kunnen worden op grond van **richtlijn 2006/112**
- C-460/24 (Schoger), verwijzing uit **Oostenrijk** over **richtlijn 2006/112, vrijstelling voor interbancaire diensten en staatssteun**
- C-472/24 (Žaidimų valiuta), verwijzing uit **Litouwen** over de vraag of de **verkoop van 'goud'** uit het **spel Runescape** een van **btw vrijgestelde handeling** is in de zin van artikel 135, lid 1, onder e), van richtlijn 2006/112 (**btw-richtlijn**)
- C-475/24 (Fashion TV RO et Maestro), verwijzing uit **Roemenië** over uitleg over de **btw-richtlijn**, het **ne-bis-in-idembeginsel** en de **onderzoeksplicht van een rechter**, in de context van een administratieve procedure ter vernietiging van een **naheffingsaanslag**, nadat **sepot** is gewezen in de voorafgaande strafprocedure wegens **belastingontwijking**

Beroepskwalificaties

OVERIG

ERK verslag legt tekortkomingen bloot inzake het stelsel en de erkenning van beroepskwalificaties door EU-lidstaten (ECER)

Beschermde oorsprongsbenaming

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- C-341/24 (Duca di Salaparuta), verwijzing uit Italië over welke **Unierechtelijke regelgeving** van toepassing is bij de beslechting van een **conflict over oorsprongsbenamingen van wijn**.

Bestuursrecht

HvJ – CONCLUSIE – C-205/23 (Engie Romania) – 11 juli 2024 – A-G Rantos – Roemenië - ECLI:EU:C:2024:611 – conclusie

Artikelen 50 en 52 Handvest EU – Openbaredienstverplichtingen en bescherming van de afnemer – Schending door een aardgasleverancier van op hem rustende transparantieplichting ten aanzien van huishoudelijke afnemers – Cumulatie van administratieve sancties wegens dezelfde inbreukmakende gedraging – Ne-bis-in-idembeginsel – Beperkingen die aan het ne-bis-in-idembeginsel zijn gesteld – Evenredigheid

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen een aardgasleverancier (Engie România SA) en de nationale regelgevende instantie voor energie over een door laatstgenoemde opgesteld proces-verbaal tot vaststelling en sanctionering van een administratieve inbreuk die door Engie zou zijn begaan.

Bij besluit van 14 september 2021 heeft de nationale instantie voor consumentenbescherming vastgesteld dat Engie bij de uitoefening van haar economische activiteiten gebruik had gemaakt van misleidende en agressieve handelspraktijken en haar gelast die praktijken te beëindigen, haar activiteiten op te schorten tot aan de beëindiging van die beweerdte oneerlijke handelspraktijken en de prijs voor levering van aardgas aan huishoudelijke afnemers niet te wijzigen.

Op 11 oktober 2021 heeft de nationale regelgevende instantie voor energie vastgesteld dat Engie als erkende aardgasleverancier de in de wet neergelegde transparantieplichting niet was nagekomen en haar een administratieve geldboete opgelegd op grond dat deze leverancier, ten eerste, onregelmatigheden had begaan met betrekking tot de inhoud van bepaalde offertes voor de levering van aardgas en, ten tweede, onvoldoende duidelijk had gemaakt dat de prijs voor de levering van aardgas kon worden gewijzigd gedurende een periode van twaalf maanden op basis waarvan de overeenkomsten met haar afnemers waren gesloten. Engie is tegen het litigieuze proces-verbaal opgekomen bij de rechter in eerste aanleg, die het beroep ongegrond heeft verklaard. Vervolgens heeft Engie tegen deze beslissing hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De vraag is of de artikelen 50 en 52 van het Handvest aldus moeten worden uitgelegd dat het feit dat een aardgasleverancier wegens dezelfde feiten door zowel de regelgevende instantie voor energie als de instantie voor consumentenbescherming een sanctie wordt opgelegd, waarbij deze sancties door beide instanties afzonderlijk en op basis van andere rechtsgrondslagen zijn opgelegd, kan worden beschouwd als een gerechtvaardigde beperking van het ne-bis-in-idembeginsel.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 50 van het Handvest van de grondrechten, gelezen in samenhang met artikel 52, lid 1, ervan, moet aldus worden uitgelegd dat het er niet aan in de weg staat dat aan een leverancier van aardgas door middel van twee verschillende processen-verbaal een sanctie wordt opgelegd door zowel de instantie voor consumentenbescherming als de regelgevende instantie voor energie, op voorwaarde dat:

- de vervolgingsmaatregelen en sancties gebaseerd zijn op verschillende wettelijke bepalingen die afzonderlijke en elkaar aanvullende doelstellingen nastreven en zodoende een cumulatie van vervolgingsmaatregelen en sancties rechtvaardigen;*
- er duidelijke en nauwkeurige regels bestaan op basis waarvan kan worden voorzien voor welk handelen en nalaten vervolgingsmaatregelen en sancties kunnen worden gecumuleerd, en de twee bevoegde instanties hun optreden onderling kunnen afstemmen;*
- de twee procedures voldoende onderling zijn afgestemd en kort na elkaar hebben plaatsgevonden, en*
- de opgelegde sancties in hun totaliteit beschouwd stroken met de ernst van de begane inbreuken.*

HvJ – CONCLUSIE – [C-376/23 \(BALTIC CONTAINER TERMINAL\)](#) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – Letland - ECLI:EU:C:2024:616 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 952/2013 – Douane-unie – Douanewetboek van de Unie – Buiten een vrije zone brengen van goederen – Unierechtelijke verplichtingen van een houder van de douaneregeling ‚vrije zone’ – Douaneschuld bij niet-nakoming van een verplichting – Vertrouwensbeginsel – Bescherming van het gewettigd vertrouwen door een vaste administratieve praktijk – Gezag van gewijsde van een beslissing waarbij een sanctie die was opgelegd wegens niet-nakoming van douanerechtelijke verplichtingen, is opgeheven

Samenvatting onder: [Douane](#)

Brexit

HvJ – ARREST – [C-202/24 \(Alchaster\)](#) – 29 juli 2024 – **Grote Kamer** – Ierland – ECLI:EU:C:2024:649 – [conclusie](#) – [arrest](#) (Engelse taalversie)

Artikelen 49, lid 1, en artikel 52, lid 3, Handvest EU – Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK – Overlevering van persoon aan het VK met het oog op strafvervolgning – Bevoegdheid uitvoerende rechterlijke autoriteit – Gevaar van schending van een grondrecht – Legaliteitsbeginsel – Wijziging systeem voor voorwaardelijke invrijheidstelling

Samenvatting onder: [Overlevering en uitlevering](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-350/24 \(Crédit agricole Corporate & Investment Bank\)](#), verwijzing uit **Frankrijk** over **Richtlijn 2006/54, Terugtrekkingsakkoord, gelijke behandeling mannen en vrouwen, Brexit, toepasselijk recht en horizontale werking richtlijnen**
- [C-413/24 \(Vlaams Gewest\)](#), verwijzing uit **België** over de verplichting voor **zeevaarders** die naar Vlaamse zeehavens varen om **verkeersbegeleidingssysteem vergoedingen** te betalen, in het kader van **verordening 4055/86** en het **vrij verkeer van diensten**. Tevens stelt de rechter een vraag over de mogelijkheid van het beroep op Unierecht door **dienstverleners die gevestigd zijn in het VK**.

WIKI

- [Wiki Brexit](#)

Civiel

HvJ – ARREST – C-632/22 (Volvo) – 11 juli 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:601 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1393/2007 – Betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken – Vordering tot vergoeding van de schade die is veroorzaakt door een bij artikel 101, lid 1, VWEU en artikel 53 van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte verboden gedraging – Gedinginleidend stuk dat wordt betekend op de zetel van een dochteronderneming van de verweerster

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Volvo AB (een vrachtwagenfabrikant) en een Spaans bedrijf dat in 2008 twee vrachtwagens van het merk Volvo had gekocht. Laatstgenoemd bedrijf stelt schade te hebben geleden ten gevolge van een inbreuk op artikel 101 VWEU en artikel 53 van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte (onder meer prijsafspraken) die is gepleegd door Volvo en veertien andere vrachtwagenfabrikanten en zoals vastgesteld door de Europese Commissie in besluit C(2016) 4673. In de zaak zijn verschillende pogingen gedaan om de dagvaarding rechtsgeldig te betekenen op het adres van de Spaanse dochteronderneming, Volvo Group España SAU te Madrid. Die dochteronderneming heeft geweigerd de dagvaarding in ontvangst te nemen omdat de betekening zou moeten worden gedaan op de statutaire zetel van Volvo AB in Zweden.

De vraag is of de moedermaatschappij te Zweden rechtsgeldig is gedagvaard wanneer het inleidende gedingstuk is betekend op het adres van de dochtervennootschap te Spanje. Aan de hand van artikel 47 van het Handvest en artikel 101 VWUE beantwoordt het Hof deze vraag ontkennend.

Hof: Artikel 47 van het Handvest en artikel 101 VWEU, gelezen in samenhang met verordening (EG) nr. 1393/2007 moeten aldus worden uitgelegd dat een moedermaatschappij waartegen een vordering is ingesteld tot vergoeding van de schade die door een inbreuk op het mededingingsrecht is veroorzaakt, niet rechtsgeldig is gedagvaard om te verschijnen wanneer het stuk dat het geding inleidt, is betekend op het adres van haar dochteronderneming die is gevestigd in de lidstaat waar de vordering is ingesteld, ook al vormt de moedermaatschappij met deze dochteronderneming een economische eenheid.

HvJ – ARREST – C-279/23 (Skarb Państwa) – 11 juli 2024 – Polen – ECLI:EU:C:2024:605 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2011/7/EU – Bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties – Vast minimumbedrag ter vergoeding van invorderingskosten – Nationaalrechtelijke bepaling op grond waarvan vorderingen tot betaling van dat vast bedrag kunnen worden afgewezen wanneer de betalingsachterstand niet significant is of een geringe vordering betreft – Verplichting om het nationale recht conform het Unierecht uit te leggen

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen het Poolse ministerie van Financiën vertegenwoordigd door de directeur van de regionale dienst voor maten en gewichten, en Z, een vennootschap naar Pools recht, over een vordering van 80 EUR vermeerderd met een vaste vergoeding voor invorderingskosten die deze dienst heeft gemaakt wegens opeenvolgende betalingsachterstanden van Z in verband met de door die dienst verstrekte diensten op het gebied van ijking van meetinstrumenten. De verwijzende rechter merkt op, onder verwijzing naar het Poolse burgerlijk wetboek, dat de vordering zo gering is, dat schadeloosstelling van de schuldeiser naar Pools recht in strijd met worden geacht met de goede zeden. Verzet het Unierecht zich tegen de afwijzing van invorderingskosten in een situatie als de onderhavige?

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2011/7/EU moet aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een praktijk van de nationale rechters die erin bestaat dat vorderingen tot verkrijging van het in die bepaling bedoelde vaste minimumbedrag als vergoeding van invorderingskosten worden afgewezen op grond dat de betalingsachterstand van de schuldenaar niet significant is of het door de schuldenaar te laat voldane bedrag gering is.

HvJ – ARREST – C-757/22 (Meta Platforms Ireland) – 11 juli 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:598 – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Transparante informatie – Informatieverplichting van de verwerkingsverantwoordelijke – Vertegenwoordiging van de betrokkenen door een consumentenbelangenvereniging – Representatieve vordering die wordt ingesteld zonder dat daartoe een opdracht is gegeven en ongeacht of er concrete rechten van een betrokkene zijn geschonden

Samenvatting onder: Privacy en persoonsgegevens

HvJ – CONCLUSIE – C-419/23 (Nemzeti Földügyi Központ) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:614 – conclusie

Artikel 63 VWEU – Vrij verkeer van kapitaal – Recht van vruchtgebruik op landbouwgrond – Herinschrijving van een in strijd met het Unierecht doorgehaald recht van vruchtgebruik – Verplichtingen van een lidstaat, die voortvloeien uit een niet-nakomingsarrest – Onherroepelijke oorspronkelijke inschrijving van het recht van vruchtgebruik

Verzoekster in het hoofdgeding is gevestigd in Duitsland en is eigenaar van een perceel grond te Kőszeg (Hongarije) met het soort gebruik: „akkerland”. Haar eigendomsrecht is op 18 mei 2012 in het kadaster ingeschreven. Op dat tijdstip was op de grond een recht van vruchtgebruik van interveniënt gevestigd. Intervenient is ook een niet-ingezeten investeerder. Dat recht van vruchtgebruik was ten behoeve van interveniënt door de voorgaande eigenaar van de grond met ingang van 30 december 2001 bij overeenkomst gevestigd en op 29 januari 2002 in het kadaster ingeschreven. Het besluit tot inschrijving is noch langs bestuurlijke weg, noch langs rechterlijke weg aangevochten.

Bij beslissing van de overheidsdienst voor de provincie Vas van 27 juli 2015 is het recht van vruchtgebruik van interveniënt op basis van de wet van 2013 betreffende overgangsmaatregelen en de kadasterwet, doorgehaald. Na het niet-nakomingsarrest (arrest van 21 mei 2019, Commissie/Hongarije (C 235/17, EU:C:2019:432) verzocht interveniënt overeenkomstig de Wet van 2013 betreffende overgangsmaatregelen, bij verweerder om herinschrijving van zijn recht van vruchtgebruik. Bij besluit van 30 november 2022 heeft verweerder de herinschrijving in het kadaster gelast van het doorgehaalde recht van vruchtgebruik van interveniënt op de desbetreffende grond. Met haar beroep voor de verwijzende rechter heeft verzoekster de doorhaling van de herinschrijving van het recht van vruchtgebruik verzocht met de motivering dat de oorspronkelijke inschrijving ervan onrechtmatig is geweest.

De vraag is of een nationale autoriteit die met een verzoek tot herinschrijving van een (in strijd met het Unierecht) doorgehaald recht van vruchtgebruik is belast op grond van artikel 63 VWEU en artikel 17 van het Handvest verplicht is om in het belang van de eigenaar van de grond de rechtmatigheid te toetsen van de oorspronkelijke, definitief geworden inschrijving van dat recht aan de hand van de destijds geldende nationale regelingen, zelfs indien die op hun beurt in strijd waren met deze Unierechtelijke bepalingen.

A-G geeft het Hof in overweging: Een regeling van een lidstaat die de herinschrijving gelast van een in strijd met het Unierecht doorgehaald en oorspronkelijk onherroepelijk ingeschreven recht van vruchtgebruik is verenigbaar met artikel 63 VWEU en artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie wanneer zij de bevoegde instanties er niet toe verplicht voor de herinschrijving van dat recht te onderzoeken of de oorspronkelijke inschrijving ervan – getoetst aan de destijds geldende nationale regeling – rechtmatig is verricht.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-338/24 Sanofi Pasteur, verwijzing uit **Frankrijk** over **a Richtlijn 85/374/EEG, aansprakelijkheid voor producten met gebreken, vaccins met aluminium, schadevergoeding, verjaring en artikel 47 Handvest EU**
- C-481/24 (E.), verwijzing uit **Polen** over **betalingsachterstand handelstransacties, verrekening, invorderingskosten en rente**

Consumenten

HvJ – ARREST – C-450/22 (Caixabank e.a.) – 4 juli 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:577 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijk beding – Hypothecaire leningsovereenkomsten – Bodemrentebedingen – Collectieve vordering tot staking van gebruik van deze bedingen en tot teruggaaf – Duidelijke en begrijpelijke aard van die bedingen – Begrip „normaal geïnformeerde en redelijk omzichtige en oplettende gemiddelde consument

De Spaanse vereniging van gebruikers van banken, spaarbanken en verzekeringen (ADICAE) heeft een collectieve vordering ingesteld tegen 101 financiële instellingen die actief zijn in Spanje. ADICAE wil een einde maken aan het gebruik door deze instellingen van de "bodem"-clausules en de terugbetaling van de betalingen die onder deze clausules zijn gedaan. Na oproepen in de nationale media steunden 820 consumenten de collectieve actie.

De vraag is o.a. of de rechterlijke toetsing van de transparantie van contractuele bedingen mogelijk is in het kader van collectieve vorderingen tot het nemen van herstelmaatregelen en, in voorkomend geval, onder welke voorwaarden en volgens welke methode. Het Hof zal ook moeten ingaan op het begrip „gemiddelde consument” in het kader van collectieve vorderingen die de kenmerken vertonen van een grootschalig geding waarbij een groot aantal financiële instellingen betrokken zijn en het om talrijke overeenkomsten gaat.

Het Hof oordeelt o.a. dat niets in de richtlijn erop wijst dat rechterlijke toetsing van de transparantie is uitgesloten in het kader van een collectieve actie. Die toetsing moet enkel worden aangepast aan de specifieke kenmerken van de groepsactie en moet worden toegespitst op de gebruikelijke contractuele en precontractuele praktijken van de verkoper jegens de gemiddelde consument.

Spanje, Polen, Portugal en veel financiële instellingen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 4, lid 1, en artikel 7, lid 3, van richtlijn 93/13/EEG moeten aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter op grond van deze bepalingen de transparantie van een contractueel beding kan toetsen in het kader van een collectieve vordering die is gericht tegen een groot aantal verkopers in dezelfde economische sector en die betrekking heeft op een zeer groot aantal overeenkomsten, voor zover die overeenkomsten hetzelfde beding of gelijksoortige bedingen bevatten.

Artikel 4, lid 2, en artikel 7, lid 3, van richtlijn 93/13 moeten aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter bij wie met betrekking tot een zeer groot aantal overeenkomsten een collectieve vordering tegen een groot aantal verkopers in dezelfde economische sector is ingesteld, op grond van deze bepalingen de transparantie van een contractueel beding kan toetsen aan de hand van de perceptie van de normaal geïnformeerde en redelijk omzichtige en oplettende gemiddelde consument, wanneer die overeenkomsten tot specifieke categorieën consumenten zijn gericht en dit beding gedurende een zeer lange periode is gebruikt. Indien echter gedurende deze periode de algemene perceptie van de gemiddelde consument met betrekking tot dit beding is gewijzigd als gevolg van het intreden van een objectieve gebeurtenis of een alom bekend feit, verzet richtlijn 93/13 zich er niet tegen dat de nationale rechter deze toetsing uitvoert in het licht van de verandering in de perceptie van de gemiddelde consument, rekening houdend met de perceptie die bestond op het tijdstip van het sluiten van de hypothecaire leningsovereenkomst.

Mortgage loans: the transparency of 'floor' clauses may be reviewed in the context of a collective action concerning the entire banking system of a country ([persbericht](#))

- EU-Hof: de nationale rechter kan in het kader van een collectieve vordering de transparantie van een "bodemrentebeding" in hypothecaire leningsovereenkomsten toetsen ([ECER](#))
- One size fits all? Average consumer in collective proceedings, CJEU in C-450/22 ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – [C-757/22 \(Meta Platforms Ireland\)](#) – 11 juli 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:598](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Transparante informatie – Informatieverplichting van de verwerkingsverantwoordelijke – Vertegenwoordiging van de betrokkenen door een consumentenbelangenvereniging – Representatieve vordering die wordt ingesteld zonder dat daartoe een opdracht is gegeven en ongeacht of er concrete rechten van een betrokkene zijn geschonden

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – ARREST – [Gevoegde zaken C-771/22 en C-45/23 \(HDI Global en MS Amlin Insurance\)](#) – 29 juli 2024 – Oostenrijk en België – [ECLI:EU:C:2024:644](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2015/2302 – Pakketreizen – Covid-19 – Bescherming van reizigers bij insolventie van reisorganisatoren – Beëindiging van de pakketreisovereenkomst vóór de insolventie

Samenvatting onder: [Vervoer en reizen](#)

HvJ – ARREST – [C-774/22 \(FTI Touristik\)](#) – 29 juli 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:646](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Bevoegde rechter – Rechterlijke bevoegdheid in het geval van door een Duitser bij een Duitse reisorganisatie geboekte reis naar een derde land– Vaststelling van de internationale en territoriale bevoegdheid van een gerecht van een lidstaat – Grensoverschrijdend element

Samenvatting onder: [IPR](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-320/24 (Soledil), verwijzing uit Italië over de vraag of richtlijn 93/13 zich verzet tegen een nationale regel die de rechter belet om de **nietigheid van een oneerlijk beding** ambtshalve vast te stellen, wanneer het impliciet **gezag van gewijsde** heeft gekregen in eerdere procedures
- C-396/24 (Lubreczlik), verwijzing uit **Polen** over uitleg van artikel 7, lid 1 van **richtlijn 93/13/EEG** in het licht van nationale Poolse rechtspraak waaruit volgt dat consumenten **na vernietiging van een kredietovereenkomst dat oneerlijke bedingen bevat**, verplicht zijn het volledige **nominale kredietbedrag terug te betalen**, ongeacht of het krediet al geheel of gedeeltelijk is afgelost
- C-429/24 (St. Kliment Ohridski Primary Private School), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of een ouder die een **schoolovereenkomst** heeft gesloten met een **particuliere school** (die als handelsvennootschap is geregistreerd) onder het begrip consument uit **richtlijn 2011/83** valt.
- C-471/24 (PKO BP), verwijzing uit **Polen** over **kredietovereenkomst, variabele rentevoet** en de mogelijkheid om het **oneerlijke karakter van contractuele bedingen** inzake **benchmarks**
- C-488/24 (Kigas), verwijzing uit **Litouwen** over **consumentenrechten** en **informatieplicht** verkoper t.a.v. **douanekosten**

RECHTSPRAAK NL – PREJUDICIËLE VRAGEN AAN HOGE RAAD – 16 juli 2024 –
ECLI:NL:RBAMS:2024:4362

Richtlijn 93/13 EG – Oneerlijke bedingen – Proceskostenbedingen – Gevolgen van een oneerlijkverklaring

Prejudiciële vragen aan de Hoge Raad:

Moet een beding tussen een handelaar en een consument waarin is bepaald dat de consument die tekortschiet in de nakoming van de overeenkomst alle gerechtelijke kosten moet betalen worden aangemerkt als een oneerlijk beding in de zin van de Richtlijn 93/13 EG? Als het antwoord op de eerste vraag bevestigend luidt, heeft dit dan tot gevolg dat niet alleen het proceskostenbeding buiten toepassing moet worden gelaten, maar dat in het geheel geen proceskosten meer kunnen worden toegewezen?

NOOT – bij HvJ 30 mei 2024, C-400/22 (Conny)

A 'conditional payment' is still a payment: the Court of justice rules again on online order buttons (Case C-400/22, Conny) ([EU law analysis](#))

COVID-19

EHRM – ARREST – Pasquinelli e.a. t. San Marino – 29 augustus 2024 – 24622/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0829JUD00246222 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – COVID-19 – Maatregelen opgelegd aan ongevaccineerde medewerkers gezondheidszorg zijn gerechtvaardigd

Klagers zijn negentien San Marinezen, zes Italiaanse en één Moldaavse staatsburgers. Zij werken allemaal in de gezondheidszorg in San Marino en weigerden zich te laten vaccineren tegen COVID-19. Als gevolg daarvan waren zij onder meer geschorst zonder behoud van loon, verplaatst naar een andere positie of moesten zij gemeenschapsdiensten verrichten tegen een toelage proportioneel aan de gewerkte uren. Klagers klagen dat de wetten waaruit deze maatregelen voortvloeien niet in overeenstemming zijn met het Verdrag. Het Hof oordeelt dat de wetgever van San Marino gerechtvaardigd heeft gehandeld door maatregelen in te voeren met het legitieme doel om het welzijn van anderen, inclusief klagers, te beschermen. De maatregelen waren proportioneel aan de nagestreefde doelen en hebben niet de ruime beoordelingsvrijheid ("margin of appreciation") in gezondheidskwesties overschreden die staten wordt toegekend.

HvJ – ARREST – [C-591/21 P](#) (Ryanair en Laudamotion/Commissie – 29 juli 2024 – ECLI:EU:C:2024:635 – [arrest](#) (Engelse taalversie)

Artikel 107, lid 2, onder b), VWEU – Staatssteun – Oostenrijkse markt voor luchtvervoer – COVID-19 – Achtergestelde lening aan Austrian Airlines AG – Steun om de schade te vergoeden die één enkele onderneming heeft geleden – Beginselen van evenredigheid en non-discriminatie – Vrijheid van vestiging en vrij verrichten van diensten

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

HvJ – ARREST – [Gevoegde zaken C-771/22 en C-45/23](#) (HDI Global en MS Amlin Insurance) – 29 juli 2024 – Oostenrijk en België – ECLI:EU:C:2024:644 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2015/2302 – Pakketreizen – Covid-19 – Bescherming van reizigers bij insolventie van reisorganisatoren – Beëindiging van de pakketreisovereenkomst vóór de insolventie

Samenvatting onder: [Vervoer en reizen](#)

GERECHT EU – ARREST – T-689/21 (Auken e.a./Commissie) en T-761/21 (Courtois e.a./Commissie) – 17 juli 2024 – ECLI:EU:T:2024:476 – [persbericht](#) – [arrest T-689/21](#) – [arrest T-761/21](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Toegang tot documenten – Tussen de Commissie en farmaceutische ondernemingen gesloten vervroegde-aankoopovereenkomsten en aankoopovereenkomsten voor COVID-19-vaccins – Gedeeltelijke weigering van toegang – Uitzondering inzake de bescherming van de commerciële belangen van een derde – Motiveringsplicht – Voorzienbaar, niet louter hypothetisch risico dat het gestelde belang wordt geschaad – Beginsel van behoorlijk bestuur – Vrijheid van meningsuiting

Samenvatting onder: [Toegang tot documenten](#)

WIKI

- [Coronavirus – Europees recht](#)

EHRM factsheets

- [COVID-19 health crisis](#)

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

EHRM – ARREST – B.D. t. België – 27 augustus 2024 – 50058/12 – ECLI:CE:ECHR:2024:0827JUD005005812 – [persbericht](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Artikel 5, lid 1 en lid 4 EVRM – Dader ontoerekeningsvatbaar – Psychiatrische vleugel in gevangenis – Detentieomstandigheden – Geen mogelijkheid hoger beroep – Schending artikel 5 EVRM

Klager wordt in 1999 veroordeeld voor vermogensdelicten. Hij wordt ontoerekeningsvatbaar verklaard en verplicht opgenomen in een gesloten instelling. In periodes tussen 1999 en 2009 en tussen 2010 en 2015 wordt hij in de psychiatrische vleugel van de gevangenis van Gent en op de 'sociale beschermingsafdeling' van de gevangenis in Merksplas geplaatst, in afwachting van een plaats in een psychiatrische instelling. Uiteindelijk wordt hij in 2015 overgeplaatst naar het forensisch psychiatrisch centrum van Gent, alwaar hij verblijft tot zijn voorwaardelijke invrijheidstelling op 8 juni 2020.

Bij het EHRM betoogt klager dat artikel 5, lid 1 EVRM (recht op vrijheid en veiligheid) en artikel 5, lid 4 EVRM (recht op een spoedige beslissing over de rechtmatigheid van detentie) zijn geschonden, omdat hij geen passende therapeutische behandeling kreeg voor zijn mentale problematiek en geen effectieve juridische bijstand bij het verkrijgen van een beslissing over de rechtmatigheid van zijn detentie.

Het EHRM oordeelt dat klager gedurende de periode van 26 oktober 2011 tot 31 augustus 2015 in gevangenissen werd vastgehouden waar hij niet de juiste zorg en behandeling kreeg voor zijn geestelijke problemen, waardoor artikel 5, lid 1 EVRM is geschonden.

Ten aanzien van artikel 5, lid 4 EVRM overweegt het EHRM als volgt. Alleen een advocaat kon hoger beroep instellen tegen de beslissingen van de commissies die over de plaatsing in detentie gaan, welke beperking op zichzelf geen schending van artikel 5, lid 4 oplevert. Aan de andere kant heeft klager meermalen aangegeven bij de gevangenisdirectie dat hij hoger beroep wilde instellen, terwijl hij ook bij

de deken een klacht heeft ingediend omdat zijn advocaat weigerde om beroep aan te tekenen, waarop de gevangenisdirectie enkel reageerde door te zeggen dat alleen zijn advocaat hoger beroep kon instellen. Klager had, mede gelet op de bijzondere omstandigheden van dit geval (waaronder zijn psychische toestand), geen daadwerkelijke feitelijke mogelijkheid om hoger beroep in te stellen, zodat artikel 5, lid 4 EVRM is geschonden.

EHRM factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)
- [Use of force in the policing of demonstrations](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – CONCLUSIE – C-295/23 (Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft) – 4 juli 2024 – Grote Kamer – A-G Campos-Sánchez-Bordona - Duitsland – ECLI:EU:C:2024:581 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/123/EG – Deelneming van een handelsvennootschap in het kapitaal van een advocatenkantoor – Schrapping van de inschrijving van het advocatenkantoor op het tableau wegens die deelneming

In deze zaak gaat het om de vraag of een Oostenrijkse vennootschap die geen juridische adviesdiensten mag verlenen een deel van het aandelenkapitaal van een advocatenkantoor in Duitsland kan verwerven. Het geschil is ontstaan nadat de Orde van advocaten van München die verwerving had verboden op grond dat deze in strijd was met de wet- en regelgeving voor de advocatuur in Duitsland. Die wet- en regelgeving stond toe dat het beroep van advocaat werd uitgeoefend door advocatenkantoren met de rechtsvorm van een kapitaalvennootschap, waarin niet kon worden deelgenomen door derden die niet tot bepaalde beroepsgroepen behoorden.

Voor de beantwoording van het verzoek om een prejudiciële beslissing zal het Hof moeten nagaan:

- of het nemen van een belang in een advocatenkantoor dat een bepaalde mate van invloed op het beheer van dat kantoor met zich meebrengt, moet worden geanalyseerd in het licht van een of meerdere fundamentele vrijheden van het VWEU en, in voorkomend geval, in het licht van richtlijn 2006/123/EG;
- of een nationale regeling die de deelneming in advocatenkantoren beperkt tot advocaten en beoefenaren van bepaalde beroepen (met uitsluiting van andere), waarbij de meerderheid van het kapitaal en van de stemrechten in ieder geval is voorbehouden aan advocaten, in overeenstemming is met het Unierecht.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 15 van richtlijn 2006/123/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die

1) toestaat dat leden van bepaalde beroepsgroepen als vennoot deelnemen in een advocatenkantoor, met uitsluiting van andere beroepsbeoefenaren die objectief gezien ook zouden kunnen voldoen aan de criteria op basis waarvan leden van eerstbedoelde beroepsgroepen vennoot kunnen worden;

2) algemeen en zonder nadere precisering vereist dat advocaten en andere beroepsbeoefenaren die vennoot kunnen worden een beroepsactiviteit binnen de vennootschap uitoefenen, en

3) toestaat dat andere beroepsbeoefenaren dan advocaten een percentage van het aandelenkapitaal en van de stemrechten bezitten dat voldoende is om direct of indirect relevante invloed uit te oefenen op de besluitvorming van de vennootschap, wat de onafhankelijkheid van de advocaten bij de verdediging van hun cliënten in gevaar kan brengen.

- e A-G Campos Sánchez-Bordona brengt conclusie uit over nationale vereisten om te worden toegelaten als vennoot van een advocatenkantoor ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-327/24 \(Lolach\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over **Richtlijn (EU) 2018/1972** en het besluit dat Telekom (die telecomdiensten aanbiedt) vanwege haar marktmacht andere ondernemingen **toegang moest verlenen tot diverse civieltechnische voorzieningen**, zoals kabelgoten, masten en ondersteuningssystemen voor bovengrondse lijnen
- [C-345/24 \(AGCOM\)](#), verwijzing uit **Italië** over **pakketbezorgdiensten, informatieverplichtingen en bevoegdheid nationale regelgevende instanties**
- [C-366/24 \(Amazon EU\)](#), verwijzing uit **Frankrijk** over de **Dienstenrichtlijn**, en de verenigbaarheid met het Unierecht van een nationale regel welke een **minimumtarief voor de levering van boeken** vaststelt
- [C-367/24 \(Telekom România Mobile Communications\)](#), verwijzing uit **Roemenië** over **verordening 2015/2120** en een **'bonusactie'** van Telekom waarbij de **transmissiesnelheid** verlaagd wordt zodra een consument het **onbepaalde mobiel dataverkeer** aanzet.
- [C-386/24 \(Centro Petroli Roma – II\)](#), verwijzing uit **Italië** over **belastingentrepotregeling, kwantitatieve beperkingen, intrekking vergunning, accijns en dienstenrichtlijn**
- [C-354/24 \(Elisa Eesti\)](#), verwijzing uit **Estland** over **mobiele telefonie, machtiging voor gebruik hardware en software van Huawei, nationale veiligheid, vrij verkeer en reikwijdte richtlijn 2018/1972**
- [C-413/24 \(Vlaams Gewest\)](#), verwijzing uit **België** over de verplichting voor **zeevaarders** die naar Vlaamse zeehavens varen om **verkeersbegeleidingssysteem vergoedingen** te betalen, in het kader van **verordening 4055/86** en het **vrij verkeer van diensten**. Tevens stelt de rechter een vraag over de mogelijkheid van het beroep op Unierecht door **dienstverleners die gevestigd zijn in het VK**
- [C-464/24 \(Balneari Rimini\)](#), verwijzing uit **Italië** over **concessies** voor aan zee gelegen openbare ruimte voor toeristische en recreatieve doeleinden en de toepasselijkheid van **Richtlijn 2006/123/EG (Dienstenrichtlijn)** en **Richtlijn 2014/23/EU**

Digitalisering, social media en AI

HvJ – ARREST – [C-760/22 \(F.P. e.a.\)](#) – 4 juli 2024 – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2024:574](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2016/343 – Recht om aanwezig te zijn bij de terechtzitting – Digitalisering rechtspraak – Videoconferentie

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

HvJ – ARREST – C-757/22 (Meta Platforms Ireland) – 11 juli 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:598 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Transparante informatie – Informatieverplichting van de verwerkingsverantwoordelijke – Vertegenwoordiging van de betrokkenen door een consumentenbelangenvereniging – Representatieve vordering die wordt ingesteld zonder dat daartoe een opdracht is gegeven en ongeacht of er concrete rechten van een betrokkene zijn geschonden

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

GERECHT EU – ARREST – T-1077/23 (Bytedance)– 17 juli 2024 – ECLI:EU:T:2024:478 – [arrest](#) (Engelse taalversie)

Verordening (EU) nr. 2022/1925 – Aanwijzing van poortwachters – Sociale netwerk onlinedienst – Weerlegging van vermoedens – Rechten van verdediging – Gelijke behandeling

Bytedance Ltd is een vennootschap die via haar dochterondernemingen het online socialmediaplatform TikTok aanbiedt. Bij besluit van 5 september 2023 heeft de Commissie Bytedance krachtens de verordening digitale markten (Digital Markets Act, DMA) aangewezen als poortwachter. In november 2023 heeft Bytedance beroep tot nietigverklaring van dit besluit ingesteld. Het Gerecht heeft op verzoek van Bytedance beslist om in deze zaak volgens de versnelde procedure uitspraak te doen. Bij zijn arrest van vandaag, dat acht maanden na indiening van het beroep wordt gewezen, wijst het Gerecht het beroep van Bytedance af.

- Digital Markets Act: het beroep van Bytedance (TikTok) tegen het besluit van de Commissie waarmee zij als poortwachter is aangewezen, wordt verworpen ([persbericht](#))
- ByteDance v. Commission ([Verfassungsblog](#))
- EU-Gerecht: beroep tegen besluit van Europese Commissie tot aanwijzing TikTok als poortwachter moet worden verworpen ([ECER](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 5 juli 2024 – [ECLI:NL:RBAMS:2024:3980](#)

Digital Services Act – Smallclaim – Twitter – Oneerlijk beding in algemene voorwaarden – Niet nakomen overeenkomst door “shadowban”

Verzoeker verzoekt een verklaring voor recht dat Twitter wanprestatie heeft gepleegd jegens hem en onrechtmatig heeft gehandeld door de Digital Service Act (hierna DSA) te overtreden. Verder verzoekt [verzoeker] dat Twitter alsnog haar verplichtingen op grond van artikel 17 DSA nakomt en hem een motivering stuurt met betrekking tot de aanleiding, omvang en duur van de opgelegde beperking op de dienst. Ook verzoekt [verzoeker] dat Twitter een einde maakt aan de overtreding van artikel 12 DSA en de vergelijkbare bepalingen uit de e-commercerichtlijn, nu is gebleken dat Twitter geen effectief contactpunt voor afnemers van haar diensten heeft dat rechtstreeks en snel contact mogelijk maakt.

De kantonrechter verklaart voor recht dat Twitter wanprestatie heeft gepleegd tegen verzoeker.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-421/24 (AGCOM), verwijzing uit **Italië** over **richtlijn 2000/31** en de **aansprakelijkheid van Google als hostingdienst** in het kader van Youtube-video's waarin reclame wordt gemaakt voor **online kansspelen**

REGELGEVING

Verordening artificiële intelligentie - Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828), PB L, 2024/1689, 12.7.2024

The EU AI Act has been published (IPKat)

CONSULTATIE

Bescherming van minderjarigen — richtsnoeren, Feedback mogelijk van 31 Juli 2024 - 30 September 2024 (EC)

OVERIG

- Europese Commissie stuurt voorlopige bevindingen naar X over schending van de DSA (ECER)
- Europese Commissie stelt Meta op de hoogte van voorlopige bevinding dat Meta de Digitale marktenverordening schendt (ECER)
- EDPB's Letter to the European Commission concerning Guidelines on the Interplay between Digital markets act (DMA) and GDPR (EDPB)
- The AI Act and a (sorely missing!) right to AI individualization; Why are we building Skynet? (European law blog)
- Auditing Platforms under the Digital Services Act (Verfassungsblog)
- Predictive Policing in the AI Act: meaningful ban or paper tiger? (European law blog)
- Inbreukenpakket juli 2024: Nederland betrokken bij zeven zaken (ECER)
Uit het pakket blijkt dat de Europese Commissie Nederland heeft aangeschreven in (potentiële) inbreukzaken over o.a. het naleven van de digitale dienstenverordening.

Discriminatie en gelijke behandeling

EHRM – ARREST – Hanovs t. Letland – 18 juli 2024 – 40861/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0718JUD004086122 – persbericht – arrest

Artikelen 3, 8 en 14 EVRM – Homofobisch haatmisdrijf – Effectief onderzoek

De klager is een Letse staatsburger. In 2020 zijn klager en zijn partner belaagd en uitgescholden met beledigende taal en anti-homo opmerkingen. In de strafzaak tegen de verdachte, JP, gaf hij toe dat hij zich beledigd voelde door de klager en zijn partner. JP bevestigde dat hij zowel verbaal als fysiek had

gereageerd op de naar zijn mening ongepaste openbare uiting van genegenheid. In 2021 werd de strafzaak tegen JP gesloten omdat er geen sprake was van het plegen van strafbare feiten. Klager ging in beroep omdat hij vond dat het gedrag van JP moest worden beschouwd als een haatmisdrijf. Ook dit leidde niet tot een verdere vervolging omdat de aanklagers vonden dat de acties van JP alleen gericht waren tegen de klager zelf en niet tegen seksuele minderheden in het algemeen. JP werd in een administratieve procedure wel schuldig bevonden aan wangedrag.

Klager doet een beroep op artikel 3, artikel 8 en artikel 14 EVRM. Hij klaagt dat de autoriteiten onvoldoende effectief onderzoek hebben verricht zodat de dader niet is vervolgd voor feiten die neerkwamen op een homofobisch haatmisdrijf.

Het hof oordeelt dat, hoewel de klager geen lichamelijk letsel had opgelopen, aanvallen op LHBTI-individueen een aantasting van de menselijke waardigheid vormen. Daarnaast belemmeren dergelijke aanvallen de slachtoffers om fundamentele menselijke emoties openlijk te uiten en dwingen hen tot onzichtbaarheid en marginalisatie. De dreiging van geweld compromitteert het vermogen om authentiek te leven en dwingt mensen om essentiële aspecten van hun privéleven te verbergen om schade te vermijden. Het hof stelt daarom vast dat de aanval op klager en zijn partner voldoende ernstig was om een reactie van de autoriteiten te vereisen. Het discriminerende motief achter de aanval staat buiten twijfel.

Het hof merkt verder op dat de politie en de aanklagers strafrechtelijke bepalingen, die bedoeld zijn om individuen te beschermen tegen dergelijke haatmisdrijven, te beperkt hebben geïnterpreteerd. De omstandigheid dat JP schuldig was bevonden aan wangedrag in een administratieve procedure, maakt niet dat daarmee is gehandeld in overeenstemming met de verplichting van de nationale autoriteiten onder het Europees Verdrag om ervoor te zorgen dat homofobe aanvallen adequaat worden aangepakt en ontmoedigd. Het haatelement van de aanval was namelijk niet betrokken in die procedure en de opgelegde boete was opvallend mild.

Het hof concludeert dat de staat heeft gefaald in zijn verplichting om adequate bescherming te bieden voor behoud van de menselijke waardigheid en het privéleven van de klager tegen een discriminerende aanval. Schending van de artikelen 3 en 8 van het Verdrag, in samenhang met artikel 14 EVRM.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-350/24 (Crédit agricole Corporate & Investment Bank), verwijzing uit **Frankrijk** over **Richtlijn 2006/54, Terugtrekkingsakkoord, gelijke behandeling mannen en vrouwen, Brexit, toepasselijk recht en horizontale werking richtlijnen**

EHRM - facstsheets en guides

- Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

HvJ – CONCLUSIE – C-376/23 (BALTIC CONTAINER TERMINAL) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – Letland - ECLI:EU:C:2024:616 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 952/2013 – Douane-unie – Douanewetboek van de Unie – Buiten een vrije zone brengen van goederen – Unierechtelijke verplichtingen van een houder van de douaneregeling ‚vrije zone’ – Douaneschuld bij niet-nakoming van een verplichting – Vertrouwensbeginsel – Bescherming van het gewettigd vertrouwen door een vaste administratieve praktijk – Gezag van gewijsde van een beslissing waarbij een sanctie die was opgelegd wegens niet-nakoming van douanerechtelijke verplichtingen, is opgeheven

Verzoekster (SIA „BALTIC CONTAINER TERMINAL”) is houdster van een vergunning voor het laden, lossen en opslaan van goederen in de vrije zone van de vrijhaven van Riga en is verplicht een administratie te voeren van de goederen die zich in die zone bevinden.

De Letse belastingdienst heeft de goederen gecontroleerd die zich in de vrije zone van verzoekster bevonden, en vastgesteld dat goederen in 2018 en 2019 in drie gevallen die zone hadden verlaten zonder dat zij onder een volgende douaneregeling waren geplaatst. Bijgevolg is de bijzondere regeling „vrije zone” niet gezuiverd. De belastingdienst concludeerde dat deze goederen feitelijk aan het douanetoezicht waren onttrokken en dat daarom overeenkomstig artikel 79, lid 1, onder a), en lid 3, onder a), van het douanewetboek (ook) voor verzoekster een douaneschuld is ontstaan.

Met het oog op het verlaten van de vrije zone zijn de betrokken goederen afgegeven op basis van de CMR-vrachtbrieven, waarin de douanestatus van de goederen was vermeld als „Uniegoederen” („C”), hetgeen een beambte van de douaneautoriteit had bevestigd door het douanestempel en zijn handtekening op die vrachtbrieven te zetten. Dit was in overeenstemming met de gangbare, hoewel niet uitdrukkelijk wettelijke praktijk. Vervolgens controleerde de belastingdienst de douanestatus van goederen voordat deze de haven verlieten en maakte daarvan aantekening op de vervoersdocumenten. Nadat de goederen de vrije zone hadden verlaten, stelden de douanebeambten echter vast dat zij niet beschikten over documenten die de wijziging van de douanestatus van de litigieuze goederen van „niet-Uniegoederen” („N”) in „Uniegoederen” („C”) rechtvaardigden.

Bij besluit van 19 juli 2019 werd verzoekster door de belastingdienst verplicht om invoerrechten aan de fiscus te betalen, vermeerderd met belasting over de toegevoegde waarde (btw) en de toepasselijke vertragsrente. Verzoekster is in rechte opgekomen tegen dit besluit. Het beroep is in eerste aanleg verworpen, waarna verzoekster cassatieberoep heeft ingesteld bij de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter stelt de volgende vragen:

Was het opnemen en registreren van het masterreferentienummer (MRN) volgens het Unierecht vereist, zodat er, wanneer dit niet gebeurt, sprake is van de voor de vaststelling van een douaneschuld noodzakelijke niet-nakoming van een verplichting van verzoekster.

Staat artikel 214 van het douanewetboek toe dat de bijzondere regeling „vrije zone” wordt gezuiverd zonder dat een MRN in de administratie wordt ingevoerd. Hierbij gaat het om het tweede alternatief van de in artikel 178, lid 1, onder b), van de gedelegeerde verordening genoemde administratieve verplichtingen. Op basis daarvan moet in de administratie ook informatie worden opgenomen over de wijze waarop de regeling is gezuiverd.

Staat artikel 214, lid 1, en artikel 215, lid 1, van het douanewetboek een houder van een vrije zone toe om de regeling „vrije zone” te zuiveren op basis van enkel een vermelding van de douanestatus van de goederen die door de douanebeambte op het vervoersdocument voor de goederen (CMR-vrachtbrief) is aangebracht zonder zelf te hebben geverifieerd of de douanestatus van de goederen juist is, en wat de omvang van een dergelijke verificatieplicht is.

Kan verzoekster (indien de goederen geen Uniegoederen waren en zij dit had moeten verifiëren voordat zij de goederen uit de vrije zone haalde), zich in ieder geval beroepen op een zekere bescherming van het gewettigd vertrouwen.

Belet het beginsel van het gezag van gewijsde in casu dat een douaneschuld als bedoeld in artikel 79, lid 1, onder a), en lid 3, onder a), van het douanewetboek wordt vastgesteld.

A-G: Artikel 214 van verordening (EU) nr. 952/2013, gelezen in samenhang met artikel 178 van gedelegeerde verordening (EU) 2015/2446, vereist niet in alle gevallen van de houder van een vrije zone dat hij in de administratie een masterreferentienummer (MRN) opneemt om aan zijn administratieverplichtingen te voldoen en de bijzondere regeling ‚vrije zone’ te zuiveren.

Of het mogelijk is om de regeling ‚vrije zone’ te zuiveren door de gegevens te registreren van de CMR-vrachtbrief die was voorzien van een stempel en een handtekening van de belastingdienst, hangt af van de inhoud van de vergunning dan wel van het feit of de belastingdienst toestaat dat van bepaalde administratieverplichtingen wordt afgezien. Dit kan alleen worden beoordeeld door de verwijzende rechter.

Voor de zuivering van de regeling ‚vrije zone’ is niet vereist dat de houder van de vrije zone de juistheid van de door de belastingdienst bevestigde status zelfstandig verifieert, wanneer er geen aanwijzingen zijn dat de betreffende bevestiging is vervalst. Hoe deze bevestiging eruit moet zien en op welke wijze de status van de vrijgegeven goederen moet worden aangetoond, blijkt uit de nationale juridische situatie, aangezien de douaneautoriteiten volgens artikel 178, lid 3, van gedelegeerde verordening 2015/2446 kunnen toestaan dat bepaalde gegevens niet moeten worden verstrekt.

Een vaste administratieve praktijk, waarbij na een verificatie door de douaneautoriteit de status van de goederen middels een stempel en een handtekening op de CMR-vrachtbrief wordt bevestigd en waardoor in het verleden de regeling ‚vrije zone’ steeds effectief kon worden gezuiverd, kan grond zijn voor bescherming van gewettigd vertrouwen, ook wanneer de grond van de statuswijziging niet nader op het document wordt vermeld. Dit is hoe dan ook niet kennelijk in strijd met het Unierecht, aangezien het Unierecht toestaat dat de nationale douaneautoriteiten andere eisen stellen aan de bewijsmiddelen.

Het Unierecht staat er niet aan in de weg dat het nationale beginsel van het gezag van gewijsde belet dat een douaneschuld wegens niet-nakoming van een verplichting als bedoeld in artikel 79, lid 1, onder a), van verordening nr. 952/2013 wordt vastgesteld, wanneer een nationale rechter in een sanctieprocedure reeds onherroepelijk heeft beslist dat er in dezelfde periode geen sprake was van niet-nakoming van bij de douanewetgeving vastgestelde verplichtingen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- C-330/24 (Celní jednatelství Zelinka), verwijzing uit **Tsjechië** over artikel 116, lid 7, van verordening 952/2013 (**Douanewetboek**), de **terugbetaling van douanerechten** en het **opnieuw verschuldigd verklaren**
- C-348/24 (Compañía de Distribución Integral Logista), verwijzing uit **Spanje** over **Douanewetboek**, **vaststelling douanewaarde**, **douane-entrepot** en **certificaten van oorsprong**
- C-351/24 (C/C), verwijzing uit **Hongarije** over **Douanewetboek**, **een onjuist afgegeven bewijs van oorsprong** en **het kwijtschelden van geheven invoerrechten**
- C-375/24 (Keesing Deutschland), verwijzing uit **Duitsland**, over **tariefindeling sudokubboekjes** en **verlaagd btw-tarief**
- C-407/24 (VTL Vámügynökség), verwijzing uit **Hongarije** over de **douanerechtelijke aspecten vanuit China afkomstige bulkgoederen**, de vaststelling van de **transactiewaarde** en **uitvoeringsverordening 2015/2447**

- C-488/24 (Kigas), verwijzing uit **Litouwen** over **consumentenrechten** en **informatieplicht** verkoper t.a.v. **douanekosten**
C-500/24 (Grupo Massimo Dutti), verwijzing uit **Spanje** over de **douanewaarde** van de kleding en schoenen van Massimo Dutti. Deze worden vervaardigd in Aziatische landen, en verkocht aan de vennootschap ITX Trading, gevestigd in Zwitserland, die de producten weer doorverkoopt aan Massimo Dutti. De belastingdienst heeft een navorderingsaanslag opgelegd aan Massimo Dutti, omdat de eerste verkoop (van de fabrikant naar ITX) niet gesloten zou zijn voor verkoop naar het douanegebied van de Unie, waardoor de waarde die in aanmerking moest worden genomen de waarde was van de verkoop die de daadwerkelijke invoer van de goederen in de Unie tot stand bracht, die de verkoop van ITX aan Massimo Dutti was.

Eigendomsrecht

NOOT – bij EHRM 2 mei 2024, J. Paul Getty Trust e.a. t. Italië

Who owns art over time? The judicial saga of the Statue of Victorious Youth in Getty Trust v. Italy (Strasbourg observers)

EHRM factsheets en guides

- Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property

Energiemarkt

HvJ – ARREST – C-624/22 (BP France) – 29 juli 2024 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2024:640 – conclusie – arrest

Richtlijn 2009/28/EG – Richtlijn (EU) 2018/2001 – Richtlijn 2003/30/EG – Artikel 34 VWEU – Bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen – Duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria – Controle op de naleving van die criteria – Voor vervoer gebruikte biobrandstoffen – Productie van brandstoffen door middel van co-verwerking – Bewijs van naleving van de duurzaamheidscriteria – Massabalansmethode – Vrij verkeer van goederen

De Franse wetgever heeft een belasting ingevoerd om het gebruik van *groene* brandstoffen (biobrandstoffen) te bevorderen. Daarmee wordt beoogd het aandeel uit hernieuwbare bronnen opgewekte energie in de vervoerssector te verhogen tot een niveau dat in overeenstemming is met de doelstellingen van de Unie op het gebied van duurzaamheid en daadwerkelijke reductie van broeikasgasemissies.

Ter rechtvaardiging van de hoeveelheid energie uit hernieuwbare bronnen die in aanmerking wordt genomen bij de berekening van die belasting, vereist de Franse regeling dat ingevoerde biobrandstoffen worden onderworpen aan een analyse met radioactieve koolstof (¹⁴C). Bij die analyse kan worden geverifieerd wat het werkelijke aandeel van moleculen van biogene oorsprong is in brandstoffen die zijn geproduceerd door middel van de techniek van de *co-verwerking*.

De vraag is o.a. of de beschreven nationale maatregel verenigbaar is met het Unierecht, aangezien die maatregel de verificatiemethoden die zijn vastgesteld in de richtlijnen ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen mogelijkwerijs niet respecteert en misschien ook niet strookt met artikel 34 VWEU.

Nederland, Frankrijk en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: De artikelen 17 en 18 van richtlijn 2009/28/EG en richtlijn 2003/30/EG, en de artikelen 29 en 30 van richtlijn (EU) 2018/2001 moeten aldus worden uitgelegd dat het systeem voor toezicht via massabalans en de in die artikelen geregelde nationale of internationale vrijwillige systemen tot doel hebben om de duurzaamheid van grondstoffen en biobrandstoffen alsmede de mengsels daarvan te beoordelen en aan te tonen, en niet om de beoordeling te regelen van het aandeel energie van hernieuwbare oorsprong in de door co-verwerking geproduceerde brandstoffen.

Artikel 34 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat die voor de berekening van een belasting ter bevordering van de toevoeging van biobrandstoffen, verplicht om een fysische ¹⁴C-analyse uit te voeren van het gehalte aan biobrandstof (HVO) in door co-verwerking geproduceerde brandstoffen bij ontvangst van die brandstoffen in het eerste belastingentrepot van die lidstaat, wanneer die brandstoffen zijn geproduceerd in een in een andere lidstaat gelegen fabriek die gebruikmaakt van een door een vrijwillig systeem voor toezicht via massabalans dat door de Europese Commissie overeenkomstig artikel 18, lid 4, van richtlijn 2009/28 en artikel 30, lid 4, van richtlijn 2018/2001 als volledig is erkend, terwijl een dergelijke analyse niet verplicht is voor brandstoffen die volgens dat procedé in de eerste lidstaat zijn geproduceerd, wanneer zij rechtstreeks vanuit de fabriek tot verbruik worden uitgeslagen en de autoriteiten van die eerste lidstaat ermee instemmen dat, om te bepalen welk gehalte aan biobrandstof bij vertrek vanuit de fabriek waarvoor een accijnsschorsingsregeling geldt of vanuit een nationale accijnsgoederenplaats kan worden toegewezen met het oog op die belasting, het gehalte aan biobrandstof van de export of de uitslag tot verbruik wordt beoordeeld op basis van een maandelijks toevoegingsgemiddelde van de betrokken vestiging of fabriek in andere sectoren dan de vervoersector.

HvJ – CONCLUSIE – C-121/23 P (Swissgrid/Commissie) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2024:615 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2017/2195 – Artikel 263 VWEU - Interne elektriciteitsmarkt – Transmissiesysteembeheerders (TSB's) voor elektriciteit – Deelname aan de Europese platforms voor de uitwisseling van standaardproducten voor balanceringsenergie – Europees TERRE-platform – Brief van de Europese Commissie waarin de deelname van een in Zwitserland actieve TSB voor elektriciteit wordt geweigerd en wordt geëist dat hij wordt uitgesloten – Beroep tot nietigverklaring – Voor beroep vatbare handeling – Rechtstreekse geraaktheid

Samenvatting onder: [Institutioneel](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-358/24 \(Varo Energy Belgium e.a.\)](#), verwijzing uit **België** over **noodinterventie** in verband met de **hoge energieprijzen** door de overheid vastgestelde **tijdelijke solidariteitsbijdrage**
- [C-369/24 \(MET Magyarország et Global NRG ROM\)](#), verwijzing uit Hongarije over **open season'-procedures** voor het boeken van 'capaciteit' van een **gaspijpleiding** tussen Hongarije en Roemenië en **transmissietarieven**
- [C-392/24 \(PPC Renewables Romania\)](#), verwijzing uit **Roemenië** over **interne markt voor elektriciteit, hernieuwbare energie, hoge energieprijzen, prijsplafond, aanvullende belasting, btw en schadevergoeding**
- [C-468/24 \(Netz Niederösterreich\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over het gebruik moeten maken van een **digitale elektriciteitsmeter (slimme meter)** door een afnemer van elektriciteit, en de verenigbaarheid met de **AVG**

- C-467/24 (2Valorise Ham e.a), verwijzing uit **België** over een nationale wet die een **prijsplafond** instelt op de **elektriciteitsmarkt**, en de verenigbaarheid ervan met **verordening 2022/1584**

REGELGEVING

Verordening (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 en (EU) 2022/869 en Besluit (EU) 2017/684, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 715/2009 (herschikking), PB L, 2024/1789, 15.7.2024

Euthanasie

NOOT – bij EHRM 13 juni 2024, Karsai t. Hongarije

Karsai v Hungary: little new on assisted dying ([UK human rights blog](#))

Familieleven en familierecht

EHRM – ARREST – Savinovskikh e.a. t. Rusland – 9 juli 2024 – 16206/19 – ECLI:CE:ECHR:2024:0709JUD001620619 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Gendertransitie pleegouder – Individuele beoordeling vanuit het belang van het kind – Schending

Voogdij en pleegouderschap worden beëindigd omdat klager als 'transseksueel' is gediagnostiseerd en een geslachtsverandering in gang heeft gezet. Dit verstoort de waarden van de traditionele familie, die in het nationale recht wordt gedefinieerd als een verbintenis tussen een man en een vrouw. Het is niet de taak van het EHRM om in plaats van de nationale autoriteiten te beoordelen of klager een risico vormt voor de geestelijke gezondheid van de pleegkinderen en of de voogdij beëindigd zou moeten worden.

Het Hof oordeelt echter wel dat de nationale autoriteiten zijn tekortgeschoten in hun plicht om een diepgaand onderzoek in te stellen naar de gehele familiesituatie, en een afgewogen en redelijke beoordeling te geven rekening houdend met de belangen van iedere persoon, steeds vanuit het perspectief van de beste oplossing voor de kinderen. In de nationale procedure is steeds de juridische onmogelijkheid van het accepteren van mensen van hetzelfde geslacht als pleegouders en de tradities en mentaliteit in de nationale samenleving leidend geweest. Het Hof concludeert, unaniem, dat een schending heeft plaatsgevonden van artikel 8 EVRM, recht op respect voor het familieleven.

 EHRC Updates, Met annotatie door prof. mr. A.C. Hendriks

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-361/24 (Grecniaka), verwijzing uit **Oostenrijk** over de **bevoegdheid van de rechtbank**, wanneer een vader verzoekt om de vaststelling van zijn **onderhoudsverplichting** jegens het kind in een **echtscheidingsprocedure** en het kind in een andere procedure verzoekt om **betaling van levensonderhoud** door zijn vader

NOOT – bij EHRM 28 maart 2024, Verhoeven t. Frankrijk

Verhoeven v. France – Reconciling private international law and children's rights law in international child abduction cases remains a difficult task (Strasbourg observers)

NOOT – bij EHRM 7 mei 2024, Biba t. Albanië

Biba v Albania: positive obligations under Article 8 and the question of causation (Strasbourg observers)

EHRM factsheets en case-law guide

- Children's rights
- Gestational surrogacy
- International child abductions
- Parental rights
- Protection of minors
- Reproductive rights
- Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence
- Guide on Article 12 ECHR - right to marry

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

HvJ – ARREST – C-409/22 (Eurobank Bulgaria) – 11 juli 2024 – Bulgarije –
ECLI:EU:C:2024:600 – conclusie – arrest

Richtlijn 2007/64/EG – Vrij verkeer van kapitaal – Betalingsdiensten in de interne markt – Begrip 'betaalinstrument' – Volmacht van een gevolmachtigde die handelt voor rekening van een rekeninghouder – Afschrift, met apostille, van de volmacht – Instemming met de uitvoering van een betalingstransactie – Aansprakelijkheid van de betalingsdienstaanbieder voor die transacties – Bewijslast

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen UA, een Italiaans onderdaan, en Eurobank, een in Bulgarije gevestigde bank, over de betaling van i) bedragen die overeenkomen met niet-toegestane banktransacties op de tegoeden op de bankrekening van verzoeker in het hoofdgeding, ii) een vergoeding voor de door die banktransacties veroorzaakte materiële schade en iii) de toepasselijke wettelijke vertragingsrente.

De eerste vraag is of een volmacht krachtens welke de gevolmachtigde door middel van een betalingsopdracht namens de betaler een beschikkingsdaad ten aanzien van vermogensbestanddelen verricht een betaalinstrument is in de zin van artikel 4, punt 23, van richtlijn 2007/64.

Verder is de vraag of artikel 54, leden 1 en 2, artikel 59, leden 1 en 2, en artikel 86, lid 1, van richtlijn 2007/64 aldus moeten worden uitgelegd dat, wanneer een betalingstransactie is uitgevoerd op grond van een geapostilleerde notariële volmacht van de houder van een bankrekening en die rekeninghouder de geldigheid van de volmacht en dus ook zijn instemming met deze betalingstransactie betwist, de omstandigheid dat die volmacht formeel juist lijkt, voldoende is om te oordelen dat de betalingstransactie was toegestaan.

Hof: Artikel 4, punt 23, van richtlijn 2007/64/EG moet aldus worden uitgelegd dat een volmacht waarbij de houder van een bankrekening een gevolmachtigde toestaat om door middel van een betalingsopdracht op die rekening een beschikkingsdaad ten aanzien van vermogensbestanddelen te verrichten, op zichzelf geen „betaalinstrument” in de zin van deze bepaling vormt. Wel kan een geheel van procedures dat de houder van die rekening en de betalingsdienstaanbieder zijn overeengekomen en op grond waarvan de in de volmacht aangewezen gevolmachtigde vanaf die rekening een betalingsopdracht kan initiëren, als „betaalinstrument” worden aangemerkt.

Artikel 54, leden 1 en 2, artikel 59, leden 1 en 2, en artikel 86, lid 1, van richtlijn 2007/64 moeten aldus worden uitgelegd dat, wanneer een betalingstransactie is uitgevoerd op grond van een geapostilleerde notariële volmacht van de houder van een bankrekening en die rekeninghouder de geldigheid van de volmacht en dus ook zijn instemming met deze betalingstransactie betwist, de omstandigheid dat die volmacht formeel juist is niet voldoende is om te oordelen dat de betalingstransactie was toegestaan. De betalingsdienstaanbieder moet aantonen dat de betalingsdienstgebruiker door middel van die volmacht naar behoren zijn instemming met de betreffende betalingstransactie heeft betuigd volgens de met hem voor het verlenen van instemming overeengekomen procedure.

HvJ – ARREST – [C-298/22 \(Banco BPN/ BIC e.a.\)](#) – 29 juli 2024 – Portugal – [ECLI:EU:C:2024:638](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 101 VWEU – Onderling afgestemde feitelijke gedragingen – Mededingingsbeperking naar strekking – Uitwisseling van informatie tussen kredietinstellingen – Informatie over commerciële voorwaarden en productiehoeveelheden – Strategische informatie

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

HvJ – ARREST – [C-174/23 \(Twenty First Capital\)](#) – 29 juli 2024 – Frankrijk – [ECLI:EU:C:2024:654](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2011/61/EU – Beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen (abi's) – Voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening – Beloningsregelingen en -praktijken van die beheerders – Werkingssfeer ratione temporis – Artikel 61 – Overgangsbepalingen

Een van de maatregelen die richtlijn 2011/61 voorschrijft, is dat de lidstaten abi-beheerders moeten verplichten om voor bepaalde categorieën van medewerkers beloningsregelingen en -praktijken vast te leggen en in stand te houden die in overeenstemming zijn met en bijdragen tot een degelijk en doeltreffend risicobeheer (artikel 13). Die verplichting strekt zich uit tot medewerkers van wie de beroepswerkzaamheden een wezenlijke impact hebben op het risicoprofiel van een alternatieve beleggingsinstelling (hierna: „abi”).

In deze zaak staan een abi-beheerder en een aantal van zijn medewerkers tegenover elkaar in verband met de in een overeenkomst van 27 juni 2014 overeengekomen beloningen. De Franse rechters in eerste en tweede aanleg hebben die overeenkomst nietig verklaard op grond dat niet was voldaan aan de voorwaarden van de nationale voorschriften waarmee richtlijn 2011/61 is omgezet.

De verwijzende rechter wil weten wat de werkingssfeer *ratione temporis* is van een aantal bepalingen van richtlijn 2011/61. Vanaf welk moment zijn abi-beheerders verplicht de vereisten inzake beloningen van artikel 13 van die richtlijn volledig na te leven?

Hof: Artikel 61, lid 1, van richtlijn 2011/61/EU moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten verplicht waren om van beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen (abi's) die vóór 22 juli 2013 activiteiten overeenkomstig die richtlijn verrichtten, te verlangen dat zij vanaf de datum waarop zij hun vergunning verkregen ten volle voldeden aan de uit artikel 13, lid 1, van die richtlijn voortvloeiende verplichtingen op het gebied van de beloningsregelingen en -praktijken, met dien verstande dat zij binnen één jaar na 22 juli 2013 een vergunningsaanvraag moesten indienen.

Artikel 61, lid 1, van richtlijn 2011/61 moet aldus worden uitgelegd dat de uitdrukking „alle nodige maatregelen [nemen] om aan de uit deze richtlijn voortvloeiende nationale wetgeving te voldoen” voor abi-beheerders die vóór 22 juli 2013 activiteiten overeenkomstig die richtlijn verrichtten impliceert dat zij zich moeten onthouden van maatregelen waarmee de verwezenlijking van de doelstelling van die richtlijn ernstig in gevaar kan worden gebracht.

GERECHT – ARREST – T-540/22 (Frankrijk/ Gemeenschappelijke afwikkelingsraad (GAR) – 10 juli 2024 – ECLI:EU:T:2024:459 – arrest

Verordening (EU) nr. 806/2014 – Bankenunie – Gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme voor kredietinstellingen en bepaalde beleggingsondernemingen (GAM) – Minimumvereiste voor eigen vermogen en in aanmerking komende passiva – Besluit van de GAR om geen ontheffing te verlenen – Beroep bij het beroepspanel van de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad (GAR) – Verwerping – Voorwaarde dat er geen belemmering is voor de onmiddellijke overdracht van eigen vermogen – Beoordelingsmarge van de GAR – Rechtszekerheid – Motiveringsplicht

Een bankgroep heeft een verzoek ingediend om voor afwikkelingsplanningscyclus 2020 een van haar dochterondernemingen te ontheffen van het minimumvereiste voor eigen vermogen en in aanmerking komende passiva, dat krachtens artikel 12 octies van de verordening op individuele basis wordt toegepast. De GAR heeft dat verzoek afgewezen. De Franse prudentiële toezichthouder is tegen besluit SRB/EES/2021/44 opgekomen bij het beroepspanel van de GAR. De Franse Republiek verzoekt het Gerecht het bestreden besluit nietig te verklaren. Het Gerecht verwerpt het beroep.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-363/24 (Finansinspektionen), verwijzing uit **Zweden** over **marktmisbruik**, handelen met **voorkennis** en **over concreetheid van informatie**
- C-291/24 (Steiermärkische Bank und Sparkasse e.a.), verwijzing uit **Oostenrijk** over aanvullende nationale eisen aan de **strafrechtelijke aansprakelijkheid** van de rechtspersoon en de verenigbaarheid met de **Antiwitwasrichtlijn**
- C-376/24 (FSMA), verwijzing uit **België** over **marktmisbruik**, **delen voorkennis door een minister in een radio-interview**, **vrijheid van meningsuiting en persvrijheid**
- C-460/24 (Schoger), verwijzing uit **Oostenrijk** over **richtlijn 2006/112**, **vrijstelling voor interbancaire diensten en staatssteun**

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

GERECHT EU – T-371/22 (Montanari/EUCAP Sahel Niger) – 17 juli 2024 – ECLI:EU:T:2024:494 – arrest (Franse taalversie)

Bringing a claim of compensation for harm suffered as a result of alleged psychological harassment by the Head of Mission and his Deputy before the EU Courts: Montanari v Eucap Sahel Niger (Case T-371/22) ([EU law analysis](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-384/24 \(Russisch-Kirgizisch Ontwikkelingsfonds\)](#), verwijzing uit **België** over **bevriezing van tegoeden** vanwege situatie in **Oekraïne** en **vrijgave van gelden voor betaling rolrecht en rechtsbijstand**
- [C-480/24 \(Čiekuri-Shishki\)](#), verwijzing uit **Letland** over **beperkende maatregelen**, het begrip **verbonden persoon** en een vraag over **bekendmaking van de gegevens van de natuurlijke persoon** in de motivering van de rechterlijke beslissing in het kader van de **AVG**

OVERIG

How Viktor Orbán Challenges the EU's Common Foreign and Security Policy ([Verfassungsblog](#))

EHRM factsheets en guides

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#)

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

GERECHT EU – ARREST – T-667/22 (SBM Développement SAS) – 3 juli 2024 – ECLI:EU:T:2024:437

Verordening (EU) nr. 528/2012 – Biociden – Toelating door wederzijdse erkenning – Biocide Pat'Appât Souricide Canadien Foudroyant – Intrekking of wijziging van vergunningen voor het in de handel brengen – Beroep tot nietigverklaring – Rechtstreekse geraaktheid – Individuele geraaktheid – Ontvankelijkheid – Voorwaarden voor het verlenen van een toelating – Bevoegdheid van de Commissie – Begrip 'nationale toelating' – Begrip 'referentielidstaat' – Kennelijk onjuiste beoordeling – Evenredigheid

Verzoekster is in verschillende lidstaten houder van een toelating voor het op de markt brengen van een biocide dat de werkzame stof alfachloralose bevat en dat is geregistreerd onder CAS-nummer 15879-93-3 voor productsoort 14 (te weten rodenticiden). Dit product, dat onder verschillende benamingen in de Unie in de handel wordt gebracht, is bestemd voor de bestrijding van muizen

binnenshuis. De werkzame stof alfachloralose is goedgekeurd door de Commissie en is opgenomen in bijlage I bij richtlijn 98/8/EG.

Op respectievelijk 21 oktober 2015 en 26 februari 2019 hebben Frankrijk en Zweden het betrokken biocide toegelaten. Na gevallen van primaire vergiftiging bij honden en doorvergiftiging bij katten is die nationale toelating gewijzigd en hebben deze landen verschillende voorwaarden verbonden aan de toelating zoals een aanvullende etikettering en de beperking van het gebruik door enkel en alleen opgeleide vakmensen. In de coördinatiegroep is geen overeenstemming bereikt.

Op 23 juni 2022 heeft de Commissie op grond van artikel 36, lid 3, van verordening nr. 528/2012 het bestreden besluit vastgesteld. Volgens dit besluit is de Commissie, na de door de lidstaten en verzoekster ingediende informatie zorgvuldig te hebben onderzocht, tot de slotsom gekomen dat het betrokken biocide niet volledig voldeed aan de voorwaarden van artikel 19, lid 1, onder b), iii), van verordening nr. 528/2012. De Commissie heeft zich op het standpunt gesteld dat het betrokken biocide alleen nog kon worden toegelaten in lidstaten die van oordeel waren dat het niet-toelaten van het biocide voor de samenleving onevenredig grote negatieve gevolgen zou hebben in verhouding tot het risico voor de gezondheid van mens en dier of het milieu dat aan het gebruik van het biocide is verbonden onder de in de toelating bepaalde voorwaarden. Bovendien heeft de Commissie geoordeeld dat in het geval van een toelating voor het gebruik van het betrokken biocide passende risicobeperkende maatregelen moesten gelden om te garanderen dat de blootstelling van dieren en het milieu aan dat biocide zo minimaal mogelijk was.

Verzoekster, SBM Développement SAS, vordert nietigverklaring van het bestreden besluit. Het Gerecht komt tot het oordeel dat verzoekster niet heeft aangetoond dat het bestreden besluit mank gaat door een kennelijke beoordelingsfout of schending van het evenredigheidsbeginsel.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-473/24 (Speyer & Grund), verwijzing uit **Duitsland** over chemische middelen die verkocht worden als **schoonmaakmiddelen** en als **levensmiddelen**, in het kader van verordening 528/2012 (**biocidenverordening**)

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

HvJ – CONCLUSIE – C-237/22 P (Mylan IRE Health Care/Commissie) – 11 juli 2024 – A-G Emiliou – ECLI:EU:C:2024:618 – conclusie

Verordening (EG) nr. 141/2000 – Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Weesgeneesmiddelen – Aanzienlijk baat hebben – Marktexclusiviteit van het geneesmiddel Tobi Podhaler, met de werkzame stof tobramycine – Later verleende vergunning voor het in de handel brengen voor het geneesmiddel Tobramycin VVB en verwante namen – Afwijking van de marktexclusiviteit van het eerste geneesmiddel – Klinische superioriteit van het tweede geneesmiddel

De zaak heeft voornamelijk betrekking op twee geneesmiddelen: „Tobi Podhaler – Tobramycine” en „Tobramycin VVB en verwante namen”. Beide producten zijn geschikt voor de behandeling van een longinfectie die wordt veroorzaakt door een bacterie bij patiënten met taaislijmziekte (cystische fibrose) van zes jaar en ouder.

Tobi Podhaler was aangewezen als weesgeneesmiddel (een geneesmiddel voor de behandeling van ziekten die relatief weinig voorkomen, wat het moeilijk maakt om ze winstgevend te ontwikkelen en in de handel te brengen) en had vervolgens een vergunning voor het in de handel brengen en daarmee marktexclusiviteit verworven. Die vergunning is later in handen gekomen van Mylan IRE Healthcare Ltd. (rekwirante). Tijdens de periode van die exclusiviteit heeft een ander bedrijf, UAB VVB echter een vergunning gekregen voor het in de handel brengen van Tobramycin VVB, een sterk op Tobi Podhaler gelijkend product. Daartoe heeft VVB bij de Europese Commissie afwijking van de marktexclusiviteit voor Tobi Podhaler aangevraagd, welke aanvraag werd ingewilligd.

Tegen dat besluit is beroep ingesteld bij het Gerecht, dat beroep werd echter verworpen.

Met haar hogere voorziening betoogt requirante met name dat het Gerecht het begrip klinische superioriteit in de zin van artikel 8, lid 3, onder c), van verordening nr. 141/2000 onjuist heeft uitgelegd.

A-G geeft het Hof in overweging: te oordelen dat het Gerecht in zijn uitlegging van het begrip klinische superioriteit in artikel 8, lid 3, onder c), van verordening (EG) nr. 141/2000 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 1999 inzake weesgeneesmiddelen geen blijk heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting, en de hogere voorziening derhalve af te wijzen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-338/24 Sanofi Pasteur, verwijzing uit **Frankrijk** over **a Richtlijn 85/374/EEG, aansprakelijkheid voor producten met gebreken, vaccins met aluminium, schadevergoeding, verjaring en artikel 47 Handvest EU**
- C-364/24 en C-393/24 (Dalfardo e.a.), verwijzing uit **Italië** over **genetisch gemodificeerde organismen**
- C-427/24 (Diagramm Halbach), verwijzing uit **Duitsland** over **verordening 2017/745** en de vraag of **onbedrukte patiëntenpolsbandjes** onder deze definitie vallen van **medische hulpmiddelen**
- C-456/24 (Halozyme), verwijzing uit **Tsjechië** over **verordening 469/2009** en de voorwaarden van een **beschermingscertificaat voor geneesmiddelen**
- C-483/24 (ALDI), verwijzing uit **België** over **voedselveiligheid, levensmiddelenhygiëne**, en de vraag of de hygiëneverplichtingen voor exploitanten van levensmiddelen **inspanningsverplichtingen** of **resultaatsverplichtingen** zijn.
- C-473/24 (Speyer & Grund), verwijzing uit **Duitsland** over chemische middelen die verkocht worden als **schoonmaakmiddelen** en als **levensmiddelen**, in het kader van verordening 528/2012 (**biocidenverordening**)

Godsdienstvrijheid

NOOT – bij EHRM ontvankelijkheidsbeslissing 9 april 2024, Mikyas t. België

Mikyas v. Belgium: one more ‘headscarf case’ that manifestly fails to acknowledge applicants’ concerns (Strasbourg observers)

OVERIG

Freedom to Discuss Religion Between Facts and Opinions; The Role of the ECtHR Case Law in a Current Prosecution Case in Turkey (Verfassungsblog)

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

HvJ – ARREST – C-185/23 (protectus) – 29 juli 2024 – Grote Kamer – Slowakije – ECLI:EU:C:2024:657 – conclusie – arrest

Artikelen 47 en 52 Handvest EU – Artikel 51 Handvest EU- werkingssfeer Handvest – Besluit 2013/488/EU – Gerubriceerde informatie – Veiligheidsmachtiging voor een vestiging (VMV) – Intrekking van de machtiging – Niet-bekendmaking van gerubriceerde informatie die de intrekking rechtvaardigt – Tenuitvoerlegging Unierecht – Recht op doeltreffende voorziening in rechte – Verzoek om inzage in bewijsstukken

Naar Slowaaks recht is de houder van een industrieel veiligheidsattest gemachtigd tot toegang tot gerubriceerde informatie overeenkomstig het nationale recht. Het industrieel veiligheidscertificaat verleent de houder ervan toegang tot gerubriceerde informatie van de Europese Unie (hierna: „EUCI”).

Het besluit tot intrekking van het aan protectus verleende industrieel veiligheidsattest is genomen op grond dat met betrekking tot deze vennootschap een veiligheidsrisico was vastgesteld, deels op basis van gerubriceerde informatie. In dat besluit heeft de NBS bovendien geoordeeld dat de intrekking van dat attest noodzakelijkerwijs de intrekking van haar industrieel veiligheidscertificaat met zich meebracht, aangezien het nationale recht deze beide machtigingen aan elkaar koppelt.

Op het gebied van EUCI bestaat er nog geen regelgeving van de Unie met horizontale werking, maar zijn er wel door instellingen van de Unie zelf genomen besluiten. Bovendien is de bescherming van EUCI slechts gedeeltelijk en beperkt geregeld door het Unierecht. Op dit gebied steunt het Unierecht op reeds bestaande nationale systemen voor de bescherming van gerubriceerde informatie op basis van gelijkwaardige beschermingsniveaus.

Het Hof heeft zich al meermaals moeten uitspreken over de te maken afweging tussen het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en de belangen die worden aangevoerd ter rechtvaardiging van de niet-openbaarmaking van bepaalde informatie, met name wanneer deze belangen verband houden met de nationale veiligheid. Het is echter de eerste keer dat het Hof wordt verzocht om duidelijkheid te verschaffen over die afweging met betrekking tot EUCI.

Frankrijk, Estland en Slowakije hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof (Grote Kamer): Artikel 51 Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat:

- de rechtmatigheidsbeoordeling door een nationale rechter van een besluit waarbij een industrieel veiligheidsattest dat toegang geeft tot door een lidstaat gerubriceerde informatie wordt ingetrokken, geen betrekking heeft op een handeling die het Unierecht ten uitvoer brengt in de zin van die bepaling;
- de rechtmatigheidsbeoordeling door een nationale rechter van een besluit waarbij als gevolg van de intrekking van dat attest een industrieel veiligheidscertificaat wordt ingetrokken dat toegang geeft tot gerubriceerde EU-informatie van de Europese Unie in de zin van artikel 11 en bijlage V bij besluit 2013/488/EU (...), betrekking heeft op een handeling die het Unierecht ten uitvoer brengt in de zin van dat artikel 51, lid 1.

Artikel 47 van het Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat:

- het zich niet verzet tegen een nationale regeling en praktijk op grond waarvan een besluit tot intrekking van een veiligheidsmachtiging voor een vestiging in de zin van besluit 2013/488 niet vermeldt welke gerubriceerde informatie die intrekking rechtvaardigt op grond van dwingende overwegingen die bijvoorbeeld raken aan de staatsveiligheid of de internationale betrekkingen, maar bepaalt dat de rechter die bevoegd is voor de rechtmatigheidsbeoordeling van die intrekking toegang heeft tot die informatie, en dat de advocaat van de voormalige houder van die veiligheidsmachtiging voor een vestiging slechts toegang tot die informatie kan krijgen met toestemming van de betrokken nationale autoriteiten en mits

de vertrouwelijkheid ervan wordt gewaarborgd, voor zover die rechter erop toeziet dat de niet-bekendmaking van informatie wordt beperkt tot het strikt noodzakelijke en dat in ieder geval aan de voormalige houder van die veiligheidsmachtiging voor een vestiging de essentie van de redenen van die intrekking wordt meegedeeld op een wijze die naar behoren rekening houdt met de noodzakelijke vertrouwelijkheid van de bewijsstukken, en

– indien artikel 47 van het Handvest zich tegen een dergelijke regeling en een dergelijke praktijk verzet, dat artikel niet vereist dat die nationale rechter zelf bepaalde gerubriceerde informatie meedeelt aan de voormalige houder van de veiligheidsmachtiging voor een vestiging, in voorkomend geval via zijn advocaat, wanneer het niet gerechtvaardigd lijkt om die informatie aan die voormalige houder of zijn advocaat te onthouden. Het staat aan de bevoegde nationale autoriteit om in dat geval het nodige te doen. Indien die autoriteit geen toestemming voor die mededeling geeft, onderzoekt de rechter de rechtmatigheid van de intrekking van die veiligheidsmachtiging voor een vestiging uitsluitend op basis van de redenen en de bewijsstukken die wel zijn meegedeeld.

HvJ – ARREST – C-202/24 (Alchaster) – 29 juli 2024 – Grote Kamer – Ierland – ECLI:EU:C:2024:649 – conclusie – arrest (Engelse taalversie)

Artikelen 49, lid 1, en artikel 52, lid 3, Handvest EU – Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK – Overlevering van persoon aan het VK met het oog op strafvervolgning – Bevoegdheid uitvoerende rechterlijke autoriteit – Gevaar van schending van een grondrecht – Legaliteitsbeginsel – Wijziging systeem voor voorwaardelijke invrijheidstelling

Samenvatting onder: Overlevering en uitlevering

HvJ – ARREST – 29 juli 2024 – C-623/22 (Belgian Association of Tax Lawyers e.a.) – België – ECLI:EU:C:2024:639 – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/16/EU – Artikelen 7, 20 en 21 en artikel 49, lid 1, Handvest EU – Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen – BEPS – Verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies – Meldingsplicht – Subsidiare kennisgevingsplicht – Beroepsgeheim – Recht op eerbiediging van het privéleven – Beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie – Legaliteitsbeginsel inzake straffen – Rechtszekerheidsbeginsel

Samenvatting onder: Belastingen

HvJ – CONCLUSIE – C-205/23 (Engie Romania) – 11 juli 2024 – A-G Rantos – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:611 – conclusie

Artikelen 50 en 52 Handvest EU – Openbaredienstverplichtingen en bescherming van de afnemer – Schending door een aardgasleverancier van op hem rustende transparantieplichting ten aanzien van huishoudelijke afnemers – Cumulatie van administratieve sancties wegens dezelfde inbreukmakende gedraging – Ne-bis-in-idembeginsel – Beperkingen die aan het ne-bis-in-idembeginsel zijn gesteld – Evenredigheid

Samenvatting onder: Bestuursrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-403/24 \(Prvo plinarsko društvo\)](#), verwijzing uit **Kroatië** over **beperkende maatregelen** tegen ernstige **schendingen van de mensenrechten**, **civiel procesrecht**, **artikel 19 VEU** en **artikel 47 Handvest EU**

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – CONCLUSIE – C-339/22 (BSH Hausgeräte) – 11 juli 2024 – A-G Emiliou – Zweden - ECLI:EU:C:2024:159 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Bevoegde rechter – Exclusieve bevoegdheid – Geldigheid van octrooien — Ongeldigheid van octrooien waarop beweerdelijk inbreuk is gemaakt, opgeworpen bij wege van exceptie – Gevolgen voor de bevoegdheid van het gerecht waarbij de inbreukprocedure is ingesteld – Octrooi dat in een derde staat is geregistreerd – Inbreukprocedure

Samenvatting onder: [IPR](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – [Nederland](#) – Hoge Raad – 12 juli 2024 – [ECLI:NL:HR:2024:1074](#)

Richtlijn 2001/29/EG – Thuiskopieregeling – Offline streaming copy

HP c.s. vorderen in deze procedures een verklaring voor recht dat geen billijke compensatie als bedoeld in art. 5 lid 2, aanhef en onder b, Auteursrechtlijn en art. 16c Aw verschuldigd is voor *offline streaming copies*. De rechtbank heeft de vordering afgewezen. Het hof heeft het vonnis van de rechtbank vernietigd en voor recht verklaard dat geen billijke compensatie zoals genoemd in art. 16c Aw verschuldigd is voor *offline streaming copies / tethered downloads*.

Prejudiciële vragen:

1. Kan een reproductie met de kenmerken zoals hiervoor in 2.3 onder (i)-(iii) beschreven (*offline streaming copy*), mede gelet op de driestappentoets (art. 5 lid 5 Auteursrechtlijn), worden aangemerkt als een “reproductie (...) door een natuurlijke persoon voor privé-gebruik gemaakt, en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk” als bedoeld in art. 5 lid 2, onder b, Auteursrechtlijn?

2. Verzetten de doelstellingen van de Auteursrechtlijn, waaronder een hoog niveau van auteursrechtbescherming, een rechtvaardig evenwicht tussen de belangen van de rechthebbende en de belangen van de gebruiker, en een coherente en techniekneutrale toepassing door de lidstaten van de beperkingen en restricties, zich tegen een nationale regeling op grond waarvan de uitzondering voor thuiskopieën niet mede offline streaming copies omvat?

3. Is voor het antwoord op een of meer van de voorgaande vragen van belang of de rechthebbenden een vergoeding per gemaakte offline streaming copy ontvangen, dan wel of zij een vergoeding ontvangen die is gebaseerd op het aantal keren dat een offline streaming copy door de gebruiker van de streamingdienst wordt afgespeeld?

B Is een 'offline streaming copy' een thuiskopie? Hoge Raad stelt prejudiciële vragen ([cassatieblog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-323/24 \(Deity Shoes\)](#), verwijzing uit **Spanje** over de draagwijdte en het houderschap van **Gemeenschapsmodellen**, in het licht van **verordening 6/2002**
- [C-365/24 \(Purefun Group\)](#), verwijzing uit **Zweden** over **merkenrecht, ouder gebruik op gebruiksnaam, handelsteken en vrij verkeer van goederen**
- [C-412/24 \(Fauré Le Page\)](#), verwijzing uit **Frankrijk** over **merkenrecht en misleiding van het publiek**
- [C-452/24 \(Lunapark Scandinavia\)](#), verwijzing uit Finland over een nationale regel waarin het **uitsluitende recht** van een **houder van een merk** beperkt wordt, wanneer de houder zich niet op tijd heeft **verzet tegen het gebruik(misbruik)** van het merk door een derde en de overeenstemming met richtlijn 2015/2436

NOOT – bij HvJ conclusie 27 juni 2024, [C-579/23](#)

AG Campos Sánchez-Bordona opines that the Commission may disagree with national authorities on GI applications (C-579/23 P) ([IPKat](#))

OVERIG

CJEU: New licensing rules for the provision of guest TVs in Germany? ([IPKat](#))

Insolventie

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-771/22 en C-45/23 (HDI Global en MS Amlin Insurance) – 29 juli 2024 – Oostenrijk en België – ECLI:EU:C:2024:644 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2015/2302 – Pakketreizen – Covid-19 – Bescherming van reizigers bij insolventie van reisorganisatoren – Beëindiging van de pakketreisovereenkomst vóór de insolventie

Samenvatting onder: [Vervoer en reizen](#)

Institutioneel

HvJ – ARREST – C-119/23 (Valančius) – 29 juli 2024 – Grote Kamer – Litouwen – ECLI:EU:C:2024:653 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 19, lid 2, derde alinea, VEU – Artikel 254, tweede alinea, VWEU – Benoeming rechters van het Gerecht EU – Waarborgen voor onafhankelijkheid – Vereiste bekwaamheid om hoge rechterlijke ambten te bekleden – Nationale procedure tot voordracht van een kandidaat – Groep van onafhankelijke deskundigen voor de beoordeling van de kandidaten – Ranglijst – Voordracht kandidaat uit ranglijst die niet het hoogst is gerangschikt – Advies van het in artikel 255 VWEU bedoelde comité over de geschiktheid van de kandidaten

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-121/23 P (Swissgrid/Commissie) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2024:615 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2017/2195 – Artikel 263 VWEU - Interne elektriciteitsmarkt – Transmissiesysteembeheerders (TSB's) voor elektriciteit – Deelname aan de Europese platforms voor de uitwisseling van standaardproducten voor balanceringsenergie – Europees TERRE-platform – Brief van de Europese Commissie waarin de deelname van een in Zwitserland actieve TSB voor elektriciteit wordt geweigerd en wordt geëist dat hij wordt uitgesloten – Beroep tot nietigverklaring – Voor beroep vatbare handeling – Rechtstreekse geraaktheid

Swissgrid is een naamloze vennootschap naar Zwitsers recht, die de enige transmissiesysteembeheerder (TSB) voor elektriciteit in Zwitserland is. Zij neemt deel aan het Europees netwerk van TSB's voor elektriciteit (het European Network of Transmission System Operators for Electricity („ENTSO-E")). Een aantal TSB's voor elektriciteit, waaronder rekwirante, heeft het TERRE-platform ontwikkeld, waaraan zij reeds heeft deelgenomen, zij het zonder voorafgaande toestemming van de Commissie.

Op 7 september 2017 hebben alle binnen ENTSO-E verenigde TSB's voor elektriciteit een gunstig advies uitgebracht over de toestemming tot deelname van Zwitserland aan de Europese balanceringsplatforms, omdat is voldaan aan bepalingen in verordening 2017/2195. Op 10 april 2018 heeft ook het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) een advies uitgebracht over de deelname van Zwitserland aan de Europese balanceringsplatforms. In een briefwisseling tussen rekwirante, ENTSO-E en de directeur van het directoraat-generaal Energie van de Commissie heeft de directeur in een brief van 17 december 2020 onder meer aangegeven dat rekwirantes deelname aan het TERRE-platform project niet in overeenstemming was met het toepasselijke Unierecht, dat bepaalde maatregelen afdoende waren ter ondervanging van de risico's van onverwachte fysieke vermogensstromen en dat de deelname van Zwitserland aan de Europese balanceringsplatforms derhalve niet noodzakelijk was. Ook werd aangegeven dat de directeur tot de slotsom was gekomen dat de Commissie geen reden zag om een besluit vast te stellen waarbij Zwitserland werd toegestaan deel te nemen aan de Europese balanceringsplatforms, waaronder het TERRE-platform en heeft hij de TSB's voor elektriciteit verzocht om rekwirante uiterlijk op 1 maart 2021 uit te sluiten van het TERRE-platform.

In de beschikking van het Gerecht van 21 december 2022, Swissgrid/Commissie (T-127/21, EU:T:2022:868), heeft het Gerecht Swissgrid 's beroep tot nietigverklaring van het besluit dat beweerdelijk is verrat in een brief die door een directeur van het directoraat-generaal Energie van de

Commissie is ondertekend, niet-ontvankelijk verklaard, aangezien de brief geen handeling was waartegen krachtens artikel 263 VWEU beroep tot nietigverklaring kon worden ingesteld.

De A-G is van mening dat de benadering van het Gerecht blijkt geeft van een onjuiste rechtsopvatting, met name omdat daarbij geen rekening wordt gehouden met het feit dat de inhoud van de litigieuze brief voor Swissgrid kennelijk bezwarend is. De weigering om een besluit tot toestemming vast te stellen, in combinatie met het verzoek om een einde te maken aan haar deelname aan dat platform, hetgeen aanleiding kan geven tot schadevorderingen, beoogt noodzakelijkerwijs rechtsgevolgen in het leven te roepen die rekwrantes belangen aantasten doordat zij haar rechtspositie aanmerkelijk wijzigen. Haar kan dus niet het recht worden ontnomen om op grond van artikel 263 VWEU en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”) de gegrondheid van die weigeringen te betwisten en beroep in te stellen bij de rechterlijke instanties van de Unie, aldus de A-G.

A-G geeft het Hof in overweging het eerste middel van de hogere voorziening toe te wijzen, de bestreden beschikking te vernietigen, de zaak overeenkomstig artikel 61 van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie terug te verwijzen naar het Gerecht en de beslissing omtrent de kosten aan te houden.

OVERIG

- Op 1 september treden belangrijke wijzigingen van de procedureregels van het Hof en het Gerecht in werking ([persbericht Curia](#))
Deze bevat de wijzigingen van de **prejudiciële procedure**. De wijzigingen van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht voorzien ook in de oprichting van een **Middelgrote kamer** tussen de kamers van vijf rechters en de Grote kamer van vijftien rechters, die zal bestaan uit negen rechters en zal worden voorgezeten door de vicepresident van het Gerecht.

IPR

HvJ – ARREST – [C-425/22 \(MOL\)](#) – 4 juli 2024 – Hongarije – [ECLI:EU:C:2024:578](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Plaats waar de schade is ingetreden – Mededingingsregeling die strijdig is verklaard met artikel 101 VWEU en met artikel 53 Overeenkomst EER – In verschillende lidstaten gevestigde dochterondernemingen – Directe schade die uitsluitend door de dochterondernemingen is geleden – Vordering tot schadevergoeding ingesteld door de moedermaatschappij

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

HvJ – ARREST – C-774/22 (FTI Touristik) – 29 juli 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:646 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Bevoegde rechter – Rechterlijke bevoegdheid in het geval van door een Duitser bij een Duitse reisorganisatie geboekte reis naar een derde land– Vaststelling van de internationale en territoriale bevoegdheid van een gerecht van een lidstaat – Grensoverschrijdend element

Een in Duitsland woonachtige consument heeft een vordering ingesteld tegen een in diezelfde lidstaat gevestigde reisorganisator ter zake van een overeenkomst voor een pakketreis die deze consument had gesloten voor een reis naar een buitenlandse bestemming. De verwijzende rechter vraagt zich af of de Brussel I bis-verordening van toepassing is in een dergelijke zaak, waardoor de consument zich kan beroepen op de beschermende bevoegdheidsregels die hierin zijn neergelegd.

Deze prejudiciële verwijzing is volgens de A-G om twee redenen belangrijk. Ten eerste wordt het Hof hiermee in de gelegenheid gesteld de werkingssfeer van de Brussel I bis-verordening en de toepassing van die specifieke regels op nuttige wijze te verduidelijken. Ten tweede is het antwoord van het Hof belangrijk voor reizigers en ondernemingen in de toeristische sector, waar zich dergelijke geschillen vaak voordoen.

Het Hof verklaart voor recht:

Artikel 18 van verordening (EU) nr. 1215/2012 (...) moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer een consument naar aanleiding van de sluiting van een pakketreisovereenkomst tegen een reisorganisator een geding aanhangig heeft gemaakt bij het gerecht van de lidstaat in het rechtsgebied waarvan hij zijn woonplaats heeft, en beide contractpartijen in die lidstaat wonen maar de bestemming van de reis in het buitenland is gelegen, dit gerecht op grond van dat artikel zowel internationaal als territoriaal bevoegd is.

- 📌 A consumer having booked a trip abroad may sue the organiser before the court of the place of his or her domicile ([persbericht](#))
- 📌 EU-Hof verduidelijkt het toepassingsgebied van de Brussel I bis-verordening ([ECER](#))
- 📌 Travel destination in another (Member) State's territory in an otherwise purely domestic case triggers application of Art. 18(1) Brussels Ia ([conflict of laws](#))
- 📌 The CJEU in FTI Touristik confirms broad take on the 'international' in private international law, reaffirms territorial jurisdiction of the consumer title. ([GAVC law](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-339/22 (BSH Hausgeräte) – 11 juli 2024 – A-G Emiliou – Zweden - ECLI:EU:C:2024:159 – conclusie

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Bevoegde rechter – Exclusieve bevoegdheid – Geldigheid van octrooien — Ongeldigheid van octrooien waarop beweerdelijk inbreuk is gemaakt, opgeworpen bij wege van exceptie – Gevolgen voor de bevoegdheid van het gerecht waarbij de inbreukprocedure is ingesteld – Octrooi dat in een derde staat is geregistreerd – Inbreukprocedure

BSH Hausgeräte GmbH (verzoekster) is houder van een Europees octrooi (EP 1 434 512) dat een met stofzuigers verband houdende uitvinding beschermt en dat is verleend voor (en dienovereenkomstig geldig is verklaard in) Oostenrijk, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Italië, Nederland, Spanje, Zweden, Turkije en het Verenigd Koninkrijk. Op 3 februari 2020 heeft verzoekster tegen verweerster, een in Zweden gevestigde vennootschap, een vordering ingesteld bij de rechter in eerste aanleg, omdat de vennootschap inbreuk zou hebben gemaakt op het octrooi in de verschillende staten waarvoor het was verleend. Dienaangaande verzocht verzoekster onder meer om verweerster bij gerechtelijk bevel te

verbieden om de geöctrooieerde uitvinding nog langer in een van die staten te gebruiken en om haar te veroordelen tot vergoeding van de schade die door dat onrechtmatige gebruik was veroorzaakt.

De verwijzende rechter wenst met zijn vragen ten eerste duidelijkheid te verkrijgen over de bevoegdheid van de gerechten van de lidstaten van de Europese Unie om krachtens die verordening kennis te nemen van vorderingen wegens inbreuken op in andere lidstaten geregistreerde octrooien, met name wanneer de geldigheid van de octrooien waarop beweerdelijk inbreuk is gemaakt, door de tegenpartij wordt betwist. Over die kwestie heerst grote onzekerheid, met name als gevolg van een dubbelzinnige beslissing die het Hof lang geleden heeft gegeven, namelijk het arrest GAT. De onderhavige verwijzing stelt het Hof in de gelegenheid om te bevestigen welke van de mogelijke uitleggingen van die beslissing de juiste is, aldus de A-G.

Ten tweede wordt het Hof verzocht te verduidelijken of de gerechten van de lidstaten bevoegd zijn om kennis te nemen van geschillen over de geldigheid van in *derde* staten geregistreerde octrooien. Dienaangaande zal het Hof zich volgens de A-G moeten buigen over de delicate en langdurige kwestie of bepaalde regels van de Brussel I bis-verordening op dezelfde wijze gelden voor „externe” situaties als voor jurisdictiegeschillen „die intern zijn aan de Unie”, dan wel of zij, zoals in de onderhavige conclusie zal worden toegelicht, een „reflexieve werking” hebben.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 24, punt 4, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer bij de gerechten van een lidstaat een vordering wegens inbreuk op een in een andere lidstaat geregistreerd octrooi is ingesteld en door de gestelde inbreukmaker een exceptie van ongeldigheid wordt opgeworpen, die gerechten niet bevoegd zijn om de geldigheidskwestie te beslechten.

Artikel 24, punt 4, van verordening nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat die bepaling niet van toepassing is ter zake van de geldigheid van een in een derde staat geregistreerd octrooi. Gerechten van lidstaten die krachtens een andere regel van die verordening bevoegd zijn, mogen over die kwestie evenwel geen uitspraak doen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-361/24 (Grecniaka), verwijzing uit **Oostenrijk** over de **bevoegdheid van de rechtbank**, wanneer een vader verzoekt om de vaststelling van zijn **onderhoudsverplichting** jegens het kind in een **echtscheidingsprocedure** en het kind in een andere procedure verzoekt om **betaling van levensonderhoud** door zijn vader
- C-398/24 (Pome), verwijzing uit **Estland** over **Verordening (EU) nr. 1215/2012** en nationale eisen aan **forumkeuzebedingen**
- C-430/24 (Badzhanova), verwijzing uit **Bulgarije** over **Verordening (EU) nr. 1215/2012**, **niet uitgevoerde vlucht**, de begrippen ‘**filialen, agentschappen en vestigingen**’ en **bevoegde rechter**

OVERIG

- Transforming legal borders: International judicial cooperation and technology in private international law – Part I (conflict of laws)
- C.G. van der Plas, A.F. Veldhuis & B.H.B. Verheul, Automatische erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen in het Europa van nu: de noodzaak van een nieuwe blik op wederzijds vertrouwen na J/H Limited, in: NIPR 2024-42

Kansspelen

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-421/24 (AGCOM), verwijzing uit Italië over **richtlijn 2000/31** en de **aansprakelijkheid van Google als hostingdienst** in het kader van Youtube-video's waarin reclame wordt gemaakt voor **online kansspelen**

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – C-538/22 (S.B.) – 4 juli 2024 – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:568 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1307/2013 – Gekoppelde steun – Zoogkoeien – Subsidiabiliteitscriteria – Onderscheid tussen ‘aangegeven dieren’ en ‘geconstateerde dieren’ – Administratieve sancties – Afkalfpercentage niet bereikt voor alle aangegeven dieren – Nationale praktijk waarbij de steun wordt geweigerd

Een landbouwer heeft beroep ingesteld tegen de weigering van de Hongaarse minister van Landbouw om zogenoemde gekoppelde vrijwillige steun of bijstand voor het houden van zoogkoeien toe te kennen. Verzoeker had namelijk in het jaar van de aanvraag niet het wettelijk vereiste voortplantingspercentage – het zogenoemde afkalfpercentage – gehaald voor het aantal dieren dat in de aanvraag was vermeld.

De verwijzende rechter wil weten of de steun volledig mag worden geweigerd dan wel of deze slechts proportioneel mag worden verlaagd op basis van het aantal dieren dat voldoet aan het vereiste afkalfpercentage.

Hof: Artikel 30, lid 3, van gedelegeerde verordening (EU) nr. 640/2014, gelezen in het licht van de overwegingen 28 en 31, artikel 2, lid 1, tweede alinea, punten 16 en 18, en artikel 31, leden 1 tot en met 3, van gedelegeerde verordening nr. 640/2014, moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen de praktijk van een lidstaat om een aanvraag voor gekoppelde steun in haar geheel af te wijzen wanneer niet is voldaan aan een in de nationale regeling gestelde voorwaarde voor de toekenning van die steun, te weten dat voor de in de steunaanvraag aangegeven dieren een afkalfpercentage van 30 % wordt bereikt, in plaats van het steunbedrag te verlagen door toepassing van de in artikel 31, leden 1 tot en met 3, van die gedelegeerde verordening, zoals gewijzigd, vastgestelde administratieve sancties.

HvJ – ARREST – C-708/22 (Asoprovac) – 4 juli 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:573 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1307/2013 – Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Blijvend grasland in overheidseigendom – Voorwaarden voor toegang tot rechtstreekse betalingen aan landbouwers – Vereiste dat de dieren toebehoren aan het eigen landbouwbedrijf van de landbouwers

Asoprovac, een Spaanse vereniging van rundveehouders, heeft beroep ingesteld tot nietigverklaring van een artikel uit een koninklijk besluit. Ter ondersteuning van haar beroep heeft deze vereniging met name aangevoerd dat het vereiste dat de dieren die grazen op blijvend grasland in overheidseigendom voor gemeenschappelijk gebruik afkomstig moeten zijn van het bedrijf van de steunaanvrager, nieuw is en in strijd is met de verordeningen nr. 1307/2013 en nr. 1306/2013.

Hof: Artikel 4 en artikel 32, lid 2, van verordening (EU) nr. 1307/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling die, om te voorkomen dat kunstmatig de voorwaarden worden gecreëerd voor het verkrijgen van steun in het kader van de concessie van blijvend grasland in overheidseigendom voor gemeenschappelijk gebruik aan landbouwers die dit grasland niet gebruiken, vereist dat de activiteit van begrazing op dat grasland wordt verricht met dieren die toebehoren aan het eigen bedrijf van de landbouwer die de steun aanvraagt.

Artikel 60 van verordening (EU) nr. 1306/2013 moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling die, om te voorkomen dat kunstmatig de voorwaarden worden gecreëerd voor het verkrijgen van steun in het kader van de concessie van blijvend grasland in overheidseigendom voor gemeenschappelijk gebruik aan landbouwers die dit grasland niet gebruiken, vereist dat de activiteit van begrazing op dat grasland wordt verricht met dieren die toebehoren aan het eigen bedrijf van de landbouwer die de steun aanvraagt.

Artikel 4, lid 1, onder c), ii), van verordening nr. 1307/2013 moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling die uitsluit dat de activiteit van begrazing op blijvend grasland in overheidseigendom voor gemeenschappelijk gebruik kan worden aangemerkt als een activiteit die ertoe strekt die arealen in een staat te houden die begrazing mogelijk maakt.

Artikel 4, lid 1, onder b) en c), van verordening nr. 1307/2013 moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan een persoon die enkel houder is van een niet-exclusief begrazingsrecht op blijvend grasland in overheidseigendom voor gemeenschappelijk gebruik en die dat recht overdraagt aan een derde veehouder opdat deze met zijn eigen dieren de activiteit van begrazing uitoefent, geen landbouwactiviteit uitoefent in de zin van artikel 4, lid 1, onder c), i), van deze verordening en niet kan worden aangemerkt als beheerder van dat grasland met het oog op de uitoefening van een activiteit die ertoe strekt die arealen in een staat te houden die begrazing mogelijk maakt in de zin van artikel 4, lid 1, onder c), ii), van die verordening.

HvJ – ARREST – C-286/23 (Asociația Crescătorilor de Vaci „Bălțată Românească” Tip Simmental) – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:655 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/1012 – Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Raszuivere fokdieren – Erkenning stamboekverenigingen – Fokprogramma's – Mogelijkheid om de goedkeuring van nog een fokprogramma voor hetzelfde ras en voor hetzelfde grondgebied te weigeren, indien deze goedkeuring een reeds bestaand fokprogramma in gevaar kan brengen – Recht van de fokkers van raszuivere dieren om te kiezen tussen de verschillende bestaande fokprogramma's

GT is krachtens artikel 4, lid 3, van verordening 2016/1012 erkend als stamboekvereniging met het oog op de uitvoering van een fokprogramma met raszuivere fokdieren van het runderras „Bălțată Românească” en is het fokprogramma goedgekeurd.

De vereniging BR, is een erkende stamboekvereniging, waarvan het in 2011 voor hetzelfde runderras „Bălțată Românească” goedgekeurde fokprogramma nog steeds liep. Deze vereniging heeft tegen de betrokken besluiten beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Ter ondersteuning van haar beroep heeft deze vereniging in wezen betoogd dat het fokprogramma van GT, dat betrekking had op fokdieren van hetzelfde ras in hetzelfde geografische gebied, namelijk het grondgebied van Roemenië, en dat dezelfde doelstelling van verbetering van het betrokken ras nastreefde als haar eigen fokprogramma, laatstgenoemd programma in gevaar kon brengen doordat de goedkeuring ervan zou hebben geleid tot het vertrek van een groot aantal fokkers uit het fokprogramma van die vereniging en ernstige financiële schade zou hebben veroorzaakt.

De verwijzende rechter stelt vragen over de voorwaarden voor de erkenning van stamboekverenigingen. En voor de goedkeuring van fokprogramma's. Daarnaast vraagt deze rechter zich af hoe de uitdrukking

„kan [...] weigeren” in dat artikel 10, lid 1, moet worden uitgelegd. Hij vraagt zich in het bijzonder af of deze uitdrukking suggereert dat de bevoegde nationale autoriteit over een zekere beoordelingsmarge beschikt bij de goedkeuring van fokprogramma's, dan wel of deze autoriteit verplicht is om de goedkeuring van een nieuw fokprogramma te weigeren indien dit een reeds bestaand programma in gevaar kan brengen.

Hof: Artikel 4, lid 3, onder b), van verordening (EU) 2016/1012, gelezen in het licht van overweging 24 van en bijlage I, deel 1, bij deze verordening, staat er niet aan in de weg dat een erkenning als stamboekvereniging wordt verleend aan een aanvrager die zich, om aan te tonen dat hij over een voldoende grote populatie fokdieren en een toereikend aantal fokkers beschikt, beroept op verbintenissen tot deelname die zijn ondertekend door fokkers die reeds in een fokprogramma bij een andere erkende stamboekvereniging zijn ingeschreven.

Artikel 10 van verordening 2016/1012, gelezen in het licht van artikel 13 en de overwegingen 21 en 24 van alsmede bijlage I, deel 1, punt B, 2, onder a), bij deze verordening, moet aldus worden uitgelegd dat ten eerste, wanneer in een lidstaat reeds een fokprogramma wordt uitgevoerd dat de verbetering van een bepaald dierenras tot hoofddoel heeft, de bevoegde autoriteit van die staat een nieuw fokprogramma kan goedkeuren dat door een andere stamboekvereniging voor hetzelfde dierenras wordt ingediend, dat betrekking heeft op hetzelfde geografische gebied en hetzelfde doel nastreeft en in het kader waarvan fokdieren zijn verworven uit de fokpopulatie van het reeds lopende fokprogramma, en ten tweede, wanneer die goedkeuring een of meer van de in artikel 10, lid 1, onder a) tot en met c), van verordening 2016/1012 bedoelde aspecten in gevaar kan brengen, die autoriteit de mogelijkheid heeft om de goedkeuring van het nieuwe fokprogramma te weigeren.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-434/24 (APIA – Centrul Județean Bistrița-Năsăud), verwijzing uit **Roemenië** over het **terugvorderen van landbouwsteun** vanwege de (buiten de schuld van de begunstigde) **nietigverklaring van een pachtovereenkomst**, in het kader van artikel 63, lid 1 van **verordening 1306/2013**
- C-466/24 (Venshova), verwijzing uit **Bulgarije** over de geldigheid van een bepaling die de grondslag vormde voor een **sanctiebesluit** in het kader van **landbouwsteun**, vanwege het feit dat deze **bepaling niet meer voorkomt in de gewijzigde versie van verordening 640/2014**

OVERIG

- Europese Commissie keurt twee Nederlandse steunregelingen voor landbouwproducenten en voor veehouderij goed (ECER)

LHBTI

 EHRM – ARREST – Savinovskikh e.a. t. Rusland – 9 juli 2024 – 16206/19 – ECLI:CE:ECHR:2024:0709JUD001620619 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Gendertransitie pleegouder – Individuele beoordeling vanuit het belang van het kind – Schending

Samenvatting onder: familie

Luchtvaart

HvJ – ARREST – C-591/21 P (Ryanair en Laudamotion/Commissie – 29 juli 2024 – ECLI:EU:C:2024:635 – arrest (Engelse taalversie)

Artikel 107, lid 2, onder b), VWEU – Staatssteun – Oostenrijkse markt voor luchtvervoer – COVID-19 – Achtergestelde lening aan Austrian Airlines AG – Besluit van de Europese Commissie om om bezwaren te maken – Steun om de schade te vergoeden die één enkele onderneming heeft geleden – Beginselen van evenredigheid en non-discriminatie – Vrijheid van vestiging en vrij verrichten van diensten

Samenvatting onder: Staatssteun

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-399/24 (AirHelp Germany), verwijzing uit **Oostenrijk** over **luchtvaartclaim, vertraging voorafgaande vlucht door blikseminslag en buitengewone omstandigheden**
- C-408/24 (Austrian Airlines), verwijzing uit **Oostenrijk** over **luchtnavigatiediensten, gemeenschappelijk Europees luchtruim** en de vraag of artikel 8 van **verordening 550/2004** ook beoogt om **individuele luchtruimgebruikers** bescherming te bieden tegen het intreden van **zuivere vermogensschade ten gevolge van onrechtmatige nalatigheid van de verlener van luchtvaartnavigatiediensten**
- C-430/24 (Badzhanova), verwijzing uit **Bulgarije** over **Verordening (EU) nr. 1215/2012, niet uitgevoerde vlucht, de begrippen ‘filialen, agentschappen en vestigingen’ en bevoegde rechter**

NOOT – bij HvJ 13 juni 2024, C-385/23 (Finnair) en C-411/23 (D.)

Hidden plane defects and cancelled flights - CJEU in C-385/23 (Finnair) and C-411/23 (D.) (ECLB)

CONSULTATIE

Staatssteun in de luchtvaartsector — Richtsnoeren van de Commissie voor luchthavens en luchtvaartmaatschappijen (herziening), Feedback mogelijk van 27 Augustus 2024 - 08 Oktober 2024 (EC)

OVERIG

- Europese Commissie keurt coronasteun aan Air France- KLM goed (ECER)
- Europese Commissie publiceert nieuwe richtsnoeren over rechten luchtvaartpassagiers (ECER)

WIKI

➤ [Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

HvJ – ARREST – 4 juli 2024 – [C-70/23 P \(Westfälische Drahtindustrie e.a.\)](#) – [ECLI:EU:C:2024:580](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 101 VWEU – Artikel 53 EER Overeenkomst – Europese markt van spanstaal – Inbreuk – Gedeeltelijke nietigverklaring – Verrekening van voorlopige betalingen – Besluit van de Europese Commissie over het nog niet betaalde bedrag van de geldboete – Datum van opeisbaarheid van een geldboete – Volledige rechtsmacht van de Unierechter bij de toepassing van de mededingingsregels

Bij arrest T-393/10 heeft het Gerecht een besluit van de Commissie houdende vaststelling van schending van artikel 101 VWEU gedeeltelijk nietig heeft verklaard voor zover daarbij aan rekwirantes (leveranciers van spanstaal) een geldboete was opgelegd, op grond dat de Commissie fouten had gemaakt bij de beoordeling van hun draagkracht, en ten tweede in de uitoefening van zijn volledige rechtsmacht rekwirantes heeft veroordeeld tot betaling van een geldboete van hetzelfde bedrag als die welke hun bij dat besluit was opgelegd. Na de uitspraak van dat arrest ontstond er een meningsverschil over de datum vanaf wanneer de over deze geldboete verschuldigde rente moest lopen. Rekwirantes waren namelijk van mening dat de rente moest beginnen te lopen vanaf de uitspraak van het arrest van 15 juli 2015, waarbij het Gerecht de door de Commissie opgelegde geldboete ex tunc nietig had verklaard en een nieuwe, afzonderlijke geldboete had vastgesteld, terwijl die rente volgens de Commissie verschuldigd was vanaf de in haar besluit vermelde datum, die bijna vijf jaar vóór de uitspraak van dat arrest lag. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

HvJ – ARREST – [C-425/22 \(MOL\)](#) – 4 juli 2024 – Hongarije – [ECLI:EU:C:2024:578](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Plaats waar de schade is ingetreden – Mededingingsregeling die strijdig is verklaard met artikel 101 VWEU en met artikel 53 Overeenkomst EER – In verschillende lidstaten gevestigde dochterondernemingen – Directe schade die uitsluitend door de dochterondernemingen is geleden – Vordering tot schadevergoeding ingesteld door de moedermaatschappij

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen verzoekster (een in Hongarije gevestigde onderneming met zeggenschapsdeelnemingen in meerdere vennootschappen in meerdere lidstaten) en verweerster (Mercedes-Benz Group AG, een vrachtwagenfabrikant), over de door verzoekster ingestelde vordering tot vergoeding van de schade die zij stelt te hebben geleden door mededingingsversturende praktijken die verweerster heeft toegepast in strijd met artikel 101 VWEU en artikel 53 van de Overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte. De dochterondernemingen van verzoekster hebben tijdens de inbreukperiode indirect meerdere vrachtwagens gekocht of geleasd van verweerster. Verzoekster (de moedermaatschappij) heeft zich bij de vordering gebaseerd op het begrip „economische eenheid”. Zo heeft zij de internationale bevoegdheid van de Hongaarse gerechten krachtens artikel 7, punt 2, van verordening nr. 1215/2012 ingeroepen, waarbij zij aanvoerde dat de plaats van haar maatschappelijke zetel, als centrum van de economische en vermogensbelangen van de groep die zij met haar dochterondernemingen vormt, de plaats is waar het „schadebrengende feit” in de zin van die bepaling zich heeft voorgedaan. De prejudiciële vraag gaat over de uitleg van het begrip „plaats waar het schadebrengende feit” zich heeft voorgedaan”.

Hof: Artikel 7, punt 2, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” niet mede ziet op de maatschappelijke zetel van de moedermaatschappij die een vordering instelt tot vergoeding van schade die uitsluitend door haar dochterondernemingen is geleden als gevolg van mededingingsverstoring gedrag van een derde dat een inbreuk op artikel 101 VWEU vormt, ook niet wanneer wordt gesteld dat deze moedermaatschappij en die dochterondernemingen deel uitmaken van dezelfde economische eenheid.

HvJ – ARREST – C-298/22 (Banco BPN/ BIC e.a.) – 29 juli 2024 – Portugal – ECLI:EU:C:2024:638 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 101 VWEU – Onderling afgestemde feitelijke gedragingen – Mededingingsbeperking naar strekking – Uitwisseling van informatie tussen kredietinstellingen – Informatie over commerciële voorwaarden en productiehoeveelheden – Strategische informatie

In geschil is een besluit van de mededingingsautoriteit in Portugal om verschillende kredietinstellingen te beboeten omdat zij inbreuk hadden gemaakt op de nationale mededingingsbepalingen en artikel 101 VWEU door deel te nemen aan onderling afgestemde feitelijke gedragingen die ertoe strekken de mededinging op de markt voor woningkrediet, de markt voor consumentenkrediet en de markt voor bedrijfskrediet te beperken via het uitwisselen van informatie over de huidige en toekomstige commerciële voorwaarden, met name renteversillen en risicovariabelen, en over de geïndividualiseerde productiecijfers van de deelnemers aan deze uitwisseling.

Naast verschillende banken hebben Portugal, Italië, Griekenland en Hongarije schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 101, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een grootschalige maandelijkse en wederzijdse informatie-uitwisseling tussen concurrerende kredietinstellingen die plaatsvond op markten die worden gekenmerkt door een hoge mate van concentratie en toetredingsdrempels, en die ziet op de op die markten gangbare huidige en toekomstige commerciële voorwaarden, met name de kredietspreads en risicovariabelen, alsook de geïndividualiseerde productiecijfers van de aan die uitwisseling deelnemende instellingen, moet worden aangemerkt als mededingingsbeperking naar strekking, althans voor zover de aldus uitgewisselde kredietspreads de spreads zijn die deze instellingen voornemens zijn in de toekomst toe te passen.

- The exchange of information over a period of more than ten years between 14 credit institutions in Portugal could constitute a restriction of competition by object ([persbericht](#))

CONSULTATIE

Guidelines on exclusionary abuses of dominance, Period of consultation 1.08.2024 to 31.10.2024 ([EC](#))

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – C-601/22 (WWF Österreich e.a.) – 11 juli 2024 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2024:595 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 92/43/EEG – Habitatrichtlijn – Instandhouding natuurlijke habitats – Strikte bescherming van de diersoorten – Canis lupus (wolf) – Gelijke behandeling van de lidstaten – Opheffing jachtverbod op de wolf – Staat van instandhouding van de populaties van de betrokken soort – Geografische reikwijdte – Vaststelling van de schade – Andere bevredigende oplossing

Vanwege de dood van een aanzienlijk aantal schapen heeft de regering van de deelstaat Tirol, Oostenrijk in juli 2022 een besluit genomen waarbij tijdelijk (tot 31 oktober 2022, het einde van het weideseizoen in de Alpen) wordt toegestaan een nader geïdentificeerde wolf te doden, als uitzondering op het permanente verbod van de wolvenjacht. Verschillende organisaties die zich bezighouden met dieren- en milieubescherming hebben beroep tot nietigverklaring van dat besluit ingesteld bij de verwijzende rechter. De wolf is een soort die volgens de habitatrichtlijn strikte bescherming behoeft. Daarom heeft de verwijzende rechter het Hof verzocht om opheldering van verschillende vragen over de geldigheid en uitleg van die richtlijn, teneinde hem in staat te stellen te beslissen of het besluit van de Tiroler Landesregierung in stand kan blijven.

Hof: Bij onderzoek van de eerste vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 12, lid 1, van richtlijn 92/43/EEG kunnen aantasten.

Artikel 16, lid 1, van [de habitatrichtlijn] moet aldus worden uitgelegd dat de daarin opgenomen voorwaarde dat de krachtens deze bepaling toegestane afwijking geen afbreuk mag doen aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, enkel kan worden beoordeeld aan de hand van de beschikbare gegevens op het niveau van de ruimere, grensoverschrijdende biogeografische regio wanneer eerst is vastgesteld dat deze afwijking geen afbreuk doet aan het behoud van een dergelijke gunstige staat van instandhouding op het lokale en nationale niveau van de betrokken lidstaat.

Artikel 16, lid 1, onder b), van [de habitatrichtlijn] moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „ernstige schade” in die bepaling geen indirecte toekomstige schade omvat die niet kan worden toegeschreven aan het specifieke dier waarvoor krachtens die bepaling een afwijking is toegestaan.

Artikel 16, lid 1, van [de habitatrichtlijn] moet aldus worden uitgelegd dat de bevoegde nationale autoriteiten, bij de vaststelling of er een „andere bevredigende oplossing” in de zin van deze bepaling bestaat, de andere mogelijke oplossingen moeten beoordelen op basis van de beste beschikbare wetenschappelijke en technische kennis, en met name daarbij de economische gevolgen ervan in aanmerking moeten nemen, zonder dat deze evenwel beslissend zijn, door deze af te wegen tegen de algemene doelstelling om de betrokken diersoort in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

- EU-Hof: het verbod op de wolvenjacht in Oostenrijk is geldig ([ECER](#))
- The prohibition of hunting wolves in Austria is valid ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-436/22 (ASCEL) – 29 juli 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:656 – conclusie – arrest

Richtlijn 92/43/EEG – Strikte bescherming van diersoorten – Canis lupus (wolf) – Regionale jachtactiviteiten – ‘Ongunstige-ontoereikende’ staat van instandhouding van deze soort – Activiteiten die onverenigbaar zijn met het behouden of herstellen van de soort in een gunstige staat van instandhouding – Recente wetenschappelijke gegevens – Voorzorgsbeginsel

Wat de bescherming van de soorten betreft, bevat de habitatrichtlijn twee beschermingsniveaus, namelijk enerzijds de strikte bescherming van bepaalde soorten krachtens artikel 12, dat met name de jacht in beginsel verbiedt, en anderzijds een verzwakte bescherming in artikel 14, dat voorziet in de beperking van de jacht die in beginsel is toegestaan, indien die beperking noodzakelijk is voor het behoud van een gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort.

Beide vormen van soortenbescherming zijn van toepassing op de wolf. Doorslaggevend is de plaats waar hij verblijft. Volgens de habitatrichtlijn is artikel 14 van toepassing op de wolf in Spanje ten noorden van de rivier de Duero en artikel 12 op de wolf ten zuiden daarvan. Om die reden staat de autonome regio Castilië en León, waar deze rivier doorheen stroomt, de jacht op wolven in het noorden toe.

In geschil is o.a. of deze regionale jachtregeling toelaatbaar is. Aangezien de staat van instandhouding van de wolf in Spanje ongunstig is, betwijfelt de nationale rechter of het aanvaardbaar is dat de strikte bescherming van artikel 12 van de habitatrichtlijn niet geldt ten noorden van de Duero. Als de territoriale afbakening van de twee beschermingsregimes door de richtlijn echter wordt gehandhaafd, moet het Hof verduidelijken of de jacht desondanks vanwege de ongunstige staat van instandhouding moet worden verboden op grond van artikel 14.

Hof: Artikel 14 van richtlijn 92/43/EEG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan de wolf wordt aangewezen als soort waarvan de specimens kunnen worden bejaagd op een deel van het grondgebied van deze lidstaat waar de wolf niet onder de strikte bescherming van artikel 12, lid 1, van deze richtlijn valt, hoewel de staat van instandhouding van deze soort in die lidstaat als „ongunstig-ontoereikend” wordt aangemerkt. In dit verband moet rekening worden gehouden met het verslag dat overeenkomstig artikel 17 van deze richtlijn om de zes jaar wordt opgesteld, met alle meest recente wetenschappelijke gegevens, met inbegrip van die welke dankzij het in artikel 11 van die richtlijn bedoelde toezicht zijn verkregen, en met het in artikel 191, lid 2, VWEU neergelegde voorzorgsbeginsel.

- EU-Hof: de wolf kan niet worden aangewezen als bejaagbare soort op regionaal niveau wanneer zijn staat van instandhouding op nationaal niveau ongunstig is (ECER)
- The wolf cannot be designated as a huntable species at regional level when its conservation status at national level is unfavourable (Persbericht)

HvJ – CONCLUSIE – C-370/23 (Mesto Rimavská Sobota) – 4 juli 2024 – A-G Čapeta - Slowakije – ECLI:EU:C:2024:584 – conclusie

Verordening (EU) nr. 995/2010 – Hout en houtproducten – Begrippen ‘marktdeelnemer’ en ‘op de markt brengen’

Verzoeker heeft op 11 juni 2018 een overeenkomst gesloten met een koper over de verkoop van een bepaalde hoeveelheid hout. Volgens die overeenkomst moest de koper het hout uiterlijk op 31 december 2018 gekapt hebben en in de overeenkomst werden ook specifieke percelen (bos)grond in het gemeentelijke bos van Rimavská Sobota aangewezen waar de bomen moesten worden gekapt. Het ministerie van Landbouw en Plattelandsontwikkeling heeft bij besluit van 25 juni 2019, op basis van een eerder besluit van de Slowaakse bos- en houtinspectie, vastgesteld dat verzoeker een bestuurlijke

overtreding had begaan tegen de Slowaakse houtwet door in zijn hoedanigheid van „marktaandeelnemer” niet over een stelsel van zorgvuldigheidseisen te beschikken om te voorkomen dat illegaal gekapt hout of producten van dergelijk hout voor de eerste maal op de interne markt worden gebracht en heeft een boete opgelegd. Verzoeker heeft tegen de boete beroep ingesteld tegen bij de rechter in eerste aanleg, die het beroep heeft afgewezen en vervolgens in hoger beroep bij de verwijzende rechter. Hij voert aan dat hij bij de betrokken transactie niet optreedt als „marktaandeelnemer” in de zin van de houtverordening, zodat de zorgvuldigheidsplicht van marktaandeelnemers voor hem niet geldt

De vraag is of artikel 2, onder b), van verordening nr. 995/2010 aldus moet worden uitgelegd dat de verkoop (tegen betaling) van onbewerkt hout of brandhout in de zin van bijlage 1 bij deze verordening ook moet worden beschouwd als het op de markt brengen van hout als het hout uit hoofde van de overeenkomst wordt gekapt door de koper op basis van de aanwijzingen en onder toezicht van de verkoper.

A-G geeft het Hof in overweging: Het begrip ‚op de markt brengen’ in artikel 2, onder b), van verordening (EU) nr. 995/2010 moet aldus worden uitgelegd dat het betrekking heeft op de verkoop (tegen betaling) van onbewerkt hout of brandhout in de zin van bijlage 1 bij deze verordening als het hout uit hoofde van een overeenkomst wordt gekapt door de koper op basis van de aanwijzingen en onder toezicht van de verkoper.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-461/24 (Asociación Petón do Lobo), verwijzing uit **Spanje** over **milieueffectbeoordeling, vergunningen voor windmolenpark, openbaar onderzoek en horen van het grote publiek**

REGELGEVING

- Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869, PB L, 2024/1991, 29.7.2024
- Richtlijn (EU) 2024/1785 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 tot wijziging van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging) en Richtlijn 1999/31/EG van de Raad betreffende het storten van afvalstoffen, PB L, 2024/1785, 15.7.2024

NOOT – bij HvJ 25 juni 2024, C-626/22 (Ilva)

- Good IED !” - The CJEU Grand Chamber “Ilva” judgment : a Kirchberg view of conciliating environmental law and human rights (EU law analysis)
- Environmental pollution caused by the Ilva steelworks – judgment of the CJEU in Ilva and Others, compared with Cordella and Others v. Italy (Johan Callewaert)

OVERIG

- Application alleging failure to take effective measures to meet climate-change commitments and to protect the applicant's health is notified to the Government of Austria ([echr](#)).
- Milieuproblemen vragen om mensenrechtelijke aanpak, College publiceert juridisch kader voor effectieve bescherming van het recht op een gezond leefmilieu ([college voor de rechten van de mens](#))
- Vienna calling (Luxembourg) – About the admissibility of an Action for Annulment of the Nature Restoration Law ([European law blog](#))
This blogpost is dedicated to legal questions arising from the ongoing 'coalition crisis' in Austria, following Environment Minister's decision to vote in favour of the Regulation on Nature Restoration despite the opposing will of Austria's Chancellor and 7 Regional Governments.
- Richtlijn industriële emissies geactualiseerd ([ECER](#))
- A new era in climate change litigation starts with a case against Switzerland ([Leiden law blog](#))
- Inbreukenpakket juli 2024: Nederland betrokken bij zeven zaken ([ECER](#))
Uit het pakket blijkt dat de Europese Commissie Nederland heeft aangeschreven in (potentiële) inbreukzaken over o.a. de Kaderrichtlijn water, bescherming van de weidevogel grutto en over het behalen van de streefcijfers voor afvalinzameling en recycling

EHRM factsheets en guides

- [Environment](#)
- [Climate change](#)
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#)

Ne bis in idem

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-475/24 \(Fashion TV RO et Maestro\)](#), verwijzing uit **Roemenië** over uitleg over de **btw-richtlijn**, het **ne-bis-in-idembeginsel** en de **onderzoeksplicht van een rechter**, in de context van een administratieve procedure ter vernietiging van een **naheffingsaanslag**, nadat **sepot** is gewezen in de voorafgaande strafprocedure wegens **belastingontwijking**

LITERATUUR

Aart de Vries, The Principle of Ne Bis In Idem (Article 50 of the Charter) at the Cross-Border Interface of Punitive Administrative and Criminal Proceedings in the European Union, in: [Review of European Administrative Law 2024-2](#)

EHRM factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice](#)

Oekraïne

NOOT – bij EHRM 25 juni 2024, Oekraïne t. Rusland

Ukraine v. Russia (re Crimea): Article 6 ECHR in the Context of Russia's Annexation and Implications for Ukrainian Sovereignty (Strasbourg observers)

WIKI

- Wiki Oekraïne

Onderwijs en studenten

EHRM – ARREST – Djeri e.a. t. Letland – 18 juli 2024 – 50942/20 en 2022/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0718JUD005094220 – persbericht – arrest

Discriminatie en toegang tot onderwijs - Verplichting tot gebruik Letse taal op scholen (in plaats van Russisch) niet discriminerend

Klagers hebben de Letse nationaliteit of zijn permanent verblijvend in Letland. Zij behoren tot een Russisch-sprekende minderheid in Letland. Lets is de enige officiële nationale taal in Letland, maar op scholen wordt zowel Lets als Russisch gesproken. Er is een optionele voorschool voor kinderen van anderhalf tot vijf jaar oud en een verplichte kleuterschool voor kinderen van vijf tot zeven jaar. In 2018 is een wet aangenomen waarin is bepaald dat de voornaamste taal op de kleuterschool Lets is, met uitzondering voor bijzondere activiteiten met als doel om kinderen te helpen hun minderheidstaal te leren.

EHRM: De Letse taal versterken na decennia Sovjet overheersing en het bevorderen van eenheid en gelijke toegang in het onderwijssysteem zijn legitieme doeleinden. De staat moet ervoor zorgen dat minderheidsgroepen hun taal en cultuur kunnen behouden, maar ook dat minderheidsgroepen de nationale taal voldoende beheersen om effectief te kunnen deelnemen aan het openbare leven. De wetgeving in Letland valt binnen de beoordelingsmarge van staten, aangezien het de Russisch-sprekende leerlingen voldoende gelegenheid geeft om hun taal te leren en cultuur te behouden op de kleuterschool. Het verschil in behandeling vormt dus geen discriminatie. Geen schending van artikel 14 EVRM in samenhang met artikel 2 van het eerste protocol bij het EVRM.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-429/24 (St. Kliment Ohridski Primary Private School), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of een ouder die een **schoolovereenkomst** heeft gesloten met een **particuliere school** (die als handelsvennootschap is geregistreerd) onder het begrip consument uit **richtlijn 2011/83** valt.

EHRM factsheets en guides

- Guide on Article 2 of Protocol No. 1 to the ECHR – right to education

Overlevering en uitlevering

HvJ – ARREST – C-202/24 (Alchaster) – 29 juli 2024 – Grote Kamer – Ierland – ECLI:EU:C:2024:649 – conclusie – arrest (Engelse taalversie)

Artikelen 49, lid 1, en artikel 52, lid 3, Handvest EU – Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK – Overlevering van persoon aan het VK met het oog op strafvervolgning – Bevoegdheid uitvoerende rechterlijke autoriteit – Gevaar van schending van een grondrecht – Legaliteitsbeginsel – Wijziging systeem voor voorwaardelijke invrijheidstelling

Een rechter in Noord-Ierland (Verenigd Koninkrijk) heeft vier aanhoudingsbevelen uitgevaardigd tegen een persoon die ervan wordt verdacht strafbare feiten te hebben gepleegd in verband met terrorisme. In zijn beroep bij de hoogste rechter van Ierland heeft de betrokkene aangevoerd dat zijn overlevering onverenigbaar is met het legaliteitsbeginsel omdat het Verenigd Koninkrijk de regels voor voorwaardelijke invrijheidstelling in ongunstige zin heeft gewijzigd nadat de vermeende strafbare feiten zijn gepleegd.

De hoogste rechter van Ierland merkt op dat de hoogste rechter van het VK al heeft geoordeeld dat die regels verenigbaar zijn met het EVRM en dat hijzelf het door de betrokkene aangevoerde argument met betrekking tot het risico op schending van het EVRM reeds van de hand heeft gewezen. Hij vraagt zich echter af of dezelfde conclusie kan worden getrokken waar het gaat om het legaliteitsbeginsel inzake delicten en straffen, dat is opgenomen in het Handvest EU.

Het Hof wijst erop dat die uitvoerende rechterlijke autoriteit het door de opgeëiste persoon gestelde risico autonoom moet beoordelen in het licht van het Handvest, ook al is het risico dat het EVRM wordt geschonden al uitgesloten.

Het Hof (Grote Kamer) oordeelt dat de artikelen 524, lid 2, en 604, sub c, van Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK, gelezen in samenhang met artikel 49, lid 1, Handvest EU aldus moeten worden uitgelegd dat, wanneer een persoon tegen wie een op grond van deze overeenkomst uitgevaardigd aanhoudingsbevel is uitgevaardigd, zich in geval van overlevering aan het VK en Noord-Ierland beroept op een risico van schending van artikel 49, lid 1, wegens een voor hem ongunstige wijziging van de voorwaarden voor voorwaardelijke invrijheidstelling, die zich heeft voorgedaan nadat het strafbare feit waarvoor hij wordt vervolgd, zou zijn gepleegd, de uitvoerende rechterlijke autoriteit een onafhankelijk onderzoek moet instellen naar het bestaan van dit risico alvorens te beslissen over de tenuitvoerlegging van dit aanhoudingsbevel, in een situatie waarin deze rechterlijke autoriteit het risico van schending van artikel 7 EVRM, reeds heeft uitgesloten door zich te beroepen op de waarborgen die het VK in het algemeen biedt met betrekking tot de naleving van het EVRM en op de mogelijkheid voor deze persoon om beroep in te stellen bij het EHRM. Na dit onderzoek zal deze uitvoerende rechterlijke autoriteit de tenuitvoerlegging van dit aanhoudingsbevel slechts mogen weigeren indien zij, na de uitvaardigende rechterlijke autoriteit om aanvullende informatie en waarborgen te hebben verzocht, over objectieve, betrouwbare, specifieke en naar behoren geactualiseerde gegevens beschikt.

- Aanhoudingsbevelen die zijn uitgevaardigd door het Verenigd Koninkrijk: het Hof verduidelijkt onder welke voorwaarden die aanhoudingsbevelen ten uitvoer kunnen worden gelegd in de Europese Unie (persbericht)
- EU-Hof verduidelijkt onder welke voorwaarden aanhoudingsbevelen die zijn uitgevaardigd door het Verenigd Koninkrijk ten uitvoer kunnen worden gelegd in de Europese Unie (ECER)
- A-G: Rechters houden ruimte voor oordeel over eventuele inbreuk op EU-Handvest wanneer het VK verzoekt tot arresteren en overdragen van een persoon (ECER)

NOOT – bij HvJ 21 december 2023, C-261/22 (G.N.)

E. Filius, in: EHRC updates

LITERATUUR

B.A.Schenk, Europees strafrecht - Het voorkómen van straffeloosheid in de rechtspraak van het Hof van Justitie over overlevering en uitlevering, in: NtEr 2024/3.3

EHRM factsheets

- Extradition and life imprisonment

Prejudiciële procedure HvJ

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-293/24 (Ferreira da Silva e Brito e.a.), verwijzing uit **Portugal** over **collectief ontslag, overgang van onderneming, staatsaansprakelijkheid** en **verwijzingsplicht artikel 264 VWEU**

REGELGEVING

- Verordening (EU, Euratom) 2024/2019 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van Protocol nr. 3 betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, PB L, 2024/2019, 12.8.2024 - ECER
- Het Gerecht van de Europese Unie wordt bevoegd om kennis te nemen van prejudiciële vragen met betrekking tot zes specifieke aangelegenheden (persbericht Curia)
- Op 1 september treden belangrijke wijzigingen van de procedureregels van het Hof en het Gerecht in werking (persbericht Curia)
Deze bevat de wijzigingen van de **prejudiciële procedure**. De wijzigingen van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht voorzien ook in de oprichting van een **Middelgrote kamer** tussen de kamers van vijf rechters en de Grote kamer van vijftien rechters, die zal bestaan uit negen rechters en zal worden voorgezeten door de vicepresident van het Gerecht.

Wiki

- Wiki prejudiciële procedure bij het HvJ

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – M.A. e.a. t. Frankrijk – 25 juli 2024 – 63664/19 – ECLI:CE:ECHR:2024:0725JUD006366419 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Invoering prostitutieverbod in Frankrijk – Geen schending

Klagers zijn 261 mannen en vrouwen met diverse nationaliteiten, die op rechtmatige wijze werkzaam zijn geweest in de prostitutie in Frankrijk. De klacht heeft betrekking op de strafbaarstelling in Frankrijk van 'het kopen' van seksuele betrekkingen. Deze nieuwe wet brengt volgens klagers de fysieke en mentale integriteit van personen werkzaam in de prostitutie ernstig in gevaar en vormt een inbreuk op hun recht op eerbiediging van hun privé leven, voor zover dit persoonlijke autonomie en seksuele vrijheid omvat.

Het hof overweegt allereerst dat in het algemeen problemen die verband houden met prostitutie gevoelige morele en ethische vragen oproepen en zorgen voor verschillende vaak tegenstrijdige opvattingen. Ook tussen de lidstaten en zelfs tussen de verschillende organisaties die zich met het onderwerp bezig houden bestaat geen consensus ten aanzien van de beste aanpak van prostitutie. De algemene en absolute strafbaarstelling van 'het kopen' van seksuele handelingen als middel om mensenhandel te bestrijden is op dit moment onderwerp van discussie en leidt tot grote meningsverschillen zowel op Europees niveau als wereldwijd, zonder dat hieruit een duidelijk en eenduidig standpunt vloeit.

Het hof overweegt vervolgens dat in dit geval de Franse autoriteiten hun beoordelingsvrijheid (*margin of appreciation*) niet hebben overschreden met de invoering van het verbod, nu deze beslissing het resultaat is van een evenwichtig democratisch proces en de beslissing tot het verbod deel uitmaakt van een groter geheel aan wetgeving en ondersteunende maatregelen, waarbij rekening is gehouden met de verschillende bezwaren van klagers. Het hof benadrukt nog wel dat de nationale autoriteiten de verplichting hebben om hun aanpak constant te evalueren, met name nu het een algeheel en absoluut verbod betreft op 'het kopen' van seksuele betrekkingen. De autoriteiten moeten deze aanpak kunnen aanpassen naar de ontwikkelingen in de Europese samenlevingen en de internationale normen op dit gebied.

 Prostitution : l'abolitionnisme devant la CEDH (*libertés chéries*)

HvJ – ARREST – C-461/22 (MK) – 11 juli 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:607 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Verwerkingsverantwoordelijke – Gewezen curator die zijn opdracht beroepsmatig heeft uitgeoefend – Toegang van de onder curatele gestelde persoon tot gegevens die de gewezen curator in de uitoefening van zijn opdracht heeft verzameld

Dit verzoek is ingediend in het kader van het hoger beroep in een geding tussen MK, een natuurlijke persoon, die woonachtig is in Duitsland en die onder curatele is gesteld, en WB, zijn gewezen curator, over de toegang van MK tot de hem betreffende gegevens en informatie die door WB tijdens zijn opdracht als curator werden verzameld.

De vraag is of artikel 4, punt 7, AVG aldus moet worden uitgelegd dat een gewezen curator die zijn opdracht jegens een onder zijn curatele gestelde persoon beroepsmatig heeft uitgeoefend, in de zin van die bepaling moet worden aangemerkt als „verwerkingsverantwoordelijke” van persoonsgegevens betreffende die persoon waarover hij beschikt, en dat een dergelijke verwerking in overeenstemming moet zijn met alle bepalingen van deze verordening, in het bijzonder artikel 15 daarvan.

Hof: Artikel 4, punt 7, van verordening (EU) 2016/679 (de algemene verordening gegevensbescherming) moet aldus worden uitgelegd dat een gewezen curator die zijn opdracht jegens een onder zijn curatele geplaatste persoon beroepsmatig heeft uitgeoefend, in de zin van die bepaling moet worden aangemerkt als „verwerkingsverantwoordelijke” van persoonsgegevens betreffende die persoon waarover hij beschikt, en dat een dergelijke verwerking in overeenstemming moet zijn met alle bepalingen van die verordening, in het bijzonder artikel 15 daarvan.

- EU-Hof: een gewezen curator die zijn opdracht beroepsmatig heeft uitgeoefend is een verwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG (ECER)

HvJ – ARREST – C-757/22 (Meta Platforms Ireland) – 11 juli 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:598 – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Transparante informatie – Informatieverplichting van de verwerkingsverantwoordelijke – Vertegenwoordiging van de betrokkenen door een consumentenbelangenvereniging – Representatieve vordering die wordt ingesteld zonder dat daartoe een opdracht is gegeven en ongeacht of er concrete rechten van een betrokkene zijn geschonden

Dit verzoek is ingediend door de Duitse Federale Vereniging van consumentenbeschermingsorganisaties (hierna: Bundesverband) over de schending door Meta Platforms Ireland van de Duitse wetgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens, hetgeen tegelijkertijd een oneerlijke handelspraktijk, een schending van een consumentenbeschermingswet en een schending van het verbod op de toepassing van ongeldige algemene voorwaarden vormt. Het internetplatform Facebook had met name op de website www.facebook.de een zogenoemd „App-Zentrum”, waar de gebruikers gratis spelapplicaties van derden werden aangeboden. Bij het bezoeken van dit centrum kreeg de gebruiker de melding dat hij, door bepaalde van die applicaties te gebruiken, de betrokken applicaties toestond een aantal persoonsgegevens te verzamelen en de applicaties het recht verleende om namens hem bepaalde van die gegevens te delen, zoals zijn score en, voor een van de betrokken spelletjes, zijn status en foto's.

De verwijzende rechter vraagt zich af of, gelet op artikel 80 lid 2 van de AVG, de vordering van het Bundesverband ontvankelijk is. Op grond van deze bepaling kunnen de lidstaten bepalen dat een orgaan, organisatie of vereniging als bedoeld in lid 1 van dit artikel, over het recht beschikt om onafhankelijk van de opdracht van een betrokkene in die lidstaat een klacht in te dienen bij de bevoegde toezichthoudende autoriteit en de in de artikelen 78 en 79 bedoelde rechten uit te oefenen, *indien het c.q. zij van mening is dat de rechten van een betrokkene uit hoofde van deze verordening zijn geschonden ten gevolge van de verwerking*. De verwijzende rechter stelt vragen over de hiervoor genoemde, cursieve, voorwaarde.

Hof: Artikel 80, lid 2, van [de AVG] moet aldus worden uitgelegd dat is voldaan aan de voorwaarde dat een bevoegde entiteit moet aanvoeren dat zij van mening is dat de in die verordening neergelegde rechten van een betrokken persoon geschonden zijn „ten gevolge van de verwerking” in de zin van dat artikel 80, lid 2, om een representatieve vordering krachtens deze bepaling te kunnen instellen, wanneer die entiteit aanvoert dat de schending van de rechten van die persoon bij de verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt en dat die schending voortvloeit uit de niet-naleving, door de verwerkingsverantwoordelijke, van zijn uit artikel 12, lid 1, eerste volzin, en artikel 13, lid 1, onder c) en e), van die verordening voortvloeiende verplichting om de persoon wiens gegevens zijn verwerkt, uiterlijk bij het verzamelen van de gegevens in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal informatie te verstrekken over het doel van die verwerking en over de ontvangers van dergelijke gegevens.

HvJ – ARREST – 29 juli 2024 – C-623/22 (Belgian Association of Tax Lawyers e.a.) – België
– ECLI:EU:C:2024:639 – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/16/EU – Artikelen 7, 20 en 21 en artikel 49, lid 1, Handvest EU – Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen – BEPS – Verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies – Meldingsplicht – Subsidiare kennisgevingsplicht – Beroepsgeheim – Recht op eerbiediging van het privéleven – Beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie – Legaliteitsbeginsel inzake straffen – Rechtszekerheidsbeginsel

Samenvatting onder: Belastingen

HvJ – CONCLUSIE – C-394/23 (Mousse) – 11 juli 2024 – A-G Szpunar – Frankrijk -
ECLI:EU:C:2024:610 – conclusie

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Rechtmatigheid van de verwerking – Minimale gegevensverwerking – Aanspreektitel – Onlineaankoop van vervoersdiensten

SNCF Connect is een onderneming die op haar website en via applicaties vervoerbewijzen voor de trein verkoopt zoals treinkaartjes, abonnementen en kortingskaarten. Bij de aankoop van die vervoerbewijzen zijn de klanten van die onderneming verplicht om hun aanspreektitel op te geven door het aankruisen van de vermelding „De heer” of „Mevrouw”.

Verzoekster in het hoofdgeding, de vereniging Mousse, heeft bij de Nationale commissie voor Informatica en vrijheden een klacht ingediend tegen SNCF Connect, omdat zij van mening was dat de voorwaarden waaronder de aanspreektitels van de klanten werden verzameld en vastgelegd bij de aankoop van vervoerbewijzen in strijd waren met de vereisten van de AVG. Bij besluit van 23 maart 2021 heeft de Commissie de behandeling van de bij haar ingediende klacht afgesloten op grond dat de aan SNCF Connect verweten feiten geen schending opleverden van de genoemde bepalingen van de AVG. Op 21 mei 2021 heeft Mousse bij de hoogste bestuursrechter beroep ingesteld tot nietigverklaring van het besluit van de Nationale commissie.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 5, lid 1, onder c), en artikel 6, lid 1, onder b) en f), AVG aldus moeten worden uitgelegd dat de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de aanspreektitel van de klanten van een vervoersbedrijf noodzakelijk moet worden geacht voor de uitvoering van een overeenkomst of om vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen dan wel voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, wanneer deze verwerking tot doel heeft om gepersonaliseerde commerciële communicatie mogelijk te maken en daarbij de inachtneming van algemeen gangbare praktijken in commerciële communicatie wordt gewaarborgd.

Verder is de vraag of artikel 6, lid 1, onder f), AVG aldus moet worden uitgelegd dat bij de beoordeling of de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk is in de zin van die bepaling, rekening moet worden gehouden met het feit dat de betrokkene een recht van bezwaar kan uitoefenen krachtens artikel 21, lid 1, van die verordening.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 6, lid 1, onder b), en artikel 5, lid 1, onder c), van verordening (EU) 2016/679 moeten aldus worden uitgelegd dat de systematische verwerking van gegevens met betrekking tot de aanspreektitel niet kan worden beschouwd als noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen, wanneer deze verwerking tot doel heeft om gepersonaliseerde commerciële communicatie mogelijk te maken waarbij de inachtneming van

algemeen gangbare praktijken in commerciële communicatie wordt gewaarborgd, of om een vervoersdienst aan te passen vanwege het geslacht van de betrokkene.

Artikel 6, lid 1, onder f), en artikel 5, lid 1, onder c), van verordening 2016/679 moeten aldus worden uitgelegd dat de verwerking van gegevens met betrekking tot de aanspreektitel van de klanten van een vervoersbedrijf niet noodzakelijk kan worden geacht voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde in de zin van die bepaling, voor zover deze onderneming de gebruikers bij wie de gegevens werden verzameld niet heeft medegedeeld welk gerechtvaardigd belang met de verwerking ervan werd nagestreefd.

Artikel 6, lid 1, onder f), van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat bij de beoordeling of de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk is in de zin van die bepaling, rekening wordt gehouden met het feit dat de betrokkene een recht van bezwaar kan uitoefenen krachtens artikel 21, lid 1, van die verordening.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-371/24 (Comdribus), verwijzing uit **Frankrijk** over **Richtlijn (EU) 2016/680** en de **weigering** door een **verdachte** van een misdrijf of overtreding **om mee te werken aan de registratie van zijn persoonsgegevens in een politiebestand**
- C-414/24 (Datenschutzbehörde), verwijzing uit **Oostenrijk** over de verenigbaarheid van een nationale regel die bepaalt dat als er een **procedure bij de rechter** (art. 79 AVG) aanhangig is over **wissing van persoonsgegevens**, de **toezichthoudende autoriteit** een **latere klacht** (art. 77 AVG) over dezelfde zaak moet afwijzen
- C-422/24 (Storstockholms Lokaltrafik), verwijzing uit **Zweden** over **AVG** en de vraag welk artikel van toepassing is op de **verwerking van persoonsgegevens** bij gebruik van **bodycams door controleurs van vervoersbewijzen**
- C-480/24 (Čiekuri-Shishki), verwijzing uit **Letland** over **beperkende maatregelen**, het begrip **verbonden persoon** en een vraag over **bekendmaking van de gegevens van de natuurlijke persoon** in de motivering van de rechterlijke beslissing in het kader van de **AVG**
- C-468/24 (Netz Niederösterreich), verwijzing uit **Oostenrijk** over het gebruik moeten maken van een **digitale elektriciteitsmeter (slimme meter)** door een afnemer van elektriciteit, en de verenigbaarheid met de **AVG**
- C-484/24 (NTH Haustechnik), verwijzing uit **Duitsland**. Verzoekster is de (ex) werkgeefster van verweerster en vordert schadevergoeding van verweerster vanwege **verduistering en het onbevoegd doorverkopen van bedrijfseigendom** door verweerster. Verzoekster heeft toegang gekregen tot de privé-account van verweerster bij eBay waarop verweerster 195 keer bedrijfseigendom heeft verkocht. Hoe verzoekster die toegang heeft verkregen is onduidelijk. De vraag o.a. of de **nationale rechter** bij de verwerking van gegevens – met name persoonsgegevens – zich erop kan beroepen dat deze verwerking op grond van artikel 17, lid 3, onder e), AVG aan hem is toegestaan of vormen uitsluitend de artikelen 6 en 9, AVG de grondslag voor een **justitiële verwerkingsactiviteit**?
- C-474/24 (NADA Austria e.a.), verwijzing uit **Oostenrijk** over de AVG en een lijst die gepubliceerd wordt met **persoonsgegevens van sporters** die de **antidopingregels** hebben overtreden

OVERIG

- EDPB's Letter to the European Commission concerning Guidelines on the Interplay between Digital markets act (DMA) and GDPR ([EDPB](#))
- Advies Autoriteit Persoonsgegevens over apps waarmee gegevens uit overheidsregistraties worden gescreend | AVG ([Ellen Timmer](#))
- Proximity, Amicable Settlements, and how the EU Guts GDPR Enforcement ([Verfassungsblog](#))

Wiki

- [Wiki AVG](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide to the case-law of the ECHR on data protection](#)
- [Personal data protection](#)
- [Right to the protection of one's image](#)

Procesrecht HvJ

REGELGEVING

- Verordening (EU, Euratom) 2024/2019 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van Protocol nr. 3 betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, [PBL, 2024/2019, 12.8.2024 - ECER](#)
- Het Gerecht van de Europese Unie wordt bevoegd om kennis te nemen van prejudiciële vragen met betrekking tot zes specifieke aangelegenheden ([persbericht Curia](#))
- Op 1 september treden belangrijke wijzigingen van de procedureregels van het Hof en het Gerecht in werking ([persbericht Curia](#))
Deze bevat de wijzigingen van de **prejudiciële procedure**. De wijzigingen van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht voorzien ook in de oprichting van een **Middelgrote kamer** tussen de kamers van vijf rechters en de Grote kamer van vijftien rechters, die zal bestaan uit negen rechters en zal worden voorgezeten door de vicepresident van het Gerecht.

OVERIG

- Nieuwe Nederlandse rechter bij het EU-Hof benoemd ([ECER](#))
- Commissie en EU-Hof publiceren trainingsvideo's over werkzaamheden bij EU-Hof ([ECER](#))
- Op 1 september treden belangrijke wijzigingen van de procedureregels van het Hof en het Gerecht in werking ([persbericht Curia](#))

Wiki

- [Hof van Justitie van de EU](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht

EHRM – ARREST – Meli en Swinkels Family Brewers N.V. t. Albanië – 16 juli 2024 – 41373/21 en 48801/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0716JUD004137321 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Meerderheidsbeslissing niet haalbaar door vacatures in het gerecht – Gevolgen moeten duidelijk zijn en beslissing behoorlijk gemotiveerd – Schending

Nationaal recht bepaalt dat het Constitutioneel Hof alleen een beslissing kan geven met een meerderheid van de negen leden. In de onderhavige zaken is het beroep verworpen met een vier-drie meerderheid: er waren op dat moment twee vacatures in het Hof – dan wel omdat de stemmen staakten – bij drie vacatures in het Hof.

Het EHRM merkt op dat artikel 6 EVRM de lidstaten niet verplicht tot het instellen van hogere gerechten, maar dat als die er zijn, deze wel aan de eisen van die verdragsbepaling moeten voldoen. Het Hof heeft eerder al geoordeeld dat het niet in strijd is met het recht op toegang tot de rechter als een zaak wordt verworpen omdat de stemmen staken, mits dit behoorlijk wordt gemotiveerd en de gevolgen voor de uitkomst van de zaak, voldoende duidelijk zijn en zeker zijn ingevolge het nationale recht. Ook het vereiste van een vijf-vier meerderheid is niet ongebruikelijk in de Europese juridische traditie, en niet zonder meer in strijd met het recht op toegang tot de rechter zoals gewaarborgd door artikel 6 EVRM. Dit recht omvat echter ook het recht om de redenen voor een beslissing van de rechter te vernemen. In de onderhavige zaken heeft het Constitutionele Hof geen argumenten gegeven met betrekking tot de inhoud van de zaak, noch de zienswijze van de rechters die de klachten hebben verworpen, noch die van de minderheid die hebben gestemd voor het honoreren van het beroep. Klagers hadden dus wel zekerheid wat betreft het definitieve verwerpen van hun constitutionele klachten, maar niet wat betreft de inhoudelijke redenen en gronden waarop het Constitutionele Hof tot deze conclusie was gekomen. Het EHRM concludeert unaniem tot schending van artikel 6 lid 1 EVRM.

EHRM – ARREST – Tsulukidze en Rusulashvili t. Georgië – 29 augustus 2024 – 44681/21 – 17256/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0829JUD004468121 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Afgewezen wrakingsverzoek – Schijn van partijdigheid – Belangenverstrengeling

Samenvatting onder: rechtsstaat en rechterlijke macht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-403/24 (Prvo plinarsko društvo), verwijzing uit **Kroatië** over **beperkende maatregelen** tegen ernstige **schendingen van de mensenrechten, civiel procesrecht, artikel 19 VEU en artikel 47 Handvest EU**

EHRM factsheets en guides

- Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial (civil limb)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – Yasak t. Turkije – 27 augustus 2024 – 17389/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0827JUD001738920 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Artikelen 3 en 7 EVRM – Couppoging – Veroordeling voor lidmaatschap van een gewapende terroristische organisatie – Geen schending

Klager, een Turkse staatsburger, werd vervolgd als lid van de FETÖ/PDY, de organisatie die door Turkse autoriteiten verantwoordelijk wordt gehouden voor de couppoging van 15 juli 2016.

Na de couppoging startte het parket van Çorum een strafrechtelijk onderzoek. Hij is in februari 2018 veroordeeld tot zeven jaar en zes maanden gevangenisstraf wegens lidmaatschap van een illegale organisatie in de periode van 2011 tot 2014. Het hoger beroep en de ingestelde cassatie werden verworpen. Een klacht bij het Grondwettelijk Hof over de wettigheid van zijn veroordeling en de omstandigheden in de overvolle gevangenis, die zijn geestelijke gezondheid schaadden, zijn door het Grondwettelijk Hof eveneens verworpen.

Klager doet bij het EHRM een beroep op artikel 3 en artikel 7 van het EVRM.

Artikel 3 EVRM: Het hof erkent dat de klager tijdens zijn detentie te maken heeft gehad met overbevolking en beperkte persoonlijke ruimte, en dat hij enige mate van ongemak en ontbering heeft ervaren. Van schending van Artikel 3 EVRM is echter geen sprake. Dit is anders indien vastgesteld wordt dat de gedetineerde minder dan 3 vierkante meter persoonlijke ruimte heeft gehad, wat in het onderhavige geval niet is gebleken.

Artikel 7 EVRM: Het hof benadrukt dat de onderhavige zaak duidelijk verschilt van de zaak *Yüksel Yalçınkaya*, waarin de veroordeling van de betrokkene voor lidmaatschap van een gewapende terroristische organisatie hoofdzakelijk was gebaseerd op het gebruik van de versleutelde berichtenapplicatie ByLock. In deze zaak is er echter veel bewijsmateriaal die de veroordeling kunnen dragen. Voor wat betreft de betwisting van klager dat voorzienbaar was dat deelname aan de organisatie strafbaar was, overweegt het hof dat hoewel de FETÖ/PDY ten tijde van de vermeende handelingen nog niet officieel als gewapende terroristische organisatie was aangewezen, dit niet voldoende is om de veroordeling van de klager in strijd met artikel 7 EVRM te achten. De kernvraag is namelijk of de veroordeling voor lidmaatschap van een gewapende terroristische organisatie voldoende voorzienbaar was volgens de Turkse wetgeving.

Dat is naar het oordeel van het hof het geval. De rechtbank heeft uitvoerig gemotiveerd dat de klager zich opzettelijk heeft aangesloten bij de organisatie en heimelijke activiteiten heeft uitgevoerd binnen de geheime structuur van de organisatie, wat strafbaar is volgens de Turkse wetgeving. Hij had een prominente rol en was zich dus ook bewust van de doelen en methoden van de organisatie. Het hof concludeert dat de veroordeling van de klager gebaseerd is op duidelijke nationale wetgeving, de strafbaarheid voorzienbaar was en dat er geen schending van artikel 7 EVRM is.

EHRM – ARREST – W.R. t. Nederland – 27 augustus 2024 – 989/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0827JUD00098918 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Eerlijk proces – Recht op advocaat tijdens politieverhoor – Geen schending

Klager is veroordeeld voor moord. Hij klaagt over het onderzoek dat door de politie is uitgevoerd en over de politieverhoren. Volgens klager heeft hij geen eerlijk proces gehad omdat er geen advocaat aanwezig is geweest bij de eerste politieverhoren.

Het Hof is van oordeel dat de in het arrest Beuze t. België genoemde criteria, zoals de omstandigheid dat er geen sprake is van een kwetsbare verdachte, de mogelijkheid om de authenticiteit en de inhoud van het bewijsmateriaal te betwisten, dat er sprake is van berechting door professionele rechters en de procedure is voorzien van nationale procedurele waarborgen, de conclusie rechtvaardigen dat de procedure als geheel eerlijk is geweest. Hoewel een zeer strikte toetsing moet worden toegepast op gevallen waarin er geen dwingende redenen zijn om het recht op een advocaat tijdens een vooronderzoek te beperken, is het Hof van oordeel dat in de specifieke omstandigheden van de zaak de afwezigheid van een advocaat tijdens klagers eerste verhoor door de politie en tijdens het bezoek ter plaatse geen zodanige tekortkoming was dat het eerlijke verloop van de strafprocedure tegen hem onherstelbaar is geschaad.

Rechter Serghides heeft een dissenting opinion waarin hij verwijst o.a. naar de zaken Murray t. het VK, Ibrahim e.a. het VK en Salduz.

 EHRM – BESLISSING – Ceort t. Roemenië – 4 juli 2024 – 47339/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0611DEC004733920 – persbericht – beslissing (Franse taalversie)

Artikel 6 EVRM – Steekpenningen – Uitputting rechtsmiddelen ex artikel 13 EVRM – Rechtmatigheid bewijs – Geen schending

Klager werkte als openbare aanklager bij het en werd ervan beschuldigd een steekpenning van 260.000 euro te hebben gevraagd van C.V.A., een lid van het parlement tegen wie een strafrechtelijke procedure aanhangig was, om de zaak te laten seponeren. Hij werkte samen met I.V. Klager ontkende de feiten maar medeverdachte I.V. heeft bekennende verklaringen afgelegd. Klager werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en I.V. werd veroordeeld voor medeplichtigheid aan de gebeurtenissen. Klager heeft hoger beroep ingesteld, maar het beroep werd verworpen omdat er voldoende bewijs voor het verwijt was.

Klager doet een beroep op artikel 6 van het EVRM. Hij klaagt over het bewijsmateriaal dat gebruikt is in de zaak, met name de resultaten van een leugendetector test die bij I.V. was afgenomen.

Het hof merkt op dat klager tijdens de procedures in de gelegenheid was gesteld om het vergaarde bewijsmateriaal ter discussie te stellen. De aangever is zowel in eerste aanleg als in hoger beroep als getuige gehoord in aanwezigheid van klager. Ook I.V. is verhoord door de rechter in eerste aanleg. Het Hooggerechtshof heeft de verklaringen van I.V. met behoedzaamheid beoordeeld. De veroordeling van klager is niet uitsluitend gebaseerd op de belastende verklaringen van I.V. Door het gebruik van I.V.'s verklaringen, naast andere bewijsmiddelen, is de eerlijkheid van de procedure (as a whole) niet ondermijnd. De door de verdediging gevoerde verweren zijn onderzocht tijdens de procedure en gemotiveerd verworpen. Het hof merkt in dit verband nog op dat de vraag hoe bewijsmateriaal door de nationale instanties wordt geïnterpreteerd buiten de reikwijdte van de beoordeling van het hof valt en dus kennelijk ongegrond is.

 HvJ – ARREST – C-760/22 (F.P. e.a.) – 4 juli 2024 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:574 – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2016/343 – Recht om aanwezig te zijn bij de terechtzitting – Digitalisering rechtspraak – Videoconferentie

Artikel 8, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/343 voorziet in het procedurele recht van verdachten en beklaagden om aanwezig te zijn op de terechtzitting. Dit vormt een wezenlijk onderdeel van het recht op een eerlijk proces (artikelen 47 en 48 Handvest EU).

De vraag is o.a. of deze bepaling in de weg staat aan een beslissing van een strafrechter om een beklaagde via een videoconferentie aan zijn proces te laten deelnemen, ofschoon het nationale recht niet in een specifieke rechtsgrondslag voor een dergelijke wijze van deelname voorziet. Het Hof krijgt in deze zaak de gelegenheid om het recht om ter terechtzitting aanwezig te zijn uit te leggen in de context van het gebruik van videoconferentie en andere technologieën voor communicatie op afstand.

Hof: Artikel 8, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/343, verzet zich er niet tegen dat een verdachte op zijn uitdrukkelijk verzoek via videoconferentie aan de zittingen van zijn proces kan deelnemen, waarbij het recht op een eerlijk proces overigens moet worden gewaarborgd.

- EU-Hof: EU-recht verzet zich niet tegen de deelname van een verdachte aan de terechtzitting via videoconferencing ([ECER](#))
- [EHRC Updates](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-263/24 \(Smiliev\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over **Kaderbesluit 2008/675/JBZ, Kaderbesluit 2009/315/JBZ, rekening houden met buitenlandse veroordelingen** en **ECRIS**
- [C-325/24 \(Bissilli\)](#), verwijzing uit **Italië** over **EOB, verhoren via videoconferentie** en de weigering van de uitvoering van het EOB door **België**
- [C-404/24 \(Dimnev\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over **Richtlijn (EU) 2016/343** en een nationale wet op grond waarvan het een **rechter** niet ontslaat van **zijn verplichting om vonnis te wijzen**, wanneer een **openbaar aanklager** de tenlastelegging niet meer (volledig) bewezen acht
- [C-447/24 \(Höldermann\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over **wederzijdse erkenning strafvonnissen** en **gronden tot weigering**
- [C-453/24 \(Hadenov\)](#), verwijzing uit Bulgarije over **boete voor niet betalen tolgew, wederzijdse erkenning geldelijke sancties** en **gronden voor weigering**
- [C-391/24 \(Nolgers\)](#), verwijzing uit **België** over **wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen** en **invrijheidstelling onder toezicht met bijzondere voorwaarden**

NOOT – bij EHRM 11 juni 2024, [Nealon en Hallam t. het VK](#)

Case of Nealon and Hallam v. the United Kingdom: Article 6 (2) and the presumption of innocence in wrongful conviction compensation proceedings: nothing but semantics? ([Strasbourg observers](#))

NOOT – bij EHRM 23 juni 2024, [Saakashvili t. Georgië](#)

Saakashvili v. Georgia and the Global Trend Toward Judicial Review of the Pardon Power ([Strasbourg observers](#))

NOOT – bij HvJ 30 mei 2024, [C-670/22 \(M.N.\)](#)

Mass hacking and fundamental rights: a missed opportunity for the CJEU? ([EU law analysis](#))

NOOT – bij HvJ 14 mei 2024, C-15/24 PPU (Stachev)

Raising and lowering of the Strasbourg standards regarding judicial review of detention – judgment of the CJEU in Stachev (Johan Callewaert)

OVERIG

- De onschuldpresumptie en de wisselwerking tussen strafrecht en bestuursrecht (Bijzonder strafrecht)
- Artikel: De redelijke termijn in het strafrecht en het bestraffende bestuursrecht: ongerechtvaardigde verschillen? (bijzonder strafrecht)

EHRM factsheets en guides

- Police arrest and assistance of a lawyer
- Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial (criminal limb)

Psychiatrie

NOOT – bij EHRM 26 maart 2024, V.I. t. Moldavië

Systemic discrimination of intellectually disabled children: V.I. v. Moldova paves the way (Strasbourg observers)

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

EHRM – ARREST – Couso Permuy t. Spanje – 25 juli 2024 – 2327/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0725JUD000232720 – persbericht – arrest

Artikel 6, lid 1 (civiele partij) – Toegang tot de rechter – Beperken universele rechtsmacht – Geen schending

Klagers broer werd op 8 april 2003 gedood in Bagdad waar hij als journalist werkte toen het hotel waar hij verbleef door het Amerikaanse leger werd beschoten. Destijds gold in Spanje een ongelimiteerde universele rechtsmacht ten aanzien van strafbare feiten gepleegd tegen Spanjaarden buiten Spaans grondgebied. Er werd een strafrechtelijk onderzoek gestart waarin klager zich heeft gevoegd als civiele partij met een vordering tot schadevergoeding. De Spaanse autoriteiten hebben de zaak onderzocht, onder andere door het horen van getuigen, het verrichten van onderzoek in Irak en door het doen van rechtshulpverzoeken aan de Amerikaanse autoriteiten. In de tussentijd veranderde de Spaanse wet ten aanzien van de extraterritoriale rechtsmacht. In 2014 trad een wet in werking die tot gevolg had dat de Spaanse rechter alleen rechtsmacht had ten aanzien van feiten buiten Spaans grondgebied gepleegd door vreemdelingen indien zij zich op moment van vervolging op Spaans grondgebied bevonden. Met andere woorden: de enkele omstandigheid dat het feit werd gepleegd tegen een Spaans burger was niet langer voldoende om rechtsmacht te kunnen uitoefenen. Een overgangsregeling bepaalde ten aanzien van lopende zaken dat zij voorwaardelijk zouden worden beëindigd (*“provisionally discontinued”*), zolang zij niet aan de in de nieuwe wetgeving opgenomen voorwaarden voldeden. In november 2015 oordeelde de strafkamer van de *Audiencia Nacional* dat de strafzaak – de civiele

vordering van klager daaronder begrepen – werd beëindigd vanwege het ontbreken van rechtsmacht. In hoger beroep hield deze beslissing stand.

Klager stelt dat de beperking van de rechtsmacht van de Spaanse rechter, die ertoe leidde dat de strafzaak rondom de dood van zijn broer werd beëindigd, zijn recht op toegang tot de rechter schond. Het EHRM stelt vast dat dit in essentie gaat om zijn toegang tot de rechter als civiele partij.

Het EHRM overweegt dat de beperking van de extraterritoriale rechtsmacht een legitiem en maatschappelijk doel diende, namelijk het – in het licht van het legaliteitsbeginsel – duidelijk uiteenzetten in welke gevallen Spanje strafbare feiten gepleegd buiten eigen grondgebied kan onderzoeken en vervolgen, het voorkomen van het overbelasten van de gerechten en het beschermen van de effectiviteit van strafprocedures. Hoewel er vanuit de Geneva Conventie verplichtingen voortvloeien ten aanzien van het onderzoeken en vervolgen van oorlogsmisdaden, constateert het EHRM dat uit internationaal recht noch uit het EVRM een verplichting tot het implementeren van universele civiele rechtsmacht volgt. Het EHRM overweegt dat de Spaanse autoriteiten in de jaren voorafgaand aan de beslissing om de zaak te beëindigen, de destijds bestaande rechtsmacht effectief uitgeoefend hebben. De beslissing van de nationale rechter tot beëindiging van de zaak was niet arbitrair of kennelijk onredelijk. De interpretatie van de nieuwe wetgeving was bovendien in lijn met het legitieme doel van deze wetgeving (het beperken van procesvoering ten aanzien van zaken waarbij er onvoldoende binding met Spanje is). Dit viel binnen de beoordelingsvrijheid van de Spaanse staat. Het EHRM overweegt hierbij expliciet dat er door de autoriteiten extensief onderzoek is gedaan, dat er hoe dan ook niet tot vervolging overgegaan had kunnen worden omdat de Spaanse wet niet toestaat dat een terechtzitting zonder aanwezigheid van de verdachte plaatsvindt (en de verdachten niet uitgeleverd waren of zouden worden), dat de mogelijkheid dat de zaak in de toekomst heropend zou kunnen worden niet is uitgesloten en dat klager niet heeft betwist dat hij buiten de strafprocedure om een zelfstandige civiele procedure had kunnen starten.

Het EHRM concludeert dat de beperking van het recht op toegang tot de rechter een legitiem doel dient, in het onderhavige geval de beslissing niet disproportioneel was en stelt vast dat er aldus geen sprake is van een schending van artikel 6 EVRM.

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-554/21, C-622/21 en C-727/21 (Hann-Invest) – 11 juli 2024
– Grote Kamer – Kroatië – ECLI:EU:C:2024:594 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – Daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden – Onafhankelijkheid van rechters – Gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld – Eerlijk proces – Dienst voor de registratie van rechterlijke beslissingen – Registratierechter – Nationale regeling op grond waarvan de vergaderingen van afdelingen of van alle rechters van een rechterlijke instantie bindende ‘juridische standpunten’ kunnen innemen, ook met betrekking tot zaken waarover reeds is beraadslaagd

Samenvatting onder: rechtsstaat en rechterlijke macht

HvJ – ARREST – C-14/23 (Perle) – 29 juli 2024 – België – ECLI:EU:C:2024:647 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2016/801 – Verblijf van onderdanen van derde landen met oog op studie – Weigering visum – Redenen voor weigering – Niet-omzetting in nationaal recht – Verbod van misbruik – Procedurele autonomie van de lidstaten – Grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte – Artikel 47 Handvest EU

Samenvatting onder: Asiel en migratie

HvJ – ARREST – C-185/23 (protectus) – 29 juli 2024 – Grote Kamer – Slowakije – ECLI:EU:C:2024:657 – conclusie – arrest

Artikelen 47 en 52 Handvest EU – Besluit 2013/488/EU – Gerubriceerde informatie – Veiligheidsmachtiging voor een vestiging (VMV) – Intrekking van de machtiging – Niet-bekendmaking van gerubriceerde informatie die de intrekking rechtvaardigt – Tenuitvoerlegging Unierecht – Recht op doeltreffende voorziening in rechte – Verzoek om inzage in bewijsstukken

Samenvatting onder: Grondrechten (Handvest)

HvJ – CONCLUSIE – C-369/23 (Vivacom Bulgaria) – 11 juli 2024 – A-G Ćapeta – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:612 – conclusie

Artikel 19 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Aansprakelijkheid van een lidstaat voor schade die aan particulieren wordt berokkend door schendingen van het Unierecht die zijn toe te rekenen aan een in laatste aanleg beslissende nationale rechterlijke instantie – Nationale regeling die bepaalt dat een rechterlijke instantie in laatste aanleg bevoegd is om kennis te nemen van vorderingen die zijn gebaseerd op aan die rechterlijke instantie toe te rekenen schendingen van het Unierecht – Effectieve rechterlijke bescherming – Onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie – Objectieve toetsing van onpartijdigheid

Samenvatting onder: Rechtsstaat en rechterlijke macht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-338/24 Sanofi Pasteur, verwijzing uit **Frankrijk** over **a Richtlijn 85/374/EEG, aansprakelijkheid voor producten met gebreken, vaccins met aluminium, schadevergoeding, verjaring en artikel 47 Handvest EU**
- C-403/24 (Prvo plinarsko društvo), verwijzing uit **Kroatië** over **beperkende maatregelen tegen ernstige schendingen van de mensenrechten, civiel procesrecht, artikel 19 VEU en artikel 47 Handvest EU**

Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling

EHRM – ARREST – Selçuk t. Turkije – 9 juli 2024 – 23093/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0709JUD002309320 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Artikel 2 EVRM – Bomaanslag Ankara 2015 – Recht op leven – Slachtofferrechten – Geen schending

Klager in deze zaak is een slachtoffer van de bomaanslag in Ankara op 10 oktober 2015. Hij claimt dat de Turkse staat zijn recht op leven niet adequaat heeft beschermd door de aanslag niet te voorkomen. In aanvulling daarop stelt hij dat het gebruik van traangas door de Turkse politie ervoor heeft gezorgd dat eerste hulp na de aanslag werd bemoeilijkt. Tot slot stelt hij dat de Turkse staat aansprakelijk is omdat zijn slachtofferrechten niet goed beschermd zijn door de Turkse rechter.

Het Hof wijst de vorderingen af. Hoewel de Turkse staat op de hoogte was van de terroristische dreiging van Islamitische Staat, is niet komen vast te staan dat er aanwijzingen waren dat bij specifiek deze demonstratie een aanslag zou worden gepleegd. Desondanks heeft de Turkse politie maatregelen getroffen om de veiligheid van de demonstranten te waarborgen. Die waren volgens het Hof in de gegeven omstandigheden redelijk. Ook is niet gebleken dat het gebruik van traangas het verlenen van eerste hulp heeft bemoeilijkt. Integendeel, door proactieve maatregelen van de overheid kon juist relatief snel eerste hulp worden verleend.

Ook de tweede vordering wordt afgewezen. Ten eerste is een aantal mensen opgepakt en veroordeeld voor de aanslag. Daarnaast had klager meerdere juridische mogelijkheden om zijn schade te vorderen. Dat een deel van zijn vorderingen is afgewezen, komt doordat hij zelf niet de gevraagde documenten heeft aangeleverd. Verder is het systeem zo ingericht dat in dit soort gevallen de toerekenbaarheid aan de overheid niet bewezen hoeft te worden door het slachtoffer, en is het in die zin dus 'voordelig' voor het slachtoffer. Uit dit alles vloeit voort dat het Turkse rechtssysteem voldoende effectief was voor klager.

 [EHRC updates](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

 EHRM – ARREST – Tsulukidze en Rusulashvili t. Georgië – 29 augustus 2024 – 44681/21 – 17256/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0829JUD004468121 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Afgewezen wrakingsverzoek – Schijn van partijdigheid – Belangenverstrengeling

Deze zaak draait om twee Georgische werknemers die door een herstructurering bij Telasi, een Georgisch elektriciteitsbedrijf, hun baan verloren. Zij hebben dit in verschillende instanties aangevochten. Toen de zaak diende bij de *Supreme Court of Georgia*, kregen zij beiden te maken met rechter L.M.. Zij hebben beiden, in afzonderlijke procedures, een wrakingsverzoek ingediend tegen deze rechter, omdat zijn juridische assistente de dochter is van de advocaat van Telasi. De wrakingsverzoeken werden afgewezen, omdat de juridische assistente rechter L.M. niet zou hebben beïnvloed.

Het Hof gaat hier niet in mee, omdat ook – objectief gezien – de schijn van vooringenomenheid moet worden voorkomen. “Justice must not only be done, it must also be seen to be done.” De Georgische rechter heeft niet voldoende toegelicht wat de rol van de juridische assistent was, en daarmee niet de objectief gerechtvaardigde zorgen van klagers dat hijzelf vooringenomen was, weggenomen. Daaruit vloeit voort dat art. 6 EVRM geschonden is.

 EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – Levrault t. Monaco – 25 juli 2024 – 47070/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0709DEC004707020 – persbericht – ontvankelijkheidsbeslissing

Artikel 6 EVRM – Eerlijk proces – Ontvankelijkheid – Beslissing over verlenging detachering Franse rechter in Monaco

Klager is een Franse rechter die gedurende drie jaar gedetacheerd was in Monaco als rechter-commissaris (onderzoeksrechter). De detachering was gebaseerd op een overeenkomst tussen Frankrijk en Monaco die bepaalde dat de detachering eenmalig kon worden verlengd ('renewable' was). De autoriteiten in Monaco besloten de detachering niet te verlengen.

EHRM: De overeenkomst tussen Frankrijk en Monaco geeft geen indicatie dat er een recht op verlenging bestaat. De benoemingsbeslissing van klager bevat een einddatum, zonder dat een mogelijkheid of recht op verlenging wordt genoemd. De beslissing van Monaco had een juridische basis in een internationale overeenkomst en viel binnen de reikwijdte van hun diplomatieke relaties.

Het EHRM merkt enerzijds op dat de functioneringsverslagen niet relevant zijn, omdat de beslissing om de detachering niet te verlengen niet hoeft te worden gerechtvaardigd door een gemaakte fout. Anderzijds heeft de klager de volledige drie jaar voltooid en heeft hij een gevoelige zaak toegewezen gekregen waarin het handelen van de nationale autoriteiten in het geding was. Hij is in de gelegenheid geweest om daarin uitgebreid onderzoek te doen en toen nieuwe feiten aan het licht kwamen, werden die zaken eveneens aan hem toegewezen.

De beslissing om niet te verlengen is een administratieve maatregel die geen betrekking had op burgerlijke rechten. Artikel 6 EVRM is daarom niet van toepassing. De klacht is niet-ontvankelijk.

📌 La CEDH très bienveillante à l'égard de la justice monégasque (libertés chéries)

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-554/21, C-622/21 en C-727/21 (Hann-Invest) – 11 juli 2024
– Grote Kamer – Kroatië – ECLI:EU:C:2024:594 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Onafhankelijkheid van rechters – Gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld – Eerlijk proces – Dienst voor de registratie van rechterlijke beslissingen – Registratierechter – Nationale regeling op grond waarvan de vergaderingen van afdelingen of van alle rechters van een rechterlijke instantie bindende „juridische standpunten” kunnen innemen, ook met betrekking tot zaken waarover reeds is beraadslaagd – Raadkamer

Bij de Kroatische rechterlijke instanties van tweede aanleg moet elke beslissing van een rechtsprekende formatie worden doorgestuurd naar de registratierechter van de betreffende rechterlijke instantie voordat deze beslissing geacht wordt formeel te zijn gegeven en aan de partijen kan worden betekend. De registratierechter wordt aangewezen door de voorzitter van de betrokken rechterlijke instantie. In de praktijk heeft hij de bevoegdheid om de uitspraak van een vonnis op te schorten en om instructies te geven aan de rechtsprekende formatie. Zijn tussenkomst en naam zijn niet bekend bij de partijen. Als de rechtsprekende formatie de instructies van de registratierechter niet naleeft, kan hij verzoeken om een afdelingsvergadering bijeen te roepen. Die kan een „juridisch standpunt” formuleren dat bindend is voor alle rechtsprekende formaties van de afdeling. Als de betrokken rechtsprekende formatie haar beraadslagingen al heeft afgerond, kan het zijn dat zij haar eerder genomen rechterlijke beslissing moet wijzigen. Volgens de Kroatische handelsrechter in tweede aanleg was dit procedurele mechanisme tot op heden gerechtvaardigd door de noodzaak om de samenhang van de rechtspraak te bewaren. Omdat hij er aan twijfelde of dat mechanisme wel verenigbaar is met het Unierecht, en met name met het beginsel van de rechtsstaat, heeft hij het Hof van Justitie hierover een prejudiciële vraag gesteld.

Het Hof oordeelt dat een intern procedureel mechanisme van een rechterlijke instantie dat bedoeld is om conflicten in de rechtspraak te vermijden of op te lossen en dus de rechtszekerheid te waarborgen die een wezenlijk onderdeel is van het beginsel van de rechtsstaat, zelf ook moet voldoen aan de eisen van onafhankelijkheid van rechters. In het bijzonder kan alleen de rechtsprekende formatie waaraan de zaak is toegewezen de beslissing nemen om de procedure te beëindigen. Iedere ongepaste inmenging door personen die geen deel uitmaken van de rechtsprekende formatie is niet toegelaten. Ter waarborging van rechtszekerheid is een procedureel mechanisme op grond waarvan een rechter een zaak kan verwijzen naar een uitgebreide rechtsprekende formatie van die rechterlijke instantie, niet in strijd met het EU-recht, mits over de zaak nog niet is beraadslaagd door de aanvankelijk aangewezen rechtsprekende formatie, de omstandigheden waaronder een dergelijke verwijzing mogelijk is duidelijk zijn vastgelegd in wetgeving en de verwijzing de betrokkenen niet de mogelijkheid ontnemt om deel te nemen aan de procedure voor de uitgebreide rechtsprekende formatie.

- Rechtstaat: alleen de rechtsprekende formatie waaraan een zaak is toegewezen kan over de uitkomst van die zaak beslissen (persbericht)
- EU-Hof: alleen de rechtsprekende formatie waaraan een zaak is toegewezen kan over de uitkomst van die zaak beslissen (ECER)

HvJ – ARREST – C-119/23 (Valančius) – 29 juli 2024 – Grote Kamer – Litouwen – ECLI:EU:C:2024:653 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 19, lid 2, derde alinea, VEU – Artikel 254, tweede alinea, VWEU – Benoeming rechters van het Gerecht EU – Waarborgen voor onafhankelijkheid – Vereiste bekwaamheid om hoge rechterlijke ambten te bekleden – Nationale procedure tot voordracht van een kandidaat – Groep van onafhankelijke deskundigen voor de beoordeling van de kandidaten – Ranglijst – Voordracht kandidaat uit ranglijst die niet het hoogst is gerangschikt – Advies van het in artikel 255 VWEU bedoelde comité over de geschiktheid van de kandidaten

Artikel 19, lid 2, VEU en artikel 254 VWEU schrijven onder meer voor dat de rechters „in onderlinge overeenstemming [worden benoemd] door de regeringen van de lidstaten [...] na raadpleging van het in artikel 255 bedoelde comité” en „worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en bekwaam zijn hoge rechterlijke ambten te bekleden”.

Zijn de in deze bepalingen neergelegde beginselen van toepassing op de nationale procedures voor de selectie van de kandidaten die door de regeringen van de lidstaten moeten worden voorgedragen voor het ambt van rechter in het Gerecht? Zo ja, brengt het in die bepalingen neergelegde vereiste van *onafhankelijkheid* voor de lidstaten bepaalde specifieke verplichtingen mee wat betreft de wijze waarop zij dergelijke procedures moeten organiseren en voeren? Staat het Unierecht er meer bepaald aan in de weg dat een lidstaat die een groep van onafhankelijke deskundigen heeft ingesteld om de kandidaten te beoordelen en een ranglijst op te stellen van de kandidaten die voldoen aan de vereisten van beroepsbekwaamheid en onafhankelijkheid, op die lijst een andere kandidaat kiest dan de kandidaat die als eerste is gerangschikt?

Nederland, Zweden, Polen, Hongarije, Litouwen, Tsjechië en Ierland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 19, lid 2, derde alinea, VEU en artikel 254, tweede alinea, VWEU staan er niet aan in de weg dat de regering van een lidstaat, die een groep van onafhankelijke deskundigen heeft ingesteld om de kandidaten voor het ambt van rechter in het Gerecht van de Europese Unie te beoordelen en een ranglijst op te stellen van de kandidaten die voldoen aan de in die bepalingen gestelde vereisten, uit die lijst een andere kandidaat voordraagt dan de hoogst gerangschikte kandidaat, op voorwaarde dat de voorgedragen kandidaat aan die vereisten voldoet.

- EU-Hof: bij benoeming van Unierechters hoeft lidstaat niet kandidaat voor te dragen die hoogst is gerangschikt op de door nationale groep van onafhankelijke deskundigen opgestelde lijst (ECER)
- Benoeming van Unierechters: een lidstaat hoeft niet de kandidaat voor te dragen die het hoogst is gerangschikt op de door een nationale groep van onafhankelijke deskundigen opgestelde lijst, op voorwaarde dat de voorgedragen kandidaat voldoet aan de in de Verdragen neergelegde vereisten (persbericht)

HvJ – CONCLUSIE – C-369/23 (Vivacom Bulgaria) – 11 juli 2024 – A-G Ćapeta – Bulgarije - ECLI:EU:C:2024:612 – [conclusie](#)

Artikel 19 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Aansprakelijkheid van een lidstaat voor schade die aan particulieren wordt berokkend door schendingen van het Unierecht die zijn toe te rekenen aan een in laatste aanleg beslissende nationale rechterlijke instantie – Nationale regeling die bepaalt dat een rechterlijke instantie in laatste aanleg bevoegd is om kennis te nemen van vorderingen die zijn gebaseerd op aan die rechterlijke instantie toe te rekenen schendingen van het Unierecht – Effectieve rechterlijke bescherming – Onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie – Objectieve toetsing van onpartijdigheid

Verzoekster in het hoofdgeding heeft geprocedeerd tegen een belastingaanslag waarbij een extra btw-schuld werd vastgesteld. In de bestuursrechtelijke procedure werd het beroep en hoger beroep van verzoekster gedeeltelijk verworpen. Vervolgens heeft verzoekster bij de bestuursrechter in eerste aanleg een procedure tot schadevordering tegen de belastingdienst en de hoogste bestuursrechter ingesteld op basis van aansprakelijkheid van de staat zoals ontwikkeld in het Unierecht. Verzoekster stelde dat de belastingdienst en de hoogste bestuursrechter de relevante bepalingen van de btw-richtlijn, zoals uitgelegd door het Hof in zijn rechtspraak, onjuist hadden toegepast. De vordering van verzoekster is afgewezen en de rechter heeft met name geoordeeld dat er geen sprake was van een voldoende gekwalificeerde schending van het Unierecht door de belastingdienst en de hoogste bestuursrechter. Verzoekster heeft hoger beroep ingesteld bij de hoogste bestuursrechter en stelt onder meer dat, wegens het feit dat de deze instantie tegelijk rechter in laatste aanleg en partij bij het geding is, niet is voldaan aan de vereisten van een eerlijk proces door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie volgens het Unierecht, zelfs indien uitspraak wordt gedaan door een andere kamer dan die welke de eindbeslissing in het belastinggeschil heeft gegeven.

De vraag is of artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 47 van het Handvest in de weg staan aan een nationale regeling op grond waarvan een vordering tot vergoeding van schade die is veroorzaakt door een schending van het Unierecht door de hoogste bestuursrechter, waarbij die rechter verweerder is, door hem in laatste aanleg moet worden behandeld.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten staan niet in de weg aan een nationale regeling volgens welke een schadevordering die is gebaseerd op een aan een rechterlijke instantie in laatste aanleg toe te rekenen schending van het Unierecht en waarbij deze rechterlijke instantie verwerende partij is, door diezelfde instantie wordt onderzocht, wanneer deze regeling het laagste niveau van waarschijnlijkheid van partijdigheid oplevert dat in het kader van een bepaald rechtsstelsel mogelijk is.

Het is aan de verwijzende rechter om dit te bepalen, rekening houdend met de verschillende belangen die door het stelsel van rechterlijke organisatie van de betrokken lidstaat worden nagestreefd.

- e** A-G Ćapeta: rechterlijke instantie die uitspraak moet doen over eigen schending van EU-recht kan onpartijdig zijn ([ECER](#))

NOOT – bij HvJ 7 juni 2024, [zaak C-41/23, Peigli](#)

EU-Hof: tijdelijk aangestelde 'honoraire magistraten' hebben recht op vergelijkbare arbeidsvoorwaarden als voltijdse magistraten ([ECER](#))

NOOT – bij HvJ 9 januari 2024, Gevoegde zaken C-181/21 en C-269/21 (G.)

S. Moeyersoms, Benoeming van rechters in de gewone rechterlijke instanties in Polen, in: [SEW 2024, nr. 6](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-253/24 \(Pelavi\)](#), verwijzing uit **Italië** over aanstelling **honoraire rechter** die wordt betaald per zitting, **recht op doorbetaalde vakantie**, verzoek om te worden aangemerkt als **werkneemster** en **Raamovereenkomst arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd**
- [C-272/24 \(Tribunalul Galați\)](#), verwijzing uit Roemenië over **arbeidstijd, compensatie overuren van een rechter alleen met verlof en rechterlijke onafhankelijkheid**

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

OVERIG

- Europese Commissie publiceert het vijfde jaarlijkse rapport over de rechtsstaat in de EU ([ECER](#))
- Working Group examines the draft CCJE Opinion on the disciplinary liability of judges ([CCJE](#))
- Breaking Bad all'Italiana ([Verfassungsblog](#))
The European Commission's 2024 Annual Rule of Law Report provides some analysis of Italy's current political and judicial landscape under Meloni's right wing rule. While the expectations towards the Report were low, the document must be read as a wakeup call, as Italy sets out to be the new Hungary.

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#)

Slachtofferrechten

EHRM – ARREST – [Selçuk t. Turkije](#) – 9 juli 2024 – [23093/20](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0709JUD002309320](#) – [persbericht](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Artikel 2 EVRM – Bomaanslag Ankara 2015 – Recht op leven – Slachtofferrechten – Geen schending

Samenvatting onder: [Recht op leven en verbod op foltering](#)

Staatsaansprakelijkheid

HvJ – CONCLUSIE – [C-369/23 \(Vivacom Bulgaria\)](#) – 11 juli 2024 – A-G Ćapeta – Bulgarije - ECLI:EU:C:2024:612 – [conclusie](#)

Artikel 19 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Aansprakelijkheid van een lidstaat voor schade die aan particulieren wordt berokkend door schendingen van het Unierecht die zijn toe te rekenen aan een in laatste aanleg beslissende nationale rechterlijke instantie – Nationale regeling die bepaalt dat een rechterlijke instantie in laatste aanleg bevoegd is om kennis te nemen van vorderingen die zijn gebaseerd op aan die rechterlijke instantie toe te rekenen schendingen van het Unierecht – Effectieve rechterlijke bescherming – Onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie – Objectieve toetsing van onpartijdigheid

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-293/24 \(Ferreira da Silva e Brito e.a.\)](#), verwijzing uit **Portugal** over **collectief ontslag, overgang van onderneming, staatsaansprakelijkheid** en **verwijzingsplicht artikel 264 VWEU**

NOOT – bij EHRM 9 april 2024, [Tamazount e.a. t. Frankrijk](#)

B.A. Kuiper-Slendeboek, Tamazount e.a. t. Frankrijk (EHRM, 17131/19) - Recht op een Remedie: het verschil tussen nationale en internationale vormen van herstel, in: [EHCR updates](#)

Staatssteun

HvJ – ARREST – [C-591/21 P \(Ryanair en Laudamotion/Commissie\)](#) – 29 juli 2024 – ECLI:EU:C:2024:635 – [persbericht](#) – [arrest](#) (Engelse taalversie)

Artikel 107, lid 2, onder b), VWEU – Staatssteun – Oostenrijkse markt voor luchtvervoer – COVID-19 – Achtergestelde lening aan Austrian Airlines AG – Steun om de schade te vergoeden die één enkele onderneming heeft geleden – Beginselen van evenredigheid en non-discriminatie – Vrijheid van vestiging en vrij verrichten van diensten

Met hun hogere voorziening vorderen Ryanair en Laudamotion de vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 14 juli 2021, in zaak T-677/20, waarbij het Gerecht hun beroep tot nietigverklaring van besluit C(2020) 4684 final van de Commissie van 6 juli 2020 betreffende staatssteun SA.57539 (2020/N) – heeft afgewezen.

Het Hof verwerpt het beroep.

- 📌 COVID-19: the Court of Justice confirms the lawfulness of the subordinated loan of €150 million granted by Austria to Austrian Airlines in the summer of 2020 ([persbericht](#))
- 📌 EU-Hof bevestigt rechtmatigheid van de achtergestelde lening die Oostenrijk in het kader van Covid-19 aan Austrian Airlines heeft verstrekt ([ECER](#))

HvJ – ARREST – C-697/22 P (Koiviston Auto Helsinki/Europese Commissie) – 29 juli 2024 – ECLI:EU:C:2024:641 – conclusie – arrest

Staatssteun – Relevant element na de bekendmaking van het besluit tot inleiding van de formele onderzoeksprocedure – Bepaling van de begunstigde van de steun – Verplichting tot bekendmaking van een gewijzigd inleidingsbesluit – Recht van de begunstigde van de steun om zijn opmerkingen kenbaar te maken – Wezenlijk vormvoorschrift – Onverenigbaarheid met de interne markt – Door de Europese Commissie gelaste terugvordering van de steun – Terug te vorderen bedrag – Bevoegdheid van de betrokken lidstaat

Bij het bestreden arrest heeft het Gerecht het beroep verworpen dat strekte tot nietigverklaring van besluit (EU) 2020/1814 van de Commissie van 28 juni 2019 betreffende een steunmaatregel die ten gunste van rekwirante door Finland ten uitvoer is gelegd. In haar besluit had de Europese Commissie rekwirante aangeduid als werkelijke begunstigde van de steun wegens de economische continuïteit met de aanvankelijke ontvanger van deze steun. Aangezien de verkoop van de commerciële activiteiten aan rekwirante, die ten grondslag ligt aan die continuïteit, heeft plaatsgevonden na de inleiding van de formele onderzoeksprocedure, heeft de Commissie rekwirante niet de mogelijkheid geboden om tijdens deze procedure opmerkingen in te dienen.

Het Gerecht heeft geoordeeld dat de Commissie weliswaar is voorbijgegaan aan het recht van rekwirante om bij de formele onderzoeksprocedure te worden betrokken – zoals vereist in artikel 108, lid 2, VWEU en artikel 6, lid 1, van verordening (EU) 2015/1589 – maar dat rekwirante niet heeft aangetoond dat haar opmerkingen, indien zij in de gelegenheid was gesteld om die te maken, de beoordeling van de Commissie op het punt van de economische continuïteit van de begunstigden van de betrokken steun zouden hebben kunnen wijzigen. In die context was er geen reden om het betwiste besluit nietig te verklaren.

Met deze hogere voorziening wordt het Hof opnieuw in de gelegenheid gesteld om een uitlegging te geven aan het begrip „relevante feiten en rechtspunten” in het licht van artikel 6, lid 1, van verordening 2015/1589, en om te verduidelijken welke rechtsgevolgen moeten worden verbonden aan het feit dat de werkelijke begunstigde van onrechtmatige steun niet in staat wordt gesteld om tijdens de formele onderzoeksprocedure haar opmerkingen in te dienen, met name wanneer de betrokken commerciële activiteiten worden overgedragen aan de nieuwe eigenaar na het verstrijken van de door de Commissie aan de belanghebbenden toegekende termijn om opmerkingen in te dienen.

Hof: Het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 14 september 2022, Helsingin Bussiliikenne/Commissie (T-603/19, EU:T:2022:555), wordt vernietigd. Besluit (EU) 2020/1814 van de Commissie van 28 juni 2019 betreffende steunmaatregel SA.33846 – (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP) ten uitvoer gelegd door Finland ten gunste van Helsingin Bussiliikenne Oy, wordt nietig verklaard.

- e EU-Hof verduidelijkt wanneer de Commissie een aanvullend besluit tot inleiding van de formele staatssteun-onderzoeksprocedure bekend moet maken (ECER)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-401/24 (Stockholms Hamn), verwijzing uit **Zweden** over **staatssteun, compensatieovereenkomst voor sluisdiensten gesloten vóór toetreding tot de Unie** en begrip **beoordeling**
- C-416/24 en C-417/24 (On Air Media Professionals e.a.), verwijzing uit **Roemenië** over de **terugvordering van staatssteun** vanwege een **rectificatie van een Roemeense taalversie** van een verordening.
- C-460/24 (Schoger), verwijzing uit **Oostenrijk** over **richtlijn 2006/112, vrijstelling voor interbancaire diensten en staatssteun**

CONSULTATIE

Staatssteun in de luchtvaartsector — Richtsnoeren van de Commissie voor luchthavens en luchtvaartmaatschappijen (herziening), Feedback mogelijk van 27 Augustus 2024 - 08 Oktober 2024 ([EC](#))

OVERIG

- Europese Commissie keurt coronasteun aan Air France- KLM goed ([ECER](#))
- Europese Commissie keurt staatssteun aan twee Nederlandse waterstofprojecten goed ([ECER](#))
- Europese Commissie keurt Nederlandse steunregeling ter bevordering van de transitie naar een nettonuleconomie goed ([ECER](#))
- Europese Commissie keurt Nederlandse staatssteunregeling om de stikstofdepositie op natuurgebieden te verminderen goed ([ECER](#))
- Europese Commissie keurt twee Nederlandse steunregelingen voor landbouwproducenten en voor veehouderij goed ([ECER](#))

Strafrecht

HvJ – ARREST – C-265/23 (Volieva) – 11 juli 2024 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:602 – geen conclusie – [arrest](#)

Kaderbesluit 2008/841/JBZ – Artikel 129 VEU – Artikelen 47 en 52 Handvest EU – Recht op doeltreffende voorziening in rechte en op onpartijdig gerecht – Buitensporig lange duur van de voorfase van de strafprocedure – Wezenlijke maar te verhelpen schendingen van de procedureregels die de tenlastelegging aantasten – Recht van de verdachte om de tegen hem ingeleide strafprocedure te beëindigen

Dit verzoek is ingediend in het kader van een strafprocedure tegen DM en andere natuurlijke personen wegens deelname aan een criminele organisatie en corruptie. In juli 2013 zijn deze personen in staat van beschuldiging gesteld. En na een verzoek dat door DM is ingediend vanwege de buitensporig lange duur van het strafrechtelijk onderzoek en verschillende pogingen van het Openbaar Ministerie om de zaak aan de strafrechter voor te leggen, waarbij telkens schendingen van procedureregels tijdens het strafrechtelijk onderzoek werden vastgesteld, is DM veroordeeld, waarna het vonnis werd vernietigd in hoger beroep. Na een wetswijziging en procesincidenten is de zaak uiteindelijk toegewezen aan de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter heeft de vraag gesteld of kaderbesluit 2008/841, en met name artikel 4 ervan, gelezen in samenhang met de artikelen 47 en 52 van het Handvest en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU in overeenstemming is met een nationale regeling.

Hof: Kaderbesluit 2008/841/JBZ en met name artikel 4 ervan, gelezen in samenhang met de artikelen 47 en 52 van het Handvest van de grondrechten en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling waarbij in de loop van de strafprocedure tegen een verdachte diens recht op beëindiging van die procedure wordt ingetrokken dat hem toekwam wanneer wezenlijke maar te verhelpen schendingen van de procedureregels die de tenlastelegging aantasten niet ongedaan zijn gemaakt.

HvJ – CONCLUSIE – [C-767/22](#), [C-49/23](#) en [C-161/23 \(1Dream e.a.\)](#) – 11 juli 2024 – A-G Pikamäe – Letland - ECLI:EU:C:2024:608 – [conclusie](#)

Richtlijn 2014/42/EU – Bevriezing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie – Confiscatie van illegaal verkregen voorwerpen – Niet op een veroordeling gebaseerde nationale strafprocedure tot confiscatie van voorwerpen – Toegang tot het dossier van personen die een band met de voorwerpen hebben – Bewijsregeling inzake de herkomst van de voorwerpen – Doeltreffende voorziening in rechte – Richtlijn 2012/13/EU – Richtlijn (EU) 2016/343

Tussen 2012 en 2020 zijn er in Letland strafprocedures ingeleid tegen verschillende (rechts)personen wegens het op grote schaal witwassen van de opbrengsten van een met behulp van hun Letse bankrekeningen gepleegd misdrijf. De procedures zijn ingeleid tegen in derde landen geregistreerde vennootschappen, tegen een in Estland geregistreerde vennootschap en tegen verschillende natuurlijke personen die onderdanen van derde landen zijn. In het kader van deze strafprocedures, die nog in de fase van het vooronderzoek verkeren, is beslag gelegd op tegoeden op deze Letse rekeningen en onroerende zaken.

Parallel aan de hierboven genoemde procedures heeft de vervolgende instantie besloten een procedure wegens illegaal verkregen voorwerpen in te leiden. Naar aanleiding van diverse confiscatiebeslissingen is bij het grondwettelijk hof, de verwijzende rechter, beroep ingesteld door de personen die een band hebben met de voorwerpen die aan voornoemde procedures en maatregelen zijn onderworpen. De verwijzende rechter stelt vragen over de uitleg van richtlijn 2014/42 betreffende de bevriezing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de EU en de artikelen 47 en 48 van het Handvest. De vragen zien met name op de procedurele rechten (zoals het recht op inzage in het dossier) van personen die een band hebben met de aan de confiscatieprocedure onderworpen voorwerpen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 8, leden 1 en 6, van richtlijn 2014/42/EU, gelezen in samenhang met artikel 7, lid 4, van richtlijn 2012/13/EU en artikel 4, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/343 en in het licht van de artikelen 17, 47 en 48 van het Handvest, moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling die voorziet in een procedure tot confiscatie, zonder voorafgaande veroordeling, van voorwerpen die illegaal zijn verkregen of verband houden met een strafbaar feit, die wordt ingeleid in het kader van een procedure strekkende tot vaststelling van de schuld van de vermoedelijke pleger van een strafbaar feit wiens voorwerpen zijn bevroren en die parallel aan die procedure wordt gevoerd, waarbij:

– de mogelijkheid bestaat om aan de persoon die in het bezit van de voorwerpen is de toegang tot het dossier te weigeren op grond van de bescherming van het leven of de grondrechten van een derde of om het goede verloop van een lopend strafrechtelijk onderzoek te waarborgen, mits die weigering onderworpen is aan een rechterlijke toetsing in het kader waarvan de rechter erop toeziet dat de niet-openbaarmaking door de bevoegde nationale autoriteit van nauwkeurige en volledige bewijsstukken beperkt blijft tot hetgeen strikt noodzakelijk is om de eerbiediging van de rechten van de verdediging en het eerlijke verloop van de procedure te waarborgen;

– de beslissing tot confiscatie van voorwerpen op grond van een wettelijk vermoeden van de illegale herkomst van die voorwerpen wordt gebaseerd op bewijsstukken die door de vervolgende instantie zijn aangedragen en die een dergelijke herkomst waarschijnlijk maken, mits i) de personen die in het bezit van de voorwerpen zijn daadwerkelijk in de gelegenheid zijn gesteld om de plausibele legale herkomst ervan aan te tonen, en ii) deze personen in deze beslissing niet worden aangeduid als zijnde schuldig aan een strafbaar feit dat het onderwerp vormt van een afzonderlijke strafprocedure die parallel aan de procedure tot confiscatie van die voorwerpen wordt gevoerd;

– de beslissing tot confiscatie van de voorwerpen vatbaar is voor beroep, maar die beslissing, wanneer zij afkomstig is van de rechter in tweede aanleg nadat de rechter in eerste aanleg het verzoek tot confiscatie heeft afgewezen, niet in rechte kan worden aangevochten.

HvJ – CONCLUSIE – C-400/23 (VB II) – 11 juli 2024 – A-G Richard De La Tour – Bulgarije - ECLI:EU:C:2024:613 – conclusie

Richtlijn (EU) 2016/343 – Richtlijn 2012/13/EU – Recht om aanwezig te zijn bij het proces – Proces dat leidt tot veroordeling of vrijspraak bij verstek – Recht op een nieuw proces – Recht van het openbaar ministerie en de verdediging om te worden gehoord – Inkennisstelling van de bij verstek veroordeelde van zijn procedurele rechten – Nationale regels die de erkenning van het recht op een nieuw proces afhankelijk stellen van een voorafgaand verzoek tot heropening van de strafprocedure – Recht op informatie in strafprocedures – Recht om informatie te ontvangen over de ingebrachte beschuldiging

Dit verzoek is ingediend in het kader van een strafzaak tegen VB. De strafprocedures zijn vanaf het begin gevoerd in afwezigheid van VB. Deze heeft geen enkele formele kennisgeving van de tegen hem ingebrachte beschuldigingen ontvangen. Bovendien is hij niet in kennis gesteld en kon ook niet in kennis worden gesteld van de verwijzing naar een rechterlijke instantie, laat staan van het tijdstip en de plaats van de terechtzitting of van de gevolgen van zijn afwezigheid. De bevoegde nationale autoriteiten zijn er niet in geslaagd VB te lokaliseren, aangezien hij in de onderzoeksfase is gevlucht. Ook een uitgevaardigd Europees aanhoudingsbevel heeft niet tot zijn locatie geleid.

De in het hoofdgeding aan de orde zijnde strafprocedures lopen nog steeds. De fase van bewijsvergaring is voltooid. De verwijzende rechter wenst in de eerste plaats te vernemen welke maatregelen hij moet nemen om ervoor te zorgen dat VB, indien hij bij verstek tot een vrijheidsstraf wordt veroordeeld, bij zijn aanhouding in kennis wordt gesteld van de ten aanzien van hem gewezen beslissing en van zijn procedurele rechten overeenkomstig artikel 8, lid 4, en artikel 9 van richtlijn 2016/343, zoals uitgelegd door het Hof in het arrest VB I.

Verder vraagt de verwijzende rechter zich af of de Bulgaarse wettelijke regeling, die voorziet in een mechanisme waarbij een bij verstek veroordeelde persoon pas aan het einde van de terechtzitting waarin over het verzoek tot heropening van de strafprocedure wordt beslist en waarop hij in persoon moet verschijnen, over zijn recht op een nieuw proces wordt geïnformeerd, voldoet aan de vereisten van richtlijn 2016/343 en in het bijzonder aan het in artikel 8, lid 4, van deze richtlijn neergelegde vereiste van een recht om over zijn recht op een nieuw proces te worden geïnformeerd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 8, lid 4, en artikel 9 van richtlijn (EU) 2016/343 moeten aldus worden uitgelegd dat zij van toepassing zijn op een persoon die bij verstek is vrijgesproken.

Artikel 8, lid 4, van richtlijn 2016/343 moet aldus worden uitgelegd dat

– wat betreft de beoordeling van de naleving van de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van die richtlijn en de erkenning van een recht op een nieuw proces in de zin van artikel 9 van die richtlijn,

a) de rechtsprekende instantie die uitspraak doet over de gegrondheid van de tegen de beklaagde ingebrachte beschuldiging, overeenkomstig de nationale procedureregeling kan nagaan of aan deze voorwaarden is voldaan en, indien dit niet het geval is, deze persoon in de bij verstek gewezen beslissing kan informeren over de mogelijkheid om deze beslissing aan te vechten en over zijn recht op een nieuw proces;

b) deze instantie verplicht is om met het oog op die beoordeling zowel het openbaar ministerie als de verdediging te horen;

c) de lidstaat een procedure kan vaststellen op grond waarvan de persoon ten aanzien van wie een beslissing bij verstek is gewezen, terwijl niet is komen vast te staan dat hij afstand had gedaan van zijn recht om te verschijnen of om zich te verdedigen, bij de bevoegde gerechtelijke autoriteit een verzoek indient tot heropening van de strafprocedure, mits de kenmerken van die procedure van dien aard zijn dat het recht van die persoon om aanwezig te zijn bij het proces en de daadwerkelijke uitoefening van zijn rechten van verdediging is gewaarborgd.

De regel dat een dergelijke procedure geen schorsende werking heeft en bovendien de verschijning in persoon vereist is van degene die bij verstek tot een vrijheidsstraf is veroordeeld, is onverenigbaar met deze beginselen.

– wat betreft de nadere regels voor de inkennisstelling van de persoon ten aanzien van wie een beslissing bij verstek is gewezen, terwijl, gelet op de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343, niet is komen vast te staan dat die persoon afstand had gedaan van zijn recht om te verschijnen of om zich te verdedigen,

a) het zich ertegen verzet dat die persoon bij zijn aanhouding niet in kennis wordt gesteld van die beslissing, noch van de mogelijkheid om die beslissing aan te vechten, noch van zijn recht op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte;

b) het de lidstaat verplicht die persoon in kennis te stellen van de redenen voor zijn aanhouding, overeenkomstig het recht om in kennis te worden gesteld van de tegen hem ingebrachte beschuldiging bedoeld in artikel 3, lid 1, onder c), en artikel 6, leden 1 tot en met 3, van richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures. De naleving van dit vereiste houdt voor de lidstaat niet de verplichting in om hem bij zijn aanhouding een afschrift van de volledige beslissing te verstrekken;

c) het vereist dat de lidstaat, in het kader van de in artikel 4 van richtlijn 2012/13 bedoelde verklaring van rechten, die persoon in kennis stelt van zijn recht op een nieuw proces of op een andere voorziening in rechte, zoals van toepassing naar nationaal recht;

d) het in een procedureregeling volgens welke een persoon ten aanzien van wie een beslissing bij verstek is gewezen, met het oog op de erkenning van het in artikel 9 van richtlijn 2016/343 bedoelde recht op een nieuw proces, vooraf bij de bevoegde gerechtelijke autoriteit een verzoek tot heropening van de strafprocedure moet indienen, vereist dat in die verklaring van rechten melding wordt gemaakt van die procedure.

– wat betreft de vorm en de omvang van de beschikbare voorzieningen in rechte na een bij verstek gewezen beslissing, een persoon ten aanzien van wie een dergelijke beslissing is gewezen, terwijl niet is komen vast te staan, gelet op de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343, dat hij afstand had gedaan van zijn recht om te verschijnen of om zich te verdedigen, over twee afzonderlijke voorzieningen in rechte moet beschikken die hem in staat stellen die beslissing aan te vechten, hetzij door heropening van het proces, hetzij door toegang tot een gelijkwaardige voorziening in rechte die leidt tot een nieuwe beoordeling, in zijn aanwezigheid, van de gegrondheid van de zaak overeenkomstig artikel 9 van die richtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-371/24 (Comdribus), verwijzing uit **Frankrijk** over **Richtlijn (EU) 2016/680** en de **weigering** door een **verdachte** van een misdrijf of overtreding **om mee te werken aan de registratie van zijn persoonsgegevens in een politiebestand**

CONSULTATIE

- Strafbare feiten en straffen voor drugshandel — evaluatie (in voorbereiding) (EC)

Kaderbesluit 2004/757/JBZ van de Raad bevat minimumvoorschriften met betrekking tot de bestanddelen van strafbare feiten en met betrekking tot straffen op het gebied van de drugshandel.

Zoals aangekondigd in het EU-stappenplan voor de bestrijding van drugshandel en georganiseerde criminaliteit, zullen deze voorschriften in dit initiatief worden geëvalueerd. Bij de evaluatie zal worden nagegaan of de voorschriften, met name die inzake strafrechtelijke sancties, moeten worden geactualiseerd.

- Europees Openbaar Ministerie (EOM) – evaluatie (in voorbereiding) ([EC](#))

OVERIG

- Zweden treedt officieel toe tot het Europees Openbaar Ministerie ([ECER](#))
- Eurojust brengt jaarverslag uit ([ECER](#))
- Zweden toegetreten toe tot het Europees Openbaar Ministerie ([Bijzonder strafrecht](#))
- Raad brengt verslag uit over criminaliteitsbestrijding in de EU ([bijzonder strafrecht](#))

EHRM factsheets en guides

- [Domestic violence](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#)

Tabak

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-448/24](#) en [C-449/24](#) ([British American Tobacco Belgium](#) en [Nicoventures Holdings e.a.](#)), verwijzing uit **België** over **tabakhoudende producten**, **richtlijn 2014/40/EU** en de toepassing daarvan op **e-sigaretten** (zonder verbranding of rook).

Toegang tot documenten

HvJ – ARREST – [C-185/23 \(protectus\)](#) – 29 juli 2024 – **Grote Kamer** – Slowakije – [ECLI:EU:C:2024:657](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikelen 47 en 52 Handvest EU – Besluit 2013/488/EU – Gerubriceerde informatie – Veiligheidsmachtiging voor een vestiging (VMV) – Intrekking van de machtiging – Niet-bekendmaking van gerubriceerde informatie die de intrekking rechtvaardigt – Tenuitvoerlegging Unierecht – Recht op doeltreffende voorziening in rechte – Verzoek om inzage in bewijsstukken

Samenvatting onder: [Grondrechten \(Handvest\)](#)

GERECHT EU – ARREST – [T-104/22 \(Hongarije/Commissie\)](#) – 10 juli 2024 – [ECLI:EU:T:2024:467 – arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Toegang tot documenten – Correspondentie Hongaarse autoriteiten – Indienen van voorstellen van door de Unie medegefinancierd project in het kader van de Europese structuur- en investeringsfondsen – Documenten afkomstig van een lidstaat – Verzet door de lidstaat – Uitzondering betreffende de bescherming van het besluitvormingsproces – Begrip ‘document dat betrekking heeft op een aangelegenheid waarover de instelling nog geen besluit heeft genomen’ – Motiveringsplicht – Loyale samenwerking

De Commissie heeft in het kader van ESI-fondsen het operationele programma voor de ontwikkeling van personele middelen voor de de-institutionalisering van personen met een handicap die momenteel in instellingen in Hongarije wonen (EFOP) vastgesteld, overeenkomstig verordening (EU) nr. 1303/2013.

De door de Hongaarse autoriteiten aangewezen managementautoriteit heeft voor de uitvoering van dat programma een oproep tot het indienen van voorstellen met codenummer „EFOP 2.2.5” opgesteld, met als opschrift „Verbetering van de overgang van institutionele zorg naar gemeenschapszorg – vervanging van institutionele huisvesting uiterlijk in 2023”. Op 30 april 2021 is bij de Commissie een verzoek om toegang met referentie GESTDEM 2021/2808 ingediend overeenkomstig verordening nr. 1049/2001, dat betrekking had op alle officiële correspondentie tussen de Commissie en de Hongaarse autoriteiten over de oproep tot het indienen van voorstellen EFOP 2.2.5. De Hongaarse autoriteiten hebben de Commissie meegedeeld dat zij zich op grond van de uitzondering van artikel 4, lid 3, van verordening nr. 1049/2001 ertegen verzetten dat toegang wordt verleend tot documenten die van hen afkomstig zijn.

De Commissie heeft de derde-verzoeker, ondanks het verzet van de Hongaarse autoriteiten, toegang verleend tot de litigieuze documenten, waaruit de persoonsgegevens waren weggelaten. Volgens de Commissie was de uitzondering van artikel 4, lid 3, van verordening nr. 1049/2001 niet van toepassing.

Hongarije verzoekt het Gerecht het bestreden besluit nietig te verklaren.

Gerecht: het beroep wordt verworpen.

GERECHT EU – ARREST – [T-689/21 \(Auken e.a./Commissie\)](#) en [T-761/21 \(Courtois e.a./Commissie\)](#) – 17 juli 2024 – [ECLI:EU:T:2024:476 – persbericht](#) – [arrest T-689/21](#) – [arrest T-761/21](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Toegang tot documenten – Tussen de Commissie en farmaceutische ondernemingen gesloten vervroegde-aankoopovereenkomsten en aankoopovereenkomsten voor COVID-19-vaccins – Gedeeltelijke weigering van toegang – Uitzondering inzake de bescherming van de commerciële belangen van een derde – Motiveringsplicht – Voorzienbaar, niet louter hypothetisch risico dat het gestelde belang wordt geschaad – Beginsel van behoorlijk bestuur – Vrijheid van meningsuiting

In 2020 en 2021 heeft de Commissie overeenkomsten voor de aankoop van COVID-19-vaccins gesloten met een aantal farmaceutische ondernemingen: op korte termijn is ongeveer 2,7 miljard EUR vrijgemaakt om een grote bestelling te plaatsen voor meer dan een miljard vaccindoses. In 2021 hebben leden van het Europees Parlement en een aantal particulieren op basis van de verordening inzake de toegang tot documenten verzocht om toegang tot deze overeenkomsten en bepaalde daarmee verband houdende documenten om de voorwaarden ervan te begrijpen en zich ervan te vergewissen dat het openbaar belang werd beschermd. Aangezien de Commissie slechts gedeeltelijk toegang heeft verleend tot deze documenten – door doorhalingen bevattende versies ervan online te plaatsen – hebben de betrokken leden van het Europees Parlement en een aantal particulieren vorderingen tot

nietigverklaring ingesteld bij het Gerecht van de Europese Unie. In zijn arresten heeft het Gerecht de twee beroepen gedeeltelijk toegewezen en de besluiten van de Commissie nietig verklaard voor zover zij onregelmatigheden bevatten.

Gerecht: Besluit C(2022)1038 final van de Europese Commissie van 15 februari 2022 wordt nietig verklaard voor zover de Commissie op grond van artikel 4, lid 2, eerste streepje, van verordening (EG) nr. 1049/ een ruimere toegang heeft geweigerd, ten eerste, tot de definities van het begrip „opzettelijke fout” (wilful misconduct) in de tussen haar en AstraZeneca gesloten vervroegde-aankoopovereenkomst en van het begrip „alle redelijkerwijs mogelijke inspanningen” (best reasonable efforts) in de tussen haar en Pfizer-BioNTech gesloten vervroegde-aankoopovereenkomst en in de tussen haar en Pfizer-BioNTech gesloten aankoopovereenkomst, ten tweede, tot de bepalingen over schenkingen en doorverkoop en, ten derde, tot de bepalingen over schadeloosstelling in de tussen haar en de betrokken farmaceutische ondernemingen gesloten vervroegde-aankoopovereenkomsten en aankoopovereenkomsten voor de aankoop van COVID-19-vaccins.

- 📌 De Commissie heeft het publiek onvoldoende toegang gegeven tot de overeenkomsten voor de aankoop van COVID-19-vaccins ([persbericht](#))
- 📌 EU-Gerecht: Europese Commissie heeft publiek onvoldoende toegang gegeven tot de overeenkomsten voor de aankoop van COVID-19-vaccins ([ECER](#))

Vennootschapsrecht

HvJ – ARREST – C-713/22 (LivaNova) – 29 juli 2024 – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2024:642 – geen conclusie – arrest

Zesde richtlijn (82/891/EEG) – Splitsing van naamloze vennootschappen – Splitsing door oprichting van nieuwe vennootschappen – Begrip „gedeelte van de passiva van het vermogen [dat] niet in het splitsingsvoorstel wordt toegescheiden” – Hoofdelijke aansprakelijkheid van die nieuwe vennootschappen voor de passiva die het gevolg zijn van gedragingen van de gesplitste vennootschap die dateren van vóór die splitsing

De zaak gaat over de vaststelling van de hoofdelijke aansprakelijkheid van LivaNova voor de schulden die voortvloeien uit de door SNIA SpA veroorzaakte saneringskosten en milieuschade als gevolg van gedragingen vóór en na de splitsing van deze laatste vennootschap, waaruit Sorin SpA, thans LivaNova, is voortgekomen.

Italië, Griekenland en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof (Grote Kamer): Artikel 3, lid 3, onder b), van de Zesde richtlijn (82/891/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat de in deze bepaling geformuleerde regel van hoofdelijke aansprakelijkheid van de verkrijgende vennootschappen niet alleen van toepassing is op het vaststaande gedeelte van de passiva van het vermogen dat niet is toegescheiden in het splitsingsvoorstel, maar ook op de niet-vaststaande bestanddelen, zoals saneringskosten en milieuschade die na de betrokken splitsing zijn vastgesteld, geraamd en geconsolideerd, voor zover zij het gevolg zijn van gedragingen van de gesplitste vennootschap die dateren van vóór de splitsing.

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – ARREST – Ždanoka t. Letland (nr. 2) – 25 juli 2024 – 42221/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0725JUD004222118 – persbericht – arrest

Artikel 3, Eerste Protocol EVRM – Restrictie parlementaire verkiezingen – Beschermen onafhankelijkheid van de staat, democratische orde en nationale veiligheid

Klaagster, een Letse staatsburger geboren in 1950 en wonend in Riga, is een voormalig lid van het Europees Parlement. In 1971 werd zij lid van de Communistische Partij van Letland (CPL), een regionale branche van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie. Letland werd op 21 augustus 1991 onafhankelijk. Het communisme in Letland werd verboden. In 1998 en 2002 werd klaagster verboden om mee te doen aan de parlementaire verkiezingen in Letland op grond van art. 5(6) van de Parlementaire verkiezingenwet van 1995. Deze wet verbiedt individuen die na 13 januari 1991 actief hebben geparticipeerd in de CPL om zich kandidaat te stellen of verkozen te worden voor het nationale parlement (het Europees Parlement kent deze restrictie niet, klaagster was MEP tussen 2004 en 2024). In 2017 verzocht klaagster een beoordeling van de comptabiliteit van voornoemde bepaling en de Letse Grondwet. Het Constitutioneel Hof oordeelde dat de bepaling grondwettelijk is en overwoog onder meer dat klaagster de onafhankelijkheid van de Letse staat in gevaar had gebracht en nog steeds in gevaar bracht. In 2018 werd klaagster wederom van de verkiezingslijst gehaald.

Klaagster klaagt dat haar uitsluiting van de verkiezingen in strijd is met art. 10, 11 en 17 van het Verdrag en art. 3 van Protocol 1.

Het Hof oordeelt dat dit niet het geval is. Het beschermen van de onafhankelijkheid van de staat, democratische orde en nationale veiligheid zijn legitieme doelen voor de restrictie. De restrictie was ook proportioneel, onder meer gezien de huidige relatie met en de situatie in buurland Rusland dat net Oekraïne en Georgië was binnengevallen. De Letse Autoriteiten hebben hun “margin of appreciation” niet overschreden.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-438/24 (Erakond Eestimaa Rohelised), verwijzing uit **Estland** over de vraag of de hoogte van de **waarborgsom** die in Estland betaald moest worden voor het **kandidaat stellen voor de verkiezingen van het Europees Parlement**, strijd oplevert met **artikel 17 en 39 Handvest EU**.

EHRM factsheets en guides

- Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections

Vervoer, reizen en rijbewijs

HvJ – ARREST – C-283/23 (Marhon) – 4 juli 2024 – België – ECLI:EU:C:2024:569 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2014/31/EU – Wegvervoer – Toepassingsgebied – Niet-automatische weegwerktuigen voor de bepaling van de massa van voertuigen – Gebruik van de weegwerktuigen voor de toepassing van een nationale regeling van strafrechtelijke aard

Dit verzoek is ingediend in het kader van een strafzaak tegen FB (bestuurder van een voertuig voor houttransport) en JL (de eigenaar van het voertuig) betreffende twee strafbare feiten die FB zou hebben gepleegd wegens het besturen van een transportvoertuig waarvan bij een controle bleek dat de massa van dit voertuig de toegestane maximummassa ruimschoots overschreed.

De vraag is of artikel 1, artikel 2, punt 3, en artikel 3 van richtlijn 2014/31 van toepassing zijn op het gebruik, door justitiële of politieke autoriteiten, van niet-automatische weegwerktuigen voor de bepaling van de massa van voertuigen voor de toepassing van nationale wetten en wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen, die in strafrechtelijke sancties voorzien en die het in het verkeer brengen van voertuigen verbieden waarvan de gewogen massa de toegestane maximummassa overschrijdt?

Hof: Artikel 1, lid 1, van richtlijn 2014/31/EU moet aldus worden uitgelegd dat deze richtlijn van toepassing is op niet-automatische weegwerktuigen wanneer deze werktuigen door justitiële of politieke autoriteiten worden gebruikt voor de bepaling van de massa van een voertuig met het oog op de toepassing van een nationale strafrechtelijke regeling.

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-771/22 en C-45/23 (HDI Global en MS Amlin Insurance) – 29 juli 2024 – Oostenrijk en België – ECLI:EU:C:2024:644 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2015/2302 – Pakketreizen – Covid-19 – Bescherming van reizigers bij insolventie van reisorganisatoren – Beëindiging van de pakketreisovereenkomst vóór de insolventie

Door het uitbreken van de pandemie zijn vakantiepakketten massaal geannuleerd, terwijl er geen nieuwe boekingen werden gedaan. Dit leidde tot ernstige liquiditeitsproblemen voor organisatoren van pakketreizen, die werden geconfronteerd met een groot aantal vorderingen tot terugbetaling. In deze zaak rijst de vraag naar de reikwijdte van de door artikel 17, lid 1, van richtlijn (EU) 2015/2302 geboden bescherming van reizigers bij insolventie van reisorganisatoren.

België, Denemarken en Griekenland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 17, lid 1, van richtlijn (EU) 2015/2302 moet aldus worden uitgelegd dat de aan de reiziger verleende zekerheid tegen insolventie van de pakketreisorganisator ook geldt wanneer een reiziger overeenkomstig artikel 12, lid 2, van die richtlijn zijn pakketreisovereenkomst beëindigt als gevolg van buitengewone en onvermijdbare omstandigheden, de reisorganisator na die beëindiging insolvent wordt, en de reiziger vóór het intreden van die insolventie geen volledige terugbetaling heeft ontvangen van de reeds door hem betaalde bedragen waarop hij volgens die bepaling recht heeft.

- e** COVID-19: de zekerheid bij insolventie van de pakketreisorganisator geldt ook wanneer een reiziger de reisovereenkomst vóór de insolventie heeft geannuleerd wegens buitengewone en onvermijdbare omstandigheden (persbericht)
- e** EU-Hof: zekerheid bij insolventie pakketreisorganisator geldt ook wanneer reiziger reisovereenkomst vóór de insolventie heeft geannuleerd wegens buitengewone omstandigheden (ECER)

- Insolvency protection for cancelled trips amidst Covid-19: CJEU in HDI Global and MS Amlin Insurance (C-771/22 and C-45/23) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – [C-774/22 \(FTI Touristik\)](#) – 29 juli 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:646](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Bevoegde rechter – Rechterlijke bevoegdheid in het geval van door een Duitser bij een Duitse reisorganisatie geboekte reis naar een derde land– Vaststelling van de internationale en territoriale bevoegdheid van een gerecht van een lidstaat – Grensoverschrijdend element

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – ARREST – [C-624/22 \(BP France\)](#) – 29 juli 2024 – Frankrijk – [ECLI:EU:C:2024:640](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2009/28/EG – Richtlijn (EU) 2018/2001 – Richtlijn 2003/30/EG – Artikel 34 VWEU – Bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen – Duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria – Controle op de naleving van die criteria – Voor vervoer gebruikte biobrandstoffen – Productie van brandstoffen door middel van co-verwerking – Bewijs van naleving van de duurzaamheidscriteria – Massabalansmethode – Vrij verkeer van goederen

Samenvatting onder: [Energemarkt](#)

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – ABRvS – 31 juli 2024 – na prejudiciële verwijzing [ECLI:NL:RVS:2022:3273](#) – na HvJ C-703/22 – [ECLI:NL:RVS:2024:3116](#)

Richtlijn 2006/126/EG – Rijbewijsrichtlijn – Verklaring van geschiktheid – Weigering verlenging rijbewijs vanwege oogaandoening

Appellant heeft sinds éénjarige leeftijd de aandoening 'homonieme hemianopsie'. Dat betekent dat hij een beperkt horizontaal gezichtsveld heeft. Op 18-jarige leeftijd heeft appellant zijn rijbewijs gehaald voor het besturen van motorvoertuigen in de rijbewijscategorieën C en CE (vrachtwagen en bus) en is hij bij het transportbedrijf van zijn vader gaan werken als beroepschauffeur. Na tien jaar heeft hij verlenging verzocht van dit rijbewijs. Omdat zijn gezichtsveld minder dan 160 graden is, heeft het CBR geweigerd hem een verklaring van geschiktheid te verlenen, die hij nodig heeft voor het besturen van motorvoertuigen in de rijbewijscategorieën C en CE. De eis van 160 graden staat in punt 6.4 van bijlage III bij Richtlijn 2006/126/EG.

Het Hof concludeert dat de minimumnorm eraan in de weg staat dat, in een concreet geval, een persoon die in medisch opzicht niet voldoet aan het daarin gestelde vereiste dat voor bestuurders van groep 2 (bestuurders van voertuigen in de categorieën C, CE, C1, C1E, D, DE, D1 en D1E) het horizontale gezichtsveld van beide ogen niet minder dan 160 graden mag zijn, toch kan worden geacht aan dit vereiste te voldoen omdat hij volgens verschillende medische deskundigen feitelijk geschikt is om een motorvoertuig van een van deze categorieën te besturen.

De RvS oordeelt dat de rechtbank terecht heeft geoordeeld dat appellant niet in aanmerking kon komen voor een verklaring van geschiktheid. Het hoger beroep is ongegrond.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-413/24 (Vlaams Gewest), verwijzing uit **België** over de verplichting voor **zeevaarders** die naar Vlaamse zeehavens varen om **verkeersbegeleidingssysteem vergoedingen** te betalen, in het kader van **verordening 4055/86** en het **vrij verkeer van diensten**. Tevens stelt de rechter een vraag over de mogelijkheid van het beroep op Unierecht door **dienstverleners die gevestigd zijn in het VK**
- C-469/24 (Tuleka), verwijzing uit **Polen** over **pakketreizen** en vraag over het **recht op schadevergoeding** voor **geluidsoverlast** door sloopwerkzaamheden die plaatsvonden naast het geboekte hotel.

Verzekeringen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 5 juli 2024 – [ECLI:NL:HR:2024:1022](#)

Richtlijn 2009/103 – WA verzekering auto – Inzittendenbescherming – Ongeval door aantrekken handrem door inzittende – Verlies hoedanigheid bestuurder

Eiser en zijn teamgenoten zijn na een uitwedstrijd met de teamauto naar het terrein van een andere voetbalvereniging gereden. Daar is een voormalige trainer van hen ingestapt.

Toen de door eiser bestuurde auto op een N-weg reed, heeft de trainer plotsklaps de handrem van de auto aangetrokken. De auto reed op dat moment circa 70 km/uur. Als gevolg hiervan is de auto in botsing gekomen met betonnen pilaren. Eiser is zwaar gewond geraakt en heeft hersenletsel opgelopen. De teamgenoot die naast eiser zat, is de dag na het ongeval in het ziekenhuis aan zijn verwondingen overleden. De trainer en de andere teamgenoot hebben bij het ongeval lichte verwondingen opgelopen. Eiser heeft voor zijn schade als gevolg van het ongeval een beroep gedaan op aansprakelijkheid bij Nationale Nederlanden waar de WA verzekering liep. Volgens NN werd de schade niet gedekt omdat eiser als bestuurder van de auto heeft gefungeerd. Volgens eiser kan hij feitelijk niet meer als bestuurder in de zin van de WAM worden aangemerkt omdat de trainer door aan de handrem te trekken zich als bestuurder van de auto gedroeg.

Prejudiciële vragen:

- 1. Dient art. 12 lid 1 gecodificeerde Richtlijn 2009/103 zo te worden uitgelegd dat de verplichte verzekering aansprakelijkheid moetdekken voor de schade van de (aanvankelijke) bestuurder in een geval waarin een inzittende ingrijpt in de besturing van het motorrijtuig en zich door dat ingrijpen een ongeval voordoet?*
- 2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, vloeien uit het Unierecht dan bepaalde eisen voort die de nationale rechter in acht moet nemen bij de vaststelling of een bestuurder als bedoeld in art. 12 lid 1 gecodificeerde Richtlijn 2009/103 de hoedanigheid van bestuurder in de omstandigheden van het geval heeft verloren en in aanmerking komt voor de inzittendenbescherming volgens de algemene regel?*

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-357/24 (Freistaat Bayern), verwijzing uit Kroatië over Verordening 883/2004, en de vraag of een werkgever **schadevergoeding** kan verhalen op **verzekeringsmaatschappij** voor kosten van **tijdelijke arbeidsongeschiktheid werknemer**, die in **een andere lidstaat een ongeluk** heeft gehad
- C-370/24 (Nastolo), verwijzing uit Italië over **richtlijn 2009/103, WA-verzekering, ongeval met gestolen auto** en de vraag wie het **bewijs** moet leveren dat een bij een ongeval betrokken auto **onrechtmatig aan het verkeer deelnam**

Vrij verkeer

HvJ – ARREST – C-624/22 (BP France) – 29 juli 2024 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2024:640 – conclusie – arrest

Richtlijn 2009/28/EG – Richtlijn (EU) 2018/2001 – Richtlijn 2003/30/EG – Artikel 34 VWEU – Bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen – Duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria – Controle op de naleving van die criteria – Voor vervoer gebruikte biobrandstoffen – Productie van brandstoffen door middel van co-verwerking – Bewijs van naleving van de duurzaamheidscriteria – Massabalansmethode – Vrij verkeer van goederen

Samenvatting onder: Energiemarkt

HvJ – ARREST – C-39/23 (Keva) – 29 juli 2024 – Zweden – ECLI:EU:C:2024:648 – conclusie – arrest

Artikel 63 VWEU – Vrij verkeer van kapitaal – Belasting over aan publiekrechtelijke pensioenfondsen uitgekeerde dividenden – Verschil in behandeling tussen ingezeten publiekrechtelijke pensioenfondsen en niet-ingezeten publiekrechtelijke pensioenfondsen – Noodzaak om het met het sociaal beleid nagestreefde doel te waarborgen – Noodzaak om een evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten te handhaven

Samenvatting onder: belastingen

HvJ – CONCLUSIE – C-18/23 (Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej) – 11 juli 2024 – A-G Kokott – Polen – ECLI:EU:C:2024:609 – conclusie

Artikel 63 VWEU – Vrij verkeer van kapitaal – Belasting van inkomsten van instellingen voor collectieve belegging in effecten – Verschil in behandeling tussen ingezeten en niet-ingezeten instellingen voor collectieve belegging in effecten – Discriminatie door belastingvrijstelling alleen voor extern beheerde instellingen voor collectieve belegging in effecten – Indirecte discriminatie in de context van het vrije verkeer van kapitaal – Vergelijking van rechtsvormen in het internationale belastingrecht

Samenvatting onder: Belastingen

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-353/24 (EUROPARK LATVIA et SKIDATA), verwijzing uit Letland over **artikel 34 VWEU e.v., technische voorschriften en mededelingsplicht aan de EC**
- C-365/24 (Purefun Group), verwijzing uit **Zweden** over **merkenrecht, ouder gebruik op gebruiksnaam, handelsteken en vrij verkeer van goederen**
- C-354/24 (Elisa Eesti), verwijzing uit **Estland** over **mobiele telefonie, machtiging voor gebruik hardware en software van Huawei, nationale veiligheid, vrij verkeer en reikwijdte richtlijn 2018/1972**

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-376/24 (FSMA), verwijzing uit **België** over **marktmisbruik, delen voorkennis door een minister in een radio-interview, vrijheid van meningsuiting en persvrijheid**

NOOT – bij EHRM 4 juni 2024, Sokolovskiy t Rusland

Sokolovskiy v. Russia: criminal conviction for religious ‘hate speech’ violated the right to freedom of expression of a blogger (Strasbourg observers)

NOOT – bij EHRM 20 juni 2024, Boronyak t. Hongarije

Legal criteria for the primacy of business confidentiality over the right to freedom of expression in Boronyák v. Hungary (Strasbourg observers)

OVERIG

Op-Ed: Euronews, Orbán, Fico — Media Freedom Is In Peril Across The EU (liberties)

EHRM factsheets en guides

- Hate speech
- Protection of journalistic sources
- Protection of reputation
- Guide on article 10 ECHR - freedom of expression

Vrijheid van vereniging en demonstratierecht

EHRM – ARREST – Selçuk t. Turkije – 9 juli 2024 – 23093/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0709JUD002309320 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Artikel 2 EVRM – Bomaanslag Ankara 2015 – Recht op leven – Slachtofferrechten – Geen schending

Samenvatting onder: Recht op leven

Vrijheid van vestiging

HvJ – ARREST – C-598/22 (Società Italiana Imprese Balneari) – 11 juli 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:597 – conclusie – arrest

Artikel 49 VWEU – Concessies voor aan zee gelegen openbare ruimte – Vervallenverklaring en vernieuwing – Nationale regeling waarbij de eigendom van niet-verwijderbare, in de openbare ruimte opgetrokken bouwwerken zonder vergoeding toevalt aan de staat

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen verzoekster en verweerster (de gemeente Rosignano Marittimo) over besluiten waarbij de gemeente heeft vastgesteld dat de bouwwerken die verzoekster had opgetrokken in de aan zee gelegen openbare ruimte, kosteloos door de Italiaanse Staat waren verworven bij het vervallen van een aan verzoekster gegunde concessie voor het gebruik van die openbare ruimte, en dienovereenkomstig een hogere belasting voor het gebruik van de openbare ruimte heeft opgelegd.

De vraag is of artikel 49 VWEU aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regel die bepaalt dat de concessiehouder bij het vervallen van een concessie voor het gebruik van de openbare ruimte en behoudens een andersluidende bepaling in de concessieovereenkomst, verplicht is om de niet-verwijderbare bouwwerken die hij op het in concessie gegeven deel van die ruimte heeft opgetrokken onmiddellijk, kosteloos en zonder vergoeding moet overdragen, zelfs indien de concessie wordt vernieuwd.

Hof: Artikel 49 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regel die bepaalt dat de concessiehouder bij het vervallen van een concessie voor het gebruik van de openbare ruimte en behoudens een andersluidende bepaling in de concessieovereenkomst, verplicht is om de niet-verwijderbare bouwwerken die hij op het in concessie gegeven deel van die ruimte heeft opgetrokken onmiddellijk, kosteloos en zonder vergoeding over te dragen, zelfs indien de concessie wordt vernieuwd.

Deel II – Algemeen

Algemeen

- Inbreukenpakket juli 2024: Nederland betrokken bij zeven zaken ([ECER](#))

Uit het pakket blijkt dat de Europese Commissie Nederland heeft aangeschreven in (potentiële) inbreukzaken over de Kaderrichtlijn water, bescherming van de weidevogel grutto, over het behalen van de streefcijfers voor afvalinzameling en recycling, over naleving van EU-regels over de toegankelijkheid van producten en diensten voor personen met een handicap, over onvolledige omzetting van de richtlijn inzake kredietsevicers en kredietkopers, over het niet uitbreiden van de Nederlandse regeling voor belastingvermindering tot buitenlandse beleggingsfondsen en over het naleven van de digitale dienstenverordening.

- S. van der Jeught, Het institutionele meertaligheidsdilemma van de Europese Unie, in: [SEW 2024, nr. 6](#)

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

[New! Human Rights in the Armed Forces](#)
[NEW! Introduction to Corruption Prevention](#)
[NEW! Cybercrime and Electronic Evidence](#)
[Access to Justice for Women](#)
[Alternative Measures to Detention](#)
[Alternatives to Immigration Detention](#)
[Asylum and Human Rights](#)
[Children's Rights - Key Challenges](#)
[Child-friendly Justice](#)
[Combating Trafficking in Human Beings](#)
[Data Protection and Privacy Rights](#)
[Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers](#)
[Family Law and Human Rights](#)
[Freedom of Expression](#)
[Hate Crime and Hate Speech](#)
[Internal Displacement](#)
[International Cooperation in Criminal Matters](#)
[Introduction to the ECHR and the ECtHR](#)
[Introduction to the European Social Charter](#)
[Judicial reasoning and human rights](#)
[Pre-trial Investigation and the ECHR](#)
[Procedural Safeguards in Criminal Proceedings and Victims' Rights](#)
[Property Rights](#)
[Protection and Safety of Journalists](#)
[Refugee and Migrant Children](#)
[Rights of Persons with Disabilities](#)
[Right to Liberty and Security](#)
[Right to the Integrity of the Person \(Bioethics\)](#)
[Right to Respect for Private and Family Life](#)

[The Environment and Human Rights](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence for Law Enforcement](#)

[Introduction to the European Convention on Human Rights](#), a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
17-18 sept <u>2024</u>	CONSUMENTEN	The First European Conference of the International Association of Consumer Law (IACL), Cambridge, UK, " Global challenges for consumer law and policy in contemporary Europe ".
19 november 2024	STRAFRECHT	De betekenis van de rechtspraak van het EU-Hof voor het opsporingsonderzoek
13 december	MILIEU	How to Challenge Insufficient EU Climate Action Before the European Court of Justice? Joint Creative Thinking on Overcoming the Well-known Obstacles

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Knowledge Sharing platform \(ECHR-KS\)](#)
- [Maandelijks Bulletin HvJ](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataprotectie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EUAA \(European Union agency for asylum\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases](#)

[NEMIS: newsletter on European migration issues](#)

NEAIS: newsletter on European asylum issues

NEFIS: newsletter on European free movement issues

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- EUAA (asiel en migratie)
- Dicta (asiel en migratie)
- European database of asylum law (asiel en migratie)
- Statelessness Case Law Database (sinds juli 2021)
- EDAL – European database of asylum law)
- Refworld UNHCR
- FRA (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- EFRIS
- HUDOC (EHRM)
 - HUDOC - Part I - Simple search - EN (ECHR-CEDH) - YouTube
- HUDOC User Manual
- Social Security Coordination Regulations database

NL zaken bij het HvJEU

datum	zaaknr.	naam	NL verwijzing	conclusie	arrest	einduitspraak	onderwerp
3-7	<u>C-674/22</u>	Gemeente Dinkelland	<u>ECLI:NL:RBGEL:2022:6042</u>			<u>ECLI:NL:RBGEL:2024:4150</u>	OB; vertragsrente
31-7	C-703/22	CBR	<u>ECLI:NL:RVS:2022:3273</u>			<u>ECLI:NL:RVS:2024:3116</u>	Rijbewijs; rijgeschiktheid

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de [Wiki Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Datum	Instantie	ECLI	Onderwerp	Zaaknummer
5-7-24	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2024:1022	WA verzekering motorvoertuigen	C-490/24 (Koskea)
10-7-24	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2024:2829	Aanvullende prejudiciële vragen over verlenging beslistermijn voor asielverzoeken	C-489/24 (Safita)
12-7-24	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2024:1074	Thuis kopiëregeling; Richtlijn 2001/29/EG; Offline streaming copy	

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp
27-8-24	ARREST	W.R. t. Nederland	989/18	6 EVRM	Artikel 6 EVRM – Eerlijk proces – Recht op advocaat tijdens politieverhoor – Geen schending

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice ([ECHRblog](#))

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Advisory opinion
6.2.24	Roemenië	Eigendomsrecht en recht op eerlijk proces; inbeslagneming van som geld van ambtenaar	Artikel 6 EVRM	<u>P16-2024-001</u>	26.6.24 <u>Afwijzing van het verzoek</u>
13.4.23	België	Godsdienstvrijheid	Artikel 9 EVRM	<u>P16-2023-001</u> <u>Persbericht</u> <u>16.5.23</u>	<u>ADVISORY OPINION</u> 14.12.2003
10.10.22	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	Artikelen 6 en 8 EVRM	<u>P16-2022-001</u> <u>Persbericht</u> <u>8.11.22</u>	<u>ADVISORY OPINION</u> 13.4.23 <u>persbericht</u>
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	<u>P16-2021-002</u> <u>Persbericht 2.6.21</u>	<u>ADVISORY OPINION</u> 13.7.22
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	<u>P16-2021-001</u> <u>Persbericht</u> <u>12.5.21</u>	<u>ADVISORY OPINION</u> 26.4.2022

19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	<u>persbericht</u> 4.12.2020	<u>Persbericht:</u> afwijzing van het verzoek 1.3.2021
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	P16-2020-002 <u>Persbericht</u> 28.1.21	<u>ADVISORY OPINION</u> 8.4.2022 <u>persbericht</u>
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	P16-2019 -001	<u>ADVISORY OPINION</u> 29.5.2020 <u>persbericht</u>
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	P16-2018-001	<u>ADVISORY OPINION</u> 10.4.2019 <u>Menneson t. Frankrijk</u>